

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

BOŞANMANIN MALİ SONUÇLARI

Yüksek Lisans Tezi

Eylül Ecem AKSOY

ANKARA-2021

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

BOŞANMANIN MALİ SONUÇLARI

Yüksek Lisans Tezi

Eylül Ecem AKSOY

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Mehmet DEMİR

ANKARA-2021

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

BOŞANMANIN MALİ SONUÇLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Mehmet DEMİR

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

İmzası

1-Prof.Dr.Mehmet DEMİR

2-Prof.Dr.Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR

3-Doç.Dr.Yıldız ABİK

4-

5-

Tez Savunması Tarihi

05.07.2021

Tez Doğruluk Beyanı Belgesidir.

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,**

Prof.Dr.Mehmet DEMİR danışmanlığında hazırladığım “Boşanmanın Mali Sonuçları (Ankara.2021) ” adlı yüksek lisans - doktora/bütünleşik doktora tezindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

**Tarih:
Adı-Soyadı ve İmza**

Eylül Ecem AKSOY

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BOŞANMA İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

I. BOŞANMAYA GENEL BAKIŞ.....	3
A. Genel Olarak Boşanma.....	3
B. Boşanmada Benimsenen Sistemler.....	4
C. Boşanmada Benimsenen İlkeler.....	5
1. Kusur İlkesi.....	5
2. İrade İlkesi.....	6
3. Temelinden Sarsılma İlkesi.....	6
4. Elverişsizlik İlkesi.....	7
5. Eylemli Ayrılık İlkesi.....	7
D. Türk Medeni Kanunu'nun Kabul Ettiği Sistem ve İlke.....	8
II. BOŞANMA SEBEPLERİ.....	8
A. Genel Olarak.....	8
B. Boşanma Sebeplerinin Kanunda Düzenleniş Şekli.....	9
1. Özel Boşanma Sebepleri.....	9
a. Zina.....	10
b. Hayata Kast, Pek Kötü veya Onur Kırıcı Davranış.....	12
c. Suç İşleme, Haysiyetsiz Hayat Sürme.....	13
aa. Suç İşleme.....	13
bb. Haysiyetsiz Hayat Sürme.....	14
d. Terk.....	15
aa. Terkin Şartları.....	15
aaa. Ortak Hayata Son Verme.....	15
bbb. Evlilik Birliğinin Beraberinde Getirdiği Ödevleri Yerine Getirmeme Maksadının Olması.....	16

ccc. Terkin Üzerinden Belli Bir Sürenin Geçmiş Olması.....	16
e. Akıl Hastalığı.....	17
2. Genel Boşanma Sebepleri.....	18
a. Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması.....	18
b. Eşlerin Anlaşması.....	19
c. Ortak Hayatın Yeniden Kurulamaması.....	20
III. BOŞANMA DAVASI.....	20
A. Boşanma Davasının Konusu ve Hukuki Niteliği.....	20
B. Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	22
C.Boşanma Davası Sırasında Mahkemenin Alması Gereken Geçici Önlemler.....	23
1.Genel Olarak.....	23
2. Eşlerin Barınması.....	23
3.Tedbir Nafakası.....	24
4. İştirak Nafakası.....	25
5.Eşlerin Mallarının Yönetimiyle İlgili Önlemler.....	25
IV. BOŞANMA KARARI VE SONUÇLARI.....	26
A. Boşanma Kararı.....	26
B. Boşanma Kararının Sonuçları.....	26
1 .Boşanma Kararının Eşler Yönünden Sonuçları.....	26
a. Evlilik Birliğinin Sona Ermesi ve Eşlerin Yeniden Evlenebilmeleri.....	27
b. Evlenmeyle Kazanılan Kişisel Durumun Korunması ya da Değişmesi.....	27
aa. Kadının Soyadı.....	28
bb.Vatandaşlık.....	28
cc. Erginlik.....	29
dd. Kayın Hısımlığı.....	29
c. Eşlerin Birbirine Miras Hukukundan Doğan Haklarının Sona Ermesi.....	30
d. Zamanaşımının İşlemeye Başlaması.....	31
2. Boşanma Kararının Çocuklar Açısından Neticeleri.....	31
a. Velayet.....	31
b. Çocukla İlişki Kurulması.....	33
c. Çocuk İçin İştirak Nafakasına Hükmedilmesi.....	34

İKİNCİ BÖLÜM
BOŞANMANIN MALİ SONUÇLARI
MADDİ TAZMİNAT

I. BOŞANMANIN MALİ SONUÇLARI.....	36
A. Maddi Tazminat.....	36
II. BOŞANMADA MADDİ TAZMİNATIN UNSURLARI.....	38
A. Boşanmaya Hükmedilmiş Olması.....	38
B. Maddi Tazminat İsteyen Eşin Kusursuz ya da Daha Az Kusurlu Olması.....	39
1. Kusursuz Eşin Maddi Tazminat İstemesi.....	40
2. Daha Az Kusurlu Eşin Maddi Tazminat İstemesi.....	40
3. Eşit Kusurlu Eşin Maddi Tazminat İstemesi.....	42
C. Maddi Tazminat İstenilen Eşin Kusurlu Olması.....	44
1. Genel Olarak.....	44
2. Temyiz Kudretinin Tam veya Geçici Olarak Yitirilmesi.....	45
3. Cinsiyet Değişirme ve Çifte Evlilik Hallerinde Durum.....	47
D. Zararın Varlığı.....	47
1. Mevcut Menfaat.....	52
2. Beklenen Menfaat.....	53
3. Zararın ve Tazminatın Tespit Edilmesi.....	53
a. Zararın Belirlenmesi.....	54
b. Tazminatın Belirlenmesi.....	54
E. İlliyet Bağının Mevcut Olması.....	56
F. Hukuka Aykırılık Şartı.....	57
III. BOŞANMADA MADDİ TAZMİNATIN AMACI, HUKUKİ NİTELİĞİ.....	57
IV. MADDİ TAZMİNAT İSTEMİNDE ZAMANAŞIMI.....	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MANEVİ TAZMİNAT

I. MANEVİ TAZMİNAT.....	60
A. Genel Olarak.....	60
B. Manevi Tazminatın Hukuki Niteliği.....	61
C. Manevi Tazminatın Amacı.....	61
D. Manevi Tazminat İstenebilmesinin Koşulları.....	64

1. Tarafların Boşanmış Olmaları.....	64
2. Boşanmaya Neden Olan Hadise Sebebiyle Kişilik Hakkının Zarar Görmesi.....	65
3. Manevi Tazminat İsteyen Eşin Kusurlu Olmaması ve Diğer Eşin Kusurlu Bulunması.....	66
4. Nedensellik Bağının Mevcut Olması.....	68
E. Manevi Tazminatta Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	70
F. Manevi Tazminatın Talep Edilmesi ve Usulü.....	70
G. Manevi Tazminatın Özellikleri.....	72
II. MANEVİ TAZMİNAT İLE İLGİLİ DİĞER DÜZENLEMELER.....	74
A. Manevi Tazminatta Zamanaşımı.....	74
B. Manevi Tazminatta Miktarın Belirlenmesi.....	74
C. Manevi Tazminatta Ödenme Biçimi ve Faiz Konusu.....	77
D. Maddi ve Manevi Tazminat Davalarında Harç ve Vekalet Ücreti.....	77
E. Aldatılan Tarafın Üçüncü Kişiden Manevi Tazminat Talep Etmesi.....	78
III. MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT İLE İLGİLİ DİĞER HUSUSLAR.....	80
A. Maddi ve Manevi Tazminatın Mal Rejimi İle İlişkisi.....	80
B. Maddi ve Manevi Tazminatın Anlaşmalı Boşanma Durumunda İstenmesi.....	82

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YOKSULLUK NAFKASI

I. YOKSULLUK NAFKASI.....	84
A. Nafaka Kavramı ve Nafakanın Özellikleri.....	85
B. Nafakanın Hukuki Niteliği ve Amacı.....	85
C. Nafakanın Özellikleri.....	87
1. Nafaka Alacağının Devredilememesi, Rehin Tesis Edilememesi ve Alacaklının Onayı Olmaksızın Takas Edilememesi.....	87
2. Doğmamış Nafaka Alacağından Feragat Edilememesi, Önceden İbra Edilememesi ve Hacedilememesi.....	89
3. Nafaka Alacağının Mirasçılara İntikali ve Yabancı Para ile Ödenmesi.....	91
D. Nafaka Türleri.....	93
1. Yoksulluk Nafakası.....	93
a. Yoksulluk Nafakası İsteyebilecek Kişiler.....	94
b. Yoksulluk Nafakası İstenebilmesinin Koşulları.....	94
aa. Boşanmaya Hükmedilmiş Olması.....	95

bb. Yoksulluk Nafakası İsteyen Eşin Boşanma Nedeniyle Yoksul Hale Gelecek Olması.....	95
cc. Yoksulluk Nafakası İsteyen Eşin Kusurunun Diğer Eşten Daha Ağır Olmaması.....	99
c. Yoksulluk Nafakası İstenme Şekli.....	102
E.Yoksulluk Nafakasıyla Bağlantılı Diğer Hususlar.....	104
1. Yoksulluk Nafakasında Zamanaşımı.....	104
2. Yoksulluk Nafakasının Tutarının Tespit Edilmesi.....	105
3. Yoksulluk Nafakasının Ödenme Biçimi ve Faiz Konusu.....	108
4. Yoksulluk Nafakasının Süresi.....	110
5. Yoksulluk Nafakasının Azaltılması ve Artırılması.....	115
6. Yoksulluk Nafakasını Ödeme Borcunun Bitmesi.....	119
a. Yoksulluk Nafakasının Kendiliğinden Bitmesi.....	120
b. Yoksulluk Nafakasının Mahkeme Kararı ile Son Bulması.....	121
7. Yoksulluk Nafakası Ödeme Borcunun İhlal Edilmesi.....	124
8. Yoksulluk Nafakasının ve Mal Rejiminin Bağlantısı.....	126
F. Anlaşmalı Boşanmada Yoksulluk Nafakası İstenmesi.....	126
G. İcra ve İflas Kanununda Yoksulluk Nafakası.....	128
H.Nafaka Kararlarına Uymama Suçunun Anayasaya Aykırılığı Açısından Değerlendirilmesi.....	129
SONUÇ.....	131
KAYNAKÇA.....	134
ÖZET.....	157
ABSTRACT.....	158

KISALTMALAR

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD.	: Adalet Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
ANY	: Anayasa
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
EMK	: Eski Medeni Kanun
ERÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HSK	: Hakimler ve Savcılar Kurulu
İİK.	: İcra ve İflas Kanunu
İÜHFD	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
M.	: Madde
Ks.	: Kısım

Md.	: Madde
TMK.	: Türk Medeni Kanunu
RG.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
T.	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBK.	: Türk Borçlar Kanunu
TCK.	: Türk Ceza Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
ÜFE	: Üretici Fiyat Endeksi
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve devamı
Y.	: Yargıtay
YD.	: Yargıtay Dergisi
YHGK.	:Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBK.	:Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu

GİRİŞ

Aile sosyal yaşamın en küçük yapı taşıdır. Bu durum bütün milletler için aynıdır. Aileyi muhafaza edecek en önemli merci devlettir. Nitekim Anayasa'da da kadın erkek eşitliğini savunan ve bu şekilde düzgün bir aile yapısı oluşturmayı hedefleyen hükümler mevcuttur.

Aile kadın ve erkeğin evlenmesi ile oluşturulmuş bir kurumdur. Evlenen insanlar mutlu olmayı umut etmekle beraber gerek karakter farklılıkları gerekse hayatın olağan akışının getirdiği birtakım olumsuzluklar zaman zaman bu aile birlikteliğini sarsmakta ve evliliklerin bir kısmı boşanma ile sonuçlanmaktadır. Boşanmayı günah, ayıp, kabul edilemez bir durum gibi gören toplumlar olmakla birlikte günümüzde bu düşünce büyük ölçüde önemini yitirmiş ve birçok çift için en faydalı yol olarak görülmeye başlanmıştır. Eşlerin boşanması mahkeme vasıtasıyla ve TMK'da belirlenen boşanma nedenlerinden birisi sebep gösterilerek gerçekleşir. TMK'da birçok boşanma sebebi mevcuttur ve boşanmanın neticeleriyle birlikte geniş bir yer tutar.

Bu tez çalışmasında biz boşanmanın eşlerin ayrı yaşamaya başlaması ve evliliği sonlandırması neticesinden çok bunun eşler üzerindeki ekonomik neticeleri ile ilgileneceğiz. Evliliğin bitmesiyle beraber karı kocanın birbirine karşı sadakat gösterme, huzurlu bir aile olma gibi yükümlülükleri son bulsa da boşanılan eşin ve ortak çocukların bakımını sağlama yükümlülüğü kısmen de olsa devam etmektedir.

Hazırladığımız bu tez çalışmasında öncelikle boşanma kurumu genel hatlarıyla incelenmiş, ardından boşanmanın TMK'da değinilen nedenleri üzerinde durulmuş ve daha sonrasında ise asıl konumuz olan boşanmanın ekonomik neticelerine yer verilmiştir.

Boşanmanın mali neticeleri olan maddi tazminat, manevi tazminat ve yoksulluk nafakasında kusurun önemli olup olmadığı, eşlerin hangi koşullarda bunlara hak kazanacağı, bu hakların mali olarak miktarının ne kadar olacağını hangi ölçütlere göre ve nasıl tespit edildiğini ayrıntılı bir biçimde açıklamaya çalışacağız.

Tezde maddi ve manevi tazminatı istemenin koşulları, artırım ve eksiltilim nedenleri, ortadan kalkması, yargılama için yatırılması gereken masraflar ve başvurulması gereken mahkemeler ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır. Gerektiğinde İcra ve İflas Kanunu ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun konuyla bağlantılı maddelerine ve uygulamadaki kararlara yer verilmiştir.

Yoksulluk nafakasından bahsedilirken genel anlamda nafaka kavramının anlamına ve türlerine de değinilmiştir. Yoksulluk nafakasının artırılması ve azaltılması gereken haller de çalışmamızda yer almıştır. Nafakanın ödenmesi için uygulanan tazyik hapsi kavramına da kısaca İcra ve İflas Kanunu özelinde yer verilmiştir. Ancak bu konunun Ceza Hukuku bakımından sonuçlarına çalışmamızda yer verilmemiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BOŞANMA İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

I. BOŞANMAYA GENEL BAKIŞ

A. Genel Olarak Boşanma

Boşanma, karı veya kocanın TMK’da ifade edilen sebeplerden birini gerekçe göstererek başvurduğu yargılama yolu neticesinde hakim hükmüyle evliliğin sona ermesidir¹.

Boşanma eşlerin sahip oldukları hukuki statüyü farklılaştıran, evlilik birliğini sonlandıran bir karar niteliğindedir ve eşlerin vefat etmesi , eşlerden birinin gaipliğine karar verilmesi , evlenmenin hükümsüz hale gelmesi vb. evliliğin sona erdiren nedenler arasında sayılmaktadır. Bu haller yeni TMK’ da açıkça sayılmıştır². Önceki Medeni Kanunumuz’da cinsiyetin değiştirilmesi de bu haller arasında sayılmaktaydı ancak yeni TMK’da cinsiyet değiştirmek için kural olarak evli olmama ön koşulu getirildiği için artık evliliği sona erdiren bir hal değildir³.

Hukukumuzda boşanma birçok farklı şekilde tanımlanmaktadır. Boşanma, “Eşler hayatta olduğu sürece Medeni Kanun’da yer alan bir nedene dayanarak eşlerden birinin başvuracağı yargılama yolu neticesinde hakim hükmü ile evliliğin bitmesidir⁴.” Başka bir

---

¹ Başpınar, Murat,**Boşanmanın Mali Sonuçları ve Özellikle Maddi ve Manevi tazminat,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2008, s. 4.

² Serin Of, Emine, **Boşanmanın Mali Sonuçları**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2008 , s. 5.

³ Serin Of, s. 5.

⁴ Oğuzman, Kemal/ Dural, Mustafa, **Aile Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul,2001, s.112;

Akıntürk,Turgut, **Türk Medeni Hukuku,Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Aile Hukuku**, 9. Basım, Beta Yayınları, C.2, İstanbul 2004, s. 231.

takım yazarlar ise boşanmayı “Başvurulan inşai dava neticesinde çıkan hükümlerle beraber evlilik birliğinin son bulması⁵” olarak tanımlarlar. Bir başka düşünceye göre ise “ evlilik birliğinin hakim hükmü sayesinde yok olduğu hallerden biri⁶” şeklinde ifade edilebilir.

B. Boşanmada Benimsenen Sistemler

Boşanma hakkında yüz yıllardan beri birden fazla fikir ortaya konmuş ; bunlardan bir kısmı boşanmayı red ederken bir kısmı serbest bırakmış, bir kısmı ise önemli bir nedene dayandırılarak yargıç kararıyla olması düşüncesinin taraftarı olmuştur⁷.

Boşanmayı red edenler Hristiyan Kilisesi’nin öğretileri doğrultusunda evliliği eşlerin hayatlarının sonuna kadar devam eden bir birliktelik olarak tanımlar ve Allah’ın bir araya getirdiği eşleri ancak onun ayırabileceğini savunur.⁸

Boşanmayı serbest bırakanlara göre ise evlenmek eşlerin serbest iradeleri ile gerçekleştirilen bir eylem olduğu için boşanma da eşlerin serbest iradeleri ile gerçekleştirilebilir. Kadın veya erkek tek başına boşanmayı isteyebileceği gibi , karşılıklı anlaşma yoluyla da boşanabilirler⁹. Boşanmayı serbest bırakanlar bireyci görüşü temel alırlar¹⁰.

---

⁵ Hatemi, Hüseyin/ Serozan, Rona, **Aile Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 209.

⁶ Zevkliler, Aydın/Acabey, Beşir/Gökyayla, Emre,**Medeni Hukuk, (Giriş, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku)**, 6.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2000, s.877.

⁷ Serin Of, s. 6.

⁸ Tekinay, Selahattin Sulhi, **Türk Aile Hukuku**, 7.Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1990, s. 166.

⁹ Serin Of, s. 6.

¹⁰ Öztan, Bilge, **Aile Hukuku**, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015, s. 238

Bireyci görüŖe göre ise evliliğin sürüp sürmemesi devletin değil, bireylerin iradesiyle belirlenir¹¹.

C. BoŖanmada Benimsenen İlkeler

1. Kusur İlkesi

EŖlerden birisi evlilik birlikteliğini bozacak derecede kusurluysa ve boŖanma bundan dolayı meydana gelmiŖse kusurluluk ilkesinden bahsederiz¹².

BoŖanma davası kusursuz olan eŖ tarafından kusuru olan eŖe karŖı açılabilir¹³. Kusurluluk ilkesi bir çok bakımdan eleŖtirilmiŖtir. Karı kocadan herhangi biri ruhsal hastalığa sahipse söz konusu eŖ kusurlu kabul edilemez, dolayısıyla boŖanma da gerçekteŖemez¹⁴. Ancak bu durum hakkaniyete uygun değildir. Karı koca kusursuz olsa bile, mizaç farklılıkları olabilir veya hayattan beklentileri birbirine uygun düŖmeyebilir. Bundan kaynaklı olarak evliliğin sürdürülmesi eŖlerin çıkarına uygun olmayabilir. Kusursuz olmak boŖanmanın önünde bir engel olarak gözükmemektedir. Bu durumda karı kocayı birbirini kusurlu gibi göstermeye çalıŖmaya neden olabilir¹⁵. Bu durumsa istenmeyen sonuçların ortaya çıkmasına sebebiyet verebilir.

---

¹¹ Birsen, Kemaleddin, **Medeni Hukuk Dersleri (Genel İlkeler- Ŗahsın Hukuku- Aile Hukuku)**, Tahsin Onuk Matbaası, İstanbul, 1966, s. 313.

¹² BaŖpınar, s. 7.

¹³ AteŖ, Derya, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku**, C. 2, 21. Baskı, İstanbul, 2019, s. 240.

¹⁴ Gençcan, Ömer Uğur, **BoŖanma Tazminat ve Nafaka Hukuku Yargıtay Uygulaması Bilimsel Açıklama ve En Son İçtihatlar**, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 116.

¹⁵ Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku**, C. 2, 5. Baskı, İstanbul, 1965, s. 184.

2. İrade İlkesi

Eşlerin boşanmak istemelerinin boşanmanın gerçekleşmesi için yettiği hallerde bu ilke geçerli olur¹⁶. İrade ilkesi karı kocanın birlikte karar vermesi veya sadece birinin istemesiyle boşanmanın meydana gelmesine dayanır¹⁷.

3. Temelinden Sarsılma İlkesi

Temelden sarsılma ilkesi evlilik eşler açısından dayanılmaz hale gelmiş olduğunda söz konusu olur¹⁸.

Evlilikte eşler evlilik birliğinin gerektirdiği gibi davranmak yerine zaman zaman kusurlu şekilde davranabilirler. Buna rağmen kusurlu davranışların bir çoğu evliliği temelden etkilemez. Bu ilkede kusurlu davranışların olması şart değildir¹⁹. Evlilik birliğinin sürdürülmesinin dayanılmaz hale gelmesi eşlerin bu evliliği devam ettirememesi sonucunu doğurur. Bu durumun nedenlerinin tek tek sayılması mümkün olmayacaktır²⁰. Çünkü bütün evliliklerde bu durum farklı şekilde seyreder.

Evliliğin temelden sarsılması Medeni Kanunumuz'da TMK. 166.maddede bir genel boşanma sebebi olarak sayılmıştır. Yargıcın takdir yetkisini kullanabileceği alanlardandır.

---

¹⁶ Başpınar, s. 9.

¹⁷ Akıntürk, s. 237.

¹⁸ Başpınar, s. 9.

¹⁹ Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s. 881.

²⁰ Çakın, Akın, **Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Nedeniyle Boşanma**, Adil Yayınevi, Ankara, 1999, s. 8.

4 . Elverişsizlik İlkesi

Karı kocadan biri fiziki ya da ruhsal rahatsızlıklarından ötürü evliliğin sorumluluğunu taşıyamıyorsa onu evliliğe elverişsiz olarak kabul etmek gereklidir²¹.

Söz konusu ilke eşlerin fiziken ya da akıl hastalığı, zayıflığı gibi sebeplerle evlilik birliğinde üzerine düşen sorumluluklarını yerine getirememesi vb. hallerde boşanmaya hükmedilmesini sağlar. Fiziken ve ruhen gerçekleşen bu rahatsızlıkları cinsel sapkınlık , akli dengesizlik veya bir sonraki nesil için tehlike arz edebilecek kalıtsal hastalıklar olarak sıralayabiliriz²². Türk Medeni Kanunu psikolojik hastalıklar bakımından elverişsizlik ilkesini benimsemiştir.

5.Eylemli Ayrılık İlkesi

Evlilik, hayatı bir arada yaşamaktır. Karı koca uzun süredir bir arada yaşamıyorsa ve bu durum devamlı bir hal almışsa boşanmaya karar verilmelidir²³.

Eylemli ayrılık ilkesinin amaca uygun olması ayrı kalınan sürenin iyi ayarlanmasına bağlıdır. Zira sürenin çok kısa olması boşanmaya neden olurken, çok uzun olması ise yeniden hayata başlama imkanını kısıtlamaktadır²⁴.

---

²¹ Baran Celep, Ebru, **Boşanma Davasının Sonuçları**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015, s. 9.

²² Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin/ Özakman Cumhur/ Sarial M. Enis, **Aile Hukuku**, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1986, s.253.

²³ Baran Celep, s. 9.

²⁴ Köprülü,Bülent/ Kaneti, Selim, **Aile Hukuku**, 2.Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1989, s.144.

D.Türk Medeni Kanunu'nun Kabul Ettiği Sistem Ve İlke

Evlilik birliğinin temelinden sarsılma ilkesi çoğunlukla TMK'nın benimsediği ilkedir. Ancak bazı istisnai hallerde kusur ilkesi ile elverişsizlik ilkesine de yer verilmektedir. Bunun nedeni ise eski Medeni Kanunumuzun bu iki ilkeyi içermiş olmasıdır²⁵.

Medeni Kanunumuz yargıç hükmü neticesinde boşanmayı benimsemiştir ve boşanma nedenlerine yer vermiştir²⁶. Boşanma nedenleri TMK'da sınırlı sayıda sayılmıştır ve yargıç boşanmaya hükmederken bu sebepleri kendiliğinden incelemelidir²⁷. Boşanma nedenleri TMK'da 161-166. maddeler kapsamında yer almıştır²⁸.

Temelinden sarsılma ilkesi bütün olaylarda hakimin takdirine bırakılan bir husustur²⁹.

II.BOŞANMA SEBEPLERİ

A.Genel Olarak

TMK' da boşanma nedenleri numerus clausus(sınırlı sayıda) şekilde ifade edilmiştir. Sayılan nedenlerden herhangi birini temel alarak başvuru dava yolu neticesinde hakim hükmü ile boşanma meydana gelir³⁰.

---

²⁵ Saymen, Ferit Hakkı/ Elbir, Halit Kemal, **Türk Medeni Hukuku**, C. 3, Aile Hukuku, 2.Basım, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1960, s.241.

²⁶ Fırtına, Esra, **Boşanmanın Mali Sonuçları ve Yoksulluk Nafakası**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 10.

²⁷ Fırtına, s. 10.

²⁸ Helvacı, Serap, **İsviçre ve Türk Hukukunda Boşanma Sebepleri**, Prof.Dr.Ömer Teoman'a 55.Yaş Günü Armağanı, C. 2, İstanbul, 2002, s. 1156.

²⁹ Kandil, Seher, **Türk Hukukunda Terk Sebebiyle Boşanma**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 29.

TMK’da olanlar haricinde boşanma davası açma nedeni belirlenemez³¹.

Boşanma nedenleri *mutlak* ve *nisbi* olarak tasnif edilebilir³².

Mutlak boşanma nedenleri yalnızca TMK’da işaret edilen hadise gerçekleştiğinde söz konusu olur³³. Mutlak boşanma nedenlerini zina, hayata kast, terk, eşlerin anlaşması, pek kötü ve onur kırıcı davranış, eylemli ayrılık olarak sıralayabiliriz.

Nispi boşanma nedenlerinde ise TMK’da işaret edilen sebeplerin varlığı yeterli görülmemekte, buna ilaveten diğer eş için hayatın çekilmez olması şartı da hakim tarafından araştırılmalıdır³⁴.

Boşanma nedenlerinin mutlak ve nisbi olarak tasnife tabi tutulmaları yalnızca hakimin takdir yetkisini kullanması açısından gereklidir³⁵.

B.Boşanma Sebeplerinin Medeni Kanun’da Düzenleniş Şekli

1.Özel Boşanma Sebepleri

Boşanma sebeplerini özel ve genel olarak tasnife tabi tutarken TMK’da boşanma sebebi olarak gösterilen hadisenin net ve somut bir biçimde gösterilip gösterilmediğine

---

³⁰ Fırtına, s. 10-11.

³¹ Akıntürk Turgut / Ateş Karaman Derya, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku**, C. 2, 16. Bası, Beta Yayınları, 2014, s. 243.

³² Akıntürk / Ateş Karaman, 2014, s. 243.

³³ Serin Of, s. 8.

³⁴ Akıntürk Turgut / Ateş Karaman Derya, 2014, s.244.

³⁵ Kuntalp,Erden, **Mutlak Boşanma Nedenleri**, Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı, C. 2 Boşanma Haftası, Sevinç Matbaası, Ankara, 1977, s. 116-125.

bakılmaktadır³⁶. Özel boşanma sebeplerini; zina, hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış, suç işleme ya da haysiyetsiz hayat sürme, terk ve akıl hastalığı olarak sıralayabiliriz.

a.Zina

“Eşlerden birisi zina ederse, diğer eş boşanma davası açabilir” (TMK. m. 161/I).

Eşlerin birbirlerinden farklı kişilerle cinsel münasebeti zina olarak adlandırılır³⁷.

Eşlerin zina yapması ancak evli olmaları halinde mümkün olup, evlenmeden evvel yaşanan cinsel münasebetler zina kapsamında değerlendirilemez³⁸. Ancak evlilik henüz bitmemişse tarafların ayrı yaşama , gaiplik vb. sebeplerle aynı konutta bulunmadığı hallerde eşlerden birinin bir başka kişiyle cinsel münasebette bulunması zina olarak kabul edilir³⁹. Zina nedeniyle taraflara yüklenen sadakat borcu yerine getirilememektedir ancak evliliğin devam ettiği sürece tarafların sadakat borcu her zaman olacaktır⁴⁰.

Cinsel ilişki olmadığı müddetçe zinanın varlığından bahsedilemez⁴¹. Cinsel ilişki kurmak için uğraşmak, flörtleşmek, mesajlaşmak, öpüşmek ve sarılmak vb. davranışlar zina kapsamında değerlendirilemez⁴². Zinanın çok defa tekrarlanması aranan bir koşul değildir⁴³.

---

³⁶ Baran Celep, s. 11.

³⁷ Aktaş, Özgül, **Boşanma Nedenleri ve Boşanma Sonrasında Karşılaşılan Güçlükler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2011, s. 24.

³⁸ Akıntürk / Ateş Karaman, 2014, s. 245.

³⁹ Tandoğan, Haluk, **Aile Hukuku Ders Notları**, (Teksir) (Tasnif ve cüz'i ilaveler yapan: Ayiter, Nuşin), Ankara, 1965, s.74.

⁴⁰ Akıntürk / Ateş Karaman, 2014, s. 245.

⁴¹ Akıntürk / Ateş Karaman, 2014, s. 245.

⁴² Saymen/ Elbir, s. 243.

⁴³ Akıntürk / Ateş Karaman, 2014, s. 245.

Bir kez eşlerin birbirlerinden başka birisiyle cinsel münasebette bulunması yeterli kabul edilir.

Zinanın gerçekleşebilmesi için mutlaka kasten yapılmış olması gerekir⁴⁴. Her iki eş de cinsel münasebette bulunduğu ve karşısındaki kişinin eşi olmadığı farkında ise ve ayrıca bu eylemi isteyerek gerçekleştiriyorsa bu hareketi kasıtlı yaptığı varsayılır⁴⁵. Bundan dolayıdır ki iradesi cebir, tehdit vb. sebeplerle ortadan kalkmış bir kadına tecavüz edilmesi kocası açısından zina nedeniyle boşanmaya dayanak oluşturamaz⁴⁶.

Zinanın bütün delillerle ispatı mümkündür⁴⁷. Yani hakim kuvvetle muhtemel zinanın gerçekleştiğine kanaat getirirse boşanmaya karar verebilir. Bunun tipik bir örneği, kocası isteyken kadının akşam geç bir saatte yabancı bir adamı eve davet etmesinin zina kabul edilebileceğidir⁴⁸. Yine benzer bir biçimde sağlık kuruluşunda kişisel odasında kalmakta olan kadının beğendiği bir adamla fotoğraf çektirmesi⁴⁹ de bu kapsamdadır.

---

⁴⁴ Kılıçoğlu, Ahmet, **Aile Hukuku**, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017, s. 93; Tutumlu, Mehmet Akif, **Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Evliliğin Butlanı, Boşanma, Ayrılık Sebepleri ve Boşanmanın Hukuki Sonuçları**, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, 2002, s. 82.

⁴⁵ Akıntürk / Ateş Karaman, 2014, s. 245.

⁴⁶ Gelmez, Ezgi, **Boşanmanın Mali Sonuçları**, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s.18.

⁴⁷ Akıntürk / Ateş Karaman, 2014, s. 246.

⁴⁸ Y. T.28.09.2010 E.2010/11464 K.2010/15575 (Özüğür, Ali İhsan, **Evlilik Birliğini Sona Erdiren Nedenler Boşanma Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri**, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 105-106.)

⁴⁹ Y. T. 26.06.1951 E.1951/4514 K.1951/4818 (Olgaç, Senai, **İlmi ve Kazai İçtihatlarla Türk Medeni Kanunu Şerhi**, İstanbul, 1967, s.132.)

“Zina nedeniyle açılan davanın düştüğü durumlar iki tanedir. Bunlar karşı tarafın affi ve belli bir sürenin geçirilmiş olması halleridir” (TMK. m.161/ II, III).

Affetmek açık şekilde beyan edilebileceği gibi zımni olarak da ifade edilebilir ancak affetmek affeden eşin iradesinin sakatlanmadığı hallerde geçerli bir sebep olarak karşımıza çıkar⁵⁰.

b. Hayata Kast, Pek Kötü veya Onur Kırıcı Davranış

Hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış başlığı TMK m. 162/1’de düzenlenmiştir⁵¹. Söz konusu maddede üç ayrı boşanma sebebinden söz edilmektedir. Her ne kadar kanun koyucu üç ayrı sebebi aynı maddede belirtmiş olsada bu sebepleri birbirinden ayrı incelemekte fayda görmekteyiz.

“Hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış sebebine dayalı boşanma davasını açacak olan eşin, bu durumu öğrenmeden itibaren altı ay, her halde bu sebebin doğumundan itibaren beş yıl geçmekle dava hakkı düşer. Öngörülen süreler zamanaşımı süresi olmayıp hak düşürücü süredir” (TMK. m. 162/2).

Kişinin hayatına kast edilmesi, eşlerin birbirinin hayatına kötü sonuçları olabilecek hareketlerde bulunması anlamına gelmektedir. Hayata kast birçok farklı biçimde ortaya çıkabilir⁵². Mesela, eşini vurmak maksadıyla ateş ettiği halde kurşunun karşı tarafa

---

⁵⁰ Saymen/ Elbir, s. 245.

⁵¹ TMK. m. 162/1’ de *“Eşlerden her biri diğeri tarafından hayatına kastedilmesi veya kendisine pek kötü davranılması ya da onur kırıcı davranışta bulunulması sebebiyle boşanma davası açılabilir”* şeklinde düzenlenmiştir.

⁵² Gelmez, s. 19.

gelmemesi ya da eşini zehirlemek maksadı ile hareket ettiği halde başka birinin zehirlenmesi vb. durumlar hayata kast edilen haller olarak karşımıza çıkar⁵³.

Gereken dikkati göstermediği için aracıyla kaza yapan eş örneğinde olduğu gibi ihmali hareketler neticesinde⁵⁴ meydana gelen kazalardaki fiillerde “cana kast” kapsamına alınmaz.

Cana kastedilmekten kaynaklanan boşanma davalarında davranışın ağır olması şart değildir ancak onur kırıcı hareketlerde ağır bir davranışın olması zorunludur⁵⁵. Bunun nedeni ise davranışın onur kırıcı olup olmadığının davacının psikolojik durumunun değerlendirilerek hakim hükmüyle belirlenen bir olgu olmasıdır.

c. Suç İşleme, Haysiyetsiz Hayat Sürme

aa. Suç İşleme

Küçük düşürücü suç işleme, haysiyetsiz hayat sürme TMK.m.163/I’de düzenlenmiştir. *“Eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler veya haysiyetsiz bir hayat sürer ve bu sebeplerden ötürü onunla birlikte yaşamayı diğer eşten beklenemezse, bu eş her zaman boşanma davası açabilir”* (TMK m. 163/I).

---

⁵³ Baran Celep, s. 14.

⁵⁴ Ruhi, Ahmet Cemal, **Gerekçeli-Açıklamalı-İçtihatlı Türk Hukukunda Boşanma , Boşanmanın Sonuçları, Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 25.

⁵⁵ Köseoğlu, Bilal/ Kocaağa, Köksal, **Aile Hukuku ve Uygulaması**, Bursa, 2011, s. 24.

Eşlerden biri diğerini mahcup edecek, TCK kapsamındaki bir suç işerse diğer eşin ondan boşanması mümkündür⁵⁶. Bir suçun bu madde kapsamında değerlendirilebilmesi için ahlaken önem arz eden bir değere verdiği zararın hakim tarafından tespit edilmesi gerekir. Hırsızlık, sahtekarlık vb. suçlar küçük düşürücü suçlar kapsamında değerlendirilir.

bb. Haysiyetsiz Hayat Sürme

Sosyal yaşamın genel normlarını yok sayıp yaşamak haysiyetsiz yaşamaktır⁵⁷. Bu tür davranışlara örnek olarak; çarpık cinsi münasebetlerde bulunmak, sarhoşluk, kadın tacirliği, evlilik birliğini zedeleyecek biçimde karşı cinsle münasebetlerde bulunmak, gündelik ev işletmek, kumar düşkünlüğü sıralanabilir.

Haysiyetsiz yaşam sürmekten ötürü boşanma davası açılabilmesi için haysiyetsiz yaşam süren eşle yaşamak çekilmez hale gelmiş olmalıdır⁵⁸.

TMK'da benimsenen görüşün aksine yazarların bir kısmı ise, haysiyetsiz yaşam sürdüren eş bu yaşam şeklini terk etmişse ve bunun üzerinden uzunca bir müddet geçmişse artık bu nedene dayanılarak boşanılmayacağı görüşündedir⁵⁹.

---

⁵⁶ Tüysüz , Abdul Vahit, **Türk Medeni Hukukunda Boşanma Sebepleri, Boşanma Davası, Boşanmanın Hukuki Sonuçları**, AD, 1979, S. 2, Mart-Nisan 1988, s. 34.

⁵⁷ Yazıcı, Hilmi/ Atasoy Hasan, **Şahıs, Aile ve Miras Hukuku ile ilgili Yargıtay Tatbikatı 1952-1970**, Kardeş Matbaası, Ankara, 1970, s. 202.

⁵⁸ Baran Celep, s. 16.

⁵⁹ Gönensay, Samim, **Medeni Hukuk**, C. 2, Aile Hukuku, Ks. 1. Karı Koca, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1937, s. 77.

d. Terk

aa.Terkin Şartları

aaa. Ortak Hayata Son Verme

Terke dayalı özel boşanma nedeni TMK' nın 164. maddesinde düzenlenmiştir⁶⁰.

Terk kavramından bahsedebilmek için; eşlerden birisinin diğerini terk etmiş, birlikte yaşamayı sonlandırmış, bir arada yaşadıkları evden ayrılmış ve geri gelmemiş olması aranmıştır⁶¹. Bundan dolayı, karı koca aynı evde buldukları müddetçe, küs olmalarını, muhabbet etmemelerini ya da ayrı odalarda uyumalarını terk olarak değerlendiremeyiz. Çünkü söz konusu durumlarda birlikte yaşam halen sürmekte ve eşlerin barışma ihtimali söz konusu olmaktadır⁶². Bir eşin diğerini evden atması halinde diğerini kovan eş terk eden eş

---

⁶⁰ TMK. m. 164 'te "Eşlerden biri, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemek maksadıyla diğerini terk ettiği ya da haklı bir sebep olmadan ortak konuta dönmediği takdirde ayrılık, en az altı ay sürmüş ve bu durum devam etmekte ve istem üzerine hakim tarafından yapılan ihtar sonuçsuz kalmış ise, terk edilen eş boşanma davası açabilir. Diğerini ortak konutu terk etmeye zorlayan veya haklı bir sebep olmaksızın ortak konuta dönmesini engelleyen eş de terk etmiş sayılır.

Davaya hakkı olan eşin istemi üzerine hakim, esası incelemeyen yapacağı ihtar da terk eden eşe iki ay içinde ortak konuta dönmesi gerektiği ve dönememesi halinde doğacak sonuçlar hakkında uyarıda bulunur. Bu ihtar gerektiğinde ilan yoluyla yapılır. Ancak boşanma davası açmak için belirli sürenin dördüncü ayı bitmedikçe ihtar isteminde bulunulamaz ve ihtardan sonra iki ay geçmedikçe dava açılmaz". denmiştir.

⁶¹ Akıntürk / Ateş Karaman, 2014, s. 254.

⁶² Saymen/ Elbir, s. 249.

olarak kabul edilir⁶³. Karı kocadan birisi evlilik devam ederken ortak yaşam alanına hiç uğramazsa burada da terk söz konusu olur⁶⁴.

bbb. Evlilik Birliğinin Beraberinde Getirdiği Ödevleri Yerine Getirmeme Maksadının Olması

Karı kocadan herhangi birinin birlikte yaşam alanını bırakarak ayrı bir konutta kalmaya başlaması her zaman onun ortak yaşamı bırakması sonucunu doğurmaz⁶⁵. Örneğin kocanın askerlik görevini yerine getirebilmek maksatlı evden ayrılışı, eşlerden birinin hastalığı, hususi olarak görevli olması veya esir düşmesi vb. sebeplerle eşlerin farklı konutlarda yaşamaları terk etme değildir. Çünkü sayılan bu ve benzeri nedenler TMK kapsamında haklı neden olarak nitelendirilir⁶⁶. TMK anlamında terkten söz edebilmemiz için terkin dayandığı nedenin haksız olması şarttır.

ccc. Terkin Üzerinden Belli Bir Sürenin Geçmiş Olması

Eşlerin terk nedenine bağlı olarak boşanabilmesi için terk etmenin üzerinden asgari altı aylık bir sürenin geçmiş olması lazımdır⁶⁷. Terk fiilinin üzerinden en az dört ay sonra terk edilen eş diğerine ihtar çekilmesini yargıçtan ister⁶⁸. İhtarın konusu terk eden eşin en fazla iki ay içinde eve geri dönmesi, aksi halde boşanma davası açılacağıdır⁶⁹. Terk eden eş ihtarın eve dön çağrısına uyarak eve geri gelirse terk nedenine dayalı olarak boşanma yoluna

---

⁶³ Köprülü/ Kaneti, s. 158.

⁶⁴ Akıntürk / Ateş Karaman, 2014, s. 255.

⁶⁵ Akıntürk / Ateş Karaman, 2014, s. 255.

⁶⁶ Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku**, C. 2, Nurgök Matbaası, İstanbul, 1965, s. 207; Arsebük, Esat, **Medeni Hukuk**, 1. Baskı, Tan Matbaası, C. 2, Aile Hukuku, Ankara, 1940, s. 742.

⁶⁷ Öztan, Bilge, **Aile Hukuku**, 4. Bası, Turhan Kitabevi, 2004, s. 394.

⁶⁸ Soner, Lütfi, **Terk Nedeni ile Boşanma Davası ve Bunda Kesin Hüküm Sorunu**, AD., 1969, S. 5, s. 287.

⁶⁹ Köseoğlu/ Kocağa, s. 29.

başvurulamaz. Terk eden eş eve dönüş konusunda samimi olmalıdır⁷⁰. Çocukları ziyaret etmek ya da birkaç gün konaklamak maksadı ile evde bulunmuş olmak sürenin işlemeye devam etmesini etkilemez⁷¹. Terk eden eş eve geri gelirse ancak bir süre sonra yeniden terk ederse süre daha önce kaldığı yerden işler⁷².

e.Akıl Hastalığı

Türk Medeni Kanunu'nun 165. maddesinde akıl hastalığı nisbi boşanma nedenlerinden biri olarak yer almıştır⁷³. Söz konusu maddeye göre ; evlilik süresince olmak şartıyla, karı kocadan birisinin ağır psikolojik rahatsızlığı olması ve bu rahatsızlığın düzelme olanağı olmadığının, konunun uzmanı tabiplerce onaylanması durumunda evliliğin devam etmesi öteki eş bakımından çekilmez olmuş ise , mağdur eş akıl hastalığı nedenine dayanarak boşanabilir⁷⁴. Kendisine dava açılan eşin rahatsızlığı uzman doktorlarca onanmışsa derhal vasi atanması için sulh hukuk hakimine bu durum bildirilmelidir⁷⁵.

Akıl hastalığı sebebine dayanarak boşanabilmek için evlenme meydana geldikten sonra akıl hastalığının başlaması şarttır⁷⁶. Diğer eşin bedensel bütünlüğünü ve ruhsal sağlığını zarara uğratacak, onu korkutacak durumlar veya hasta eşin sağlık kuruluşunda devamlı

---

⁷⁰ Öztan, 2004, s. 395.

⁷¹ Akıntürk, Turgut, **Aile Hukuku**, Yenilenmiş 8. Baskı, İstanbul, 2003 ,s. 209.

⁷² Öztan, 2004, s. 396.

⁷³ Fırtına, s. 18.

⁷⁴ Kılıçoğlu, Ahmet Mithat, **Aile Hukuku**, Gözden Geçirilmiş Güncelleştirilmiş, 4. Baskı, Ankara 2019, s.106.

⁷⁵ Gençcan, Ömer Uğur , **6100 Sayılı HMK Hükümlerine Göre Aile Mahkemesi Davaları Açıklama-Dilekçe Örnekleri- Son İctihatlar**, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 174.

⁷⁶ Tüysüz, s. 40.

bulunmasını gerektirecek haller olduğu tespit edilirse birlikte yaşam çekilmez hale gelmiş varsayılır⁷⁷.

Akıl hastalığından dolayı boşanmak isteyen taraf için kanunda özel bir hak düşürücü süre öngörülmemiştir⁷⁸.

2. Genel Boşanma Sebepleri

a. Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması

Türk Medeni Kanunu'nun 166. maddesinde kusurluluk koşulu aranmaksızın, nisbi boşanma nedeni olarak evlilik birliğinin temelinden sarsılması düzenlenmiştir. *“Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir”* (TMK. m. 166/I).

Davayı açan eş evliliği temelinden sarsan hadise ile nedenlerini ispat etmeli; daha sonra ise, bu hususların evlilik birlikteliğini çekilmez duruma getirdiğini ortaya koymalıdır⁷⁹.

Söz konusu nedene dayanarak boşanma yoluna gidilebilmesi için, karı kocanın önemli ölçüde sorunları olması, göz ardı edilemeyecek bir geçimsizliğin meydana gelmesi gerekmektedir ve bu geçimsizlik birlikte yaşamı çekilmez kılmalıdır⁸⁰.

Bu nedenden dolayı boşanabilmek için kusurlu olmak gerekmediği için iki tarafta kusur olmasa dahi boşanma davası açılabilir⁸¹. Ancak buradan yola çıkarak kusurun

---

⁷⁷ Başpınar, s. 18.

⁷⁸ Baran Celep, s. 20.

⁷⁹ Kılıçoğlu, 2019, s. 107.

⁸⁰ Öztan, Bilge, **Türk Medeni Kanuna Göre Evliliği Sona Erdiren Sebepler, Özellikle Boşanma**, Ankara, 2003, s. 718.

⁸¹ Gelmez, s. 25.

tamamen önemsiz olduğu sonucuna varılamaz çünkü kendisine dava açılan taraf karşı tarafın kusurlu davranışlarını ispatlayarak davanın kendi lehine sonuçlanmasına sebep olabilir⁸².

Söz konusu sebepte evliliği sarsan nedenin ağırlığını yargıç belirleyecektir ve bu belirlemede önyargılı davranmaktan, çocukların menfaatlerini göz ardı etmekten imtina etmelidir ve bunun gibi durumlarda tekrar tekrar uygulanabilecek çözümler geliştirmelidir⁸³.

Evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına yol açan sebepler kanunda sınırlayıcı biçimde sayılmamıştır, genel ifadeler kullanılarak örnek niteliğinde oldukları gösterilmek istenmiştir⁸⁴.

b. Eşlerin Anlaşması

Türk Medeni Kanunu m. 166/3'te düzenlenen bir husustur, söz konusu maddeye göre; asgari bir sene devam eden evliliklerde, karı kocadan birisinin boşanmak maksadıyla mahkemeye müracaat etmesi veya birisinin başlattığı davayı diğerinin kabulüyle evlilik temelinden sarsılmış kabul edilir⁸⁵.

Evliliğin asgari bir sene devam etmiş olması şartı karı kocanın birbirini iyice tanınması için öngörülmüştür ve bu süreyi yargıç resen gözetmelidir⁸⁶. Yani yargıç bu durumu davanın her safhasında dikkate almalıdır. Zira bir yıllık süre kamu düzeninden kabul edilmektedir.

---

⁸² Gelmez, s. 25.

⁸³ Tutumlu, s. 261.

⁸⁴ Başpınar, s. 19.

⁸⁵ Fırtına, s. 21.

⁸⁶ Gelmez, s. 28.

Karı kocanın ve çocukların lehine olan değişiklikleri yargıç yapabilir⁸⁷. Ancak boşanmaya hükmedebilmek için değişikliklerin karı koca tarafından onaylanması gereklidir⁸⁸.

c. Ortak Hayatın Yeniden Kurulamaması

Yasa koyucunun bu maddeyi fiilen bitmiş evlilikleri devam ettirmenin gereksiz olduğunu düşündüğü için düzenlediği açıktır⁸⁹.

“Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi halinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir” (TMK. m. 166/ IV).

III. BOŞANMA DAVASI

A. Boşanma Davasının Konusu Ve Hukuki Niteliği

Boşanmadan bahsedebilmek için ilk olarak hukuk düzeninin tanıdığı anlamda bir evlilik birliği olmak zorundadır⁹⁰. İyi gitmeyen evliliklerde karı kocanın bu birlikteliği sonlandırması haktır ve bu özgürlüklerini sınırlayan yaptırımlar sorunlara neden olmaktadır⁹¹.

---

⁸⁷ Başpınar, s. 21.

⁸⁸ Özüğür, Ali İhsan, **Evlilik Birliğini Sona Erdiren Nedenler Boşanma, Ayrılık Ve Evlenmenin iptali Davaları, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usulleri**, Ankara, 2006, s. 454.

⁸⁹ Ruhi, s. 223.

⁹⁰ Baran Celep, s. 26.

⁹¹ Baran Celep, s. 26.

Bu sorunların topluma olan olumsuz etkilerini azaltmak için yeni düzenlemelere ihtiyaç vardır⁹².

Boşanma davasında konu eşlerin boşanması veya ayrılması olarak ifade edilebilir⁹³. Boşanma hükmü de ayrılık hükmü de aynı nedenlere dayanılarak verilir⁹⁴. Boşanma evlilik birlikteliğini tamamen ortadan kaldırırken, ayrılık kararı verilmesi karı kocanın birlikteliklerine bir süre ara vermelerini ifade eder⁹⁵. Boşanma da, ayrılık kararı da hakim hükmü ile ortaya çıkacağından ikisi için de mahkemeye müracaat edilmesi gerekmektedir⁹⁶.

Türk Medeni Kanunu'nun 167. maddesine göre; boşanma nedeni ortaya çıktığında boşanma veya ayrılık kararına hükmedilmesi eşlerin arzusuna bağlı kılınmıştır⁹⁷. Bununla beraber ayrılık kararı verilmesini isteyen eşlerin boşanmasına hükmedilmesi mümkün değildir hatta hakim boşanmak isteyen eşlerin barışmasını mümkün görürse ayrılık kararı verebilir⁹⁸. Ayrılık kararının verilemediği iki istisnai durum mevcuttur. Bunlar ise; karı kocanın anlaşmalı olarak boşanması ve birlikte yaşamın tekrar tesis edilememesi halleridir .

---

⁹² Yetik, Nurten, **Boşanma, Anlaşmalı Boşanma ve Mal Rejimleri**, 2. Bası, Bilge Yayınevi, Ankara, 2005, s. 53.

⁹³ Fırtına, s. 22.

⁹⁴ Akıntürk/ Ateş Karaman, 2014, s. 275.

⁹⁵ Feyzioğlu/ Özakman/ Sarıal, s. 333.

⁹⁶ Başpınar, s. 23.

⁹⁷ Gelmez, s. 30-31.

⁹⁸ Gelmez, s. 31.

Öğretide boşanma davası TMK’da yer alan, birtakım nedenlere bağlı olarak evliliğin son bulmasını sağlayan, bazı ferî nitelikte tedbirlere hükmedilmesini içeren, bozucu inşai bir davadır⁹⁹.

B. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Aile mahkemeleri boşanma davasında görevli mahkeme olarak belirlenmiştir¹⁰⁰. “*Aile mahkemelerinin olmadığı yerlerde, Hâkimler ve Savcılar Kurulu’nca belirlenen asliye hukuk mahkemeleri, boşanma davalarına aile mahkemesi sıfatıyla bakar. Görev; kamu düzeniyle ilgili olduğu için, yargılamanın her aşamasında mahkeme tarafından resen dikkate alınır*” (4787 s. Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun m. 4/II).

“*Genel yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir*” (HMK. m. 6/ I). Boşanmada yetkili mahkemeye TMK’da ayrıca istisnai düzenleme getirilmiştir. “*Boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir*” (TMK. m. 168). “*Mahkemelerin yetkisi, diğer kanunlarda yer alan yetkiye ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, bu kanundaki hükümlere tabidir*” (HMK. m. 5).

---

⁹⁹ Önen, Ergun, **İnşai Dava**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981, s. 66-67; Kuru, Baki/ Arslan Ramazan/ Yılmaz, Ejder, **Medeni Usul Hukuku**, 12. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2000, s. 330.

¹⁰⁰ Köseoğlu/ Kocaağa, s. 322.

C. Boşanma Davası Sırasında Mahkemenin Alması Gereken Geçici Önlemler

1. Genel Olarak

Boşanmanın hem çocuklar hem de eşler üzerinde birçok zararlı sonucu vardır¹⁰¹. Boşanma halinde mali açıdan zayıf durumda kalan karı veya kocanın ve çocukların hayatını devam ettirmesi güç duruma düşebileceğinden, bu duruma karşı geçici de olsa tedbirler almak zorunlu hale gelir¹⁰². Medeni Kanunumuz da geçici önlemlere yer vermiştir.

“Boşanma veya ayrılık davası açılınca hakim, davanın devamı süresinde gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re’sen alır” (TMK. m.169).

Geçici önlemler iki açıdan önem arz etmektedir¹⁰³. Bunlar dava sürdüğü müddetçe geçici olarak uygulanmaları ve eşler talep etmese dahi hakim tarafından kendiliğinden yürürlüğe konulmalarıdır. Söz konusu önlemler ihtiyati tedbir kapsamında¹⁰⁴ değerlendirilir ve bundan dolayı sadece asli hükümle beraber temyiz edilebilirler.

2. Eşlerin Barınması

Boşanma yoluna başvurulduğunda eşlerin beraber yaşamaya devam etmesi kendilerinden beklenemeyeceğinden; birlikte edinilen konutun eşlerden hangisinde kalacağı problemi meydana gelmekte ve bundan dolayı hakim eşlerin ihtiyaç durumuna, çocukların lehine olan hususlara, eşlerin mali durumuna bakarak bir sonuca varır¹⁰⁵. Hakim karı veya kocanın hangisinin birlikte yaşadıkları konutu terk etmesinin çocuklar için daha uygun

---

¹⁰¹ Akıntürk/ Ateş Karaman, 2014, s. 283.

¹⁰² Akıntürk/ Ateş Karaman, 2014, s. 283.

, s. 34.

¹⁰⁴ Velidedeoğlu, H. Veldet, **Ailenin Çilesi Boşanma**, İstanbul, 1976, s. 246.

¹⁰⁵ Kılıçoğlu, 2019, s. 120.

olacağını tespit etmelidir¹⁰⁶. Aynı durum birlikte edinilen mallar üzerindeki tasarruflarda ve bu malların bölüştürülmesinde¹⁰⁷ de geçerlidir.

3. Tedbir Nafakası

Türk Medeni Kanunu'nda boşanma davası sırasında hakimin eşlerin boşanma sonrasındaki yaşamlarını devam ettirebilmeleri için bazı önlemler almasının zorunlu olduğundan bahsedilmiştir. Şu an yürürlükte olan TMK'daki hükümlerden farklı olarak önceki Medeni Kanunumuz'da yalnızca kadın lehine nafakaya hükmediliyordu¹⁰⁸. Şimdi yürürlükte olan Medeni Kanunumuz'a göre ise her iki eş içinde tedbir nafakası istenmesi mümkündür fakat Türkiye'de birçok kadın hala mali olarak özgür değildir¹⁰⁹. Bu nedenle çoğu kez kadın lehine tedbir nafakasına hükmedilmektedir.

Mali açıdan avantajlı durumda bulunan eşin diğer tarafa ödemesi gereken nafaka, boşanma davasının başlangıcından itibaren başlayacak¹¹⁰ hükmün kesinleşmesine dek sürecektir. Bununla beraber ara kararlarda verilen nafaka ödenmesi hükmünün uygulanmaya başlaması mümkündür¹¹¹, hükmün kesinleşmesi beklenmez.

Kusurlu eşe tedbir nafakası ödenmesi mümkündür¹¹². Fakat, yine de Yargıtay'ın aksi yönde kararları mevcuttur¹¹³.

---

¹⁰⁶ Bozovalı, Haluk, **Mevzuattaki Son Değişikliklerle Öğretide Ve Uygulamada Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları**, Kazancı Hukuk Yayınları, 1990, s. 29.

¹⁰⁷ Gençcan, 2015, s. 846.

¹⁰⁸ Akıntürk/ Ateş Karaman, 2014, s. 284.

¹⁰⁹ Akıntürk/ Ateş Karaman, 2014, s. 284.

¹¹⁰ Özüğür, Boşanma, s. 618.

¹¹¹ Özüğür, Boşanma, s. 588.

¹¹² Fırtına, s. 27.

¹¹³ Gençcan, 2015, s.860.

4. İştirak Nafakası

Medeni Kanunumuz'un 169. maddesinde iştirak nafakasından bahsedilmiştir. Söz konusu maddeye göre; yargıç henüz erginliğe erişmemiş olan çocuklar hakkında eşlerden hangisinin yanında kalacağını, barınma, eğitim masrafı vb. kriterleri göz önünde bulundurarak iştirak nafakası hakkında hüküm verir¹¹⁴.

Boşanma davası sürecini mümkün olduğu kadar çocukların lehine olarak nihayete erdirebilmek için yargıç çocukların velayetinin eşlerden hangisinde olacağını ve diğer eşin çocukların masraflarına ne kadar katkı sağlayacağını ve diğer eşle çocukların iletişimini nasıl sürdüreceğini belirleyecektir¹¹⁵.

Yargıç iştirak nafkasına tarafların istemesine gerek kalmadan hükmetmelidir¹¹⁶.

5. Eşlerin Mallarının Yönetimi ile İlgili Önlemler

TMK 169. maddede düzenlenmiştir. Eski Medeni Kanunumuz'un yürürlükte olduğu dönemde yargıcın eşlerin mallarının yönetimiyle ilgili kararlar alması gereksizdi, çünkü zaten yasal mal rejimi olarak mal ayrılığı rejimi benimsenmiş durumdaydı¹¹⁷. Bu yüzden önceki Medeni Kanunumuz döneminde ayrılık kararı veren yargıcın mal ayrılığına taraflar istemeden hükmetmesi zorunlu kabul ediliyordu¹¹⁸. Şimdiki Medeni Kanunumuz'da edinilmiş mallara katılma rejimi benimsenmiş durumda olduğundan yargıcın mal ayrılığı rejiminin şartlarına dönmek için karar vermesi zorunlu hale geldi¹¹⁹.

---

¹¹⁴ Başpınar, s. 30.

¹¹⁵ Köprülü/ Kaneti, s. 187.

¹¹⁶ Gelmez, s. 41.

¹¹⁷ Akıntürk/ Ateş Karaman, 2014, s. 286.

¹¹⁸ Ceylan, s. 40.

¹¹⁹ Akıntürk/ Ateş Karaman, 2014, s. 286.

IV. BOŞANMA KARARI VE SONUÇLARI

A. Boşanma Kararı

Boşanma müessesinin en temel neticesi, eşlerin evlilik bağına çözmesi ve onları boşanmadan sonraki süreçte boşanmış bireyler haline getirmesidir¹²⁰. Boşanma gerçekleştiği zaman eşlerin bu evlilikten doğan hakları, sorumlulukları son bulur¹²¹.

B. Boşanma Kararının Sonuçları

1. Boşanma Kararının Eşler Yönünden Sonuçları

Boşanmanın gerçekleşmesi ile beraber; eşleri kişisel olarak geleceğe yönelik bir biçimde etkileyen birtakım neticeler meydana gelir. Bunlar evliliğin sonlanması, tekrar evlenme olanağı, zamanaşımının başlaması, mirasçı olma hakkının son bulması, mal rejiminin tasfiye edilmesi olarak sıralanabilir.¹²² Boşanma ile birlikte eşlerin hayatında kişisel, malvarlıksal neticeler meydana gelir¹²³. Fakat bu kişisel ve malvarlıksal olarak yapılan ayırım mutlak değildir. Miras hukukunda yer alan birçok düzenleme iki başlık altında da değerlendirilebilir¹²⁴.

---

¹²⁰ Kaçak, Nazif, Boşanma, **Nafaka, Mal Rejimleri, Velayet**, Kartal Yayınevi, Ankara, 2004, s. 467.

¹²¹ Serin Of, s. 17.

¹²² Başpınar, s. 32.

¹²³ Gelmez, s. 41.

¹²⁴ Gelmez, s. 41.

a.Evlilik Birliğinin Sona Ermesi ve Eşlerin Yeniden Evlenebilmeleri

Türk Medeni Kanunu 130. maddeye göre evlenmeyi arzu eden kimseler geçmişte evlenmişlerse boşanmış olduklarını kanıtlamak zorundadır¹²⁵. Erkek boşanmadan sonra hemen evlenebilirken, kadının evlenmek için üç yüz günlük iddet müddetini beklemesi gereklidir¹²⁶.

Yürürlükteki Medeni Kanunumuz kadının boşandıktan sonra üç yüz gün boyunca evlenememesini öngören iddet müddetini beklemesine istisna olarak boşanan eşlerin tekrar birbirleriyle evlenmeye karar vermesini göstermiştir¹²⁷. İddet müddeti kesin süre değildir, süreye uyulmadan yapılan evlilikler geçersiz olmaz¹²⁸.

b.Evlenmeyle Kazanılan Kişisel Durumun Korunması ya da Değişmesi

Medeni Kanunumuz'da kadının boşansa bile evlenmeyle sahip olduğu kişisel durumunu muhafaza edeceğinden söz edilmekle beraber aslında bu düzenleme erkeği de kapsamaktadır¹²⁹. Boşanma kişisel durumlar üzerinde birtakım değişiklikler meydana getirir¹³⁰. Bunların başlıcaları ise; kadının soyadında, vatandaşlıkta, erginlikte, kayın hısımlılığında meydana gelen değişikliklerdir.

---

¹²⁵ Başpınar, s. 32.

¹²⁶ Akıntürk/ Ateş Karaman, 2014, s. 291.

¹²⁷ Özdamar, Demet, **Türk Hukukunda Özellikle Türk Medeni Kanunu Hükümleri Karşısında Kadının Hukuki Durumu**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2002, s. 377-390.

¹²⁸ Serin Of, s.19.

¹²⁹ Gelmez, s. 42.

¹³⁰ Baran Celep, s. 49.

aa. Kadının Soyadı

Medeni Kanunumuz'un 187. maddesi ailenin soyadının kocanın soyadı olması gerektiği hususunda emredici bir hüküm ihtiva etmektedir , evlilik birliği içerisinde kadın eşinin soyadını kullanmak durumundadır¹³¹. Medeni Kanunumuza göre kadın evlenince kocasının soyadını kullanmaya başlar ancak evlendirme memuruna başvurursa bekarken sahip olduğu soyadını da kullanması mümkündür. Kadın boşandığı takdirde evlenmeden önceki soyadını tekrar alır ancak boşandığı kocasının soyadını kullanmasında şahsi menfaatinin olduğunu kanıtlarsa eski kocasının soyadını kullanmaya devam etmesi mümkündür¹³².

bb. Vatandaşlık

Yabancı devlet vatandaşı olan bir kimsenin Türk bir kimseyle evlenmesi ile kendiliğinden Türk vatandaşlığına geçmesi söz konusu değildir¹³³. Evlenerek Türk vatandaşlığına geçmek yetkili makamın onayını almakla mümkün olacaktır¹³⁴. Boşanma gerçekleştiği takdirde kadın evli olduğu haldeki kişisel durumunu muhafaza eder¹³⁵.

---

¹³¹ Abik, Yıldız, **Kadının Soyadı ve Buna Bağlı Olarak Çocuğun Soyadı**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 91.

¹³² Öztan, Bilge, **Evlilik Birliğinin Sona Ermesi Halinde Kadının Soyadı**, Prof. Dr. H. C. Oğuzoğlu'na **Armağan**, Ankara, 1972, s. 428-429.

¹³³ Baran Celep, s. 50.

¹³⁴ Erdem, Bahadır, **Türk Vatandaşlık Hukuku**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 124.

¹³⁵ Baran Celep, s. 50.

cc. Erginlik

Hem kadın hem erkek evlendiği takdirde ergin olur ve bu erginlik boşanma halinde de ortadan kalkmaz¹³⁶. Evliliğin butlan ile sakat olduğu hallerde erginliğin korunup korunmayacağı tartışılmaktadır ancak yine de kişi iyi niyetliyse erginliği devam eder¹³⁷.

dd. Kayın Hısımlığı

Eşlerin evlenerek diğerinin ailesiyle kurmuş olduğu bağa kayın hısımlığı adını veriyoruz¹³⁸.

“Kayın hısımlığı kendisini meydana getiren evliliğin sona ermesiyle ortadan kalkmaz”(TMK. m.18/2).

Eşler birbirlerinin kayın hısmı değildir¹³⁹. TMK'nın birçok maddesinde karı kocanın boşanmaları durumunda kayın hısımlarıyla evlenemeyeceği belirtilmiştir¹⁴⁰.

---

¹³⁶ Serin Of, s. 20.

¹³⁷ Ayan, Mehmet/ Ayan, Nurşen, **Kişiler Hukuku**, Mimoza Yayınları, Konya, 2007, s. 22-23.

¹³⁸ Yılmaz, Ejder, **Hukuk Sözlüğü**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2004, s. 658.

¹³⁹ Baran Celep, s. 50.

¹⁴⁰ Baran Celep, s. 51.

c. Eşlerin Birbirine Karşı Miras Hukukundan Doğan Haklarının Sona Ermesi

Evlilik sona erdiğinde eşler evliliğin getirdiği birbirlerine mirasçı olma hakkını ve yine aynı şekilde evlilik bitmeden önce birbirlerine ölüme bağlı tasarruflarla yaptıkları kazandırmaları kaybeder¹⁴¹.

“Boşanan eşler, bu sıfatla birbirlerinin yasal mirasçısı olamazlar ve boşanmadan önce yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflarla kendilerine sağlanan hakları, aksi tasarruftan anlaşılmadıkça, kaybederler” (TMK. m.181/ I).

“Boşanma davası devam ederken, ölen davacının mirasçılarında birisinin davaya devam etmesi ve davalının kusurunun ispatlanması halinde de yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır” (TMK. m.181/ II).

Boşanma gerçekleşmeden önce eşlerden birisi vefat ettiği takdirde evlilik birliğini sonlandıran ölüm olacaktır¹⁴².

İptal edilen evliliklerde de eşler birbirlerine yasal mirasçı konumunda bulunamazlar¹⁴³. Eşlerin yasal mirasçılık sıfatını kaybetmeleri boşanma kararının kesinleştiği andan itibaren başlar¹⁴⁴. Ayrılık hükmü, boşanma hükmünün aksine kanuni mirasçılık sıfatının son bulması sonucunu doğurmayacaktır¹⁴⁵.

---

¹⁴¹ Başpınar, s. 34.

¹⁴² Serin Of, s. 22.

¹⁴³ Başpınar, s. 35.

¹⁴⁴ Antalya, Gökhan, **Miras Hukuku**, 1.Baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul, 2003, s. 71.

¹⁴⁵ Serozan, Rona/ Engin, Baki İlkay, **Miras Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2004, s. 129.

d. Zamanaşımının İşlemeye Başlaması

Eşler evli oldukları müddetçe icra yoluyla birbirlerinden alacaklarını tahsil edebilirler¹⁴⁶. Ancak eşler boşanmadıkları takdirde alacakları bakımından zamanaşımı işlemeye başlamaz¹⁴⁷.

2. Boşanma Kararının Çocuklar Açısından Neticeleri

Ülkemizde eşlerin ortak çocuklara sahip olmaları boşanma fikrini yeniden gözden geçirmelerine neden olan en önemli unsurdur¹⁴⁸. Eşler boşanmaya neden olabilecek problemleri, çocuklar üzerinde oluşturabileceği olumsuz etkilerini de göz önünde bulundurarak çözmeye çalışacaklardır¹⁴⁹. Söz konusu nedenler eşleri boşanma yoluna başvurmadan evvel sorunlarını çocukların lehine olacak şekilde, hızlı karar vermeden çözmeye itecektir¹⁵⁰.

a. Velayet

Boşanma yoluna başvurmak karı koca açısından birçok neticeye yol açmanın yanında çocuklar için de oldukça önemli bir karardır¹⁵¹. Velayetin müşterek çocuk

---

¹⁴⁶ Fırtına, s. 31.

¹⁴⁷ Fırtına, s. 31.

¹⁴⁸ Baran Celep, s. 59.

¹⁴⁹ Baran Celep, s. 59.

¹⁵⁰ Aras, Bahattin, **Boşanma Davalarında Yargılama Usulü ve Aile Mahkemeleri**, 2. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s. 303.

¹⁵¹ Doğan, Simge, **Boşanmanın Eşler Açısından Mali Sonuçları**, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020, s. 32.

bakımından da diğer eşle iletişimini sağlamak ve çocuğun ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak vb. birçok neticesi vardır¹⁵².

Boşanma gerçekleşmeden evvel çocukların velayeti hem anne de hem de babadadır; ancak boşanma ile beraber; mahkeme eşlerden yalnız birinin çocukların velayetine sahip olacağına hükmeder¹⁵³.

Günümüzde boşanma halinde de müşterek velayetin sürebileceği fikri taraftar bulmaya başlamıştır¹⁵⁴. Müşterek velayetin Türkiye'nin toplumsal yapısına ters düşmeyeceği görüşünü destekleyen bir karar da Yargıtay tarafından ortaya konmuştur¹⁵⁵.

Velayet ile ilgili düzenlemeler yapılırken eşlerin mali ve sosyolojik yapıları, çocukların isteği, annenin ilgisine olan ihtiyaçları, hangi yaş grubunda buldukları önem taşır¹⁵⁶. Velayet konusunda verilecek olan kararlarda TMK hakime takdir yetkisini kullanabileceği birçok alan bırakmıştır ve özellikle on sekiz yaşından küçük çocukların üstün

---

¹⁵² Yücel, Yeliz, **Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Velayete İlişkin Hükümlerinin Çocuk Hakları Sözleşmesi ve İsviçre Medeni Kanunu Işığında Değerlendirilmesi**, Cumhuriyet'in 75. Yıl Armağanı, İstanbul, 1999, s.650.

¹⁵³ Çelikel, Serdar, **Çocuk Haklarına Dair Uluslararası Sözleşmeler Işığında Boşanmanın Çocuklara İlişkin Hukuki Sonuçları**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s. 37.

¹⁵⁴ Ertlüle, Fulya, **Boşanmada Birlikte Velayet, 1. Baskı, Yetkin Yayınları**, Ankara, 2019, s.294 vd.; Bingöl, Ediz, **Boşanmış Çiftlerin Ortak Velayet Hakkının Türk ve İsviçre Hukukları Bakımından Karşılaştırılması**, İstanbul Barosu Dergisi, C. 88, S. 2, 2014, s. 276-312, s. 281.

¹⁵⁵ Y. 2.HD. T.20.02.2017 E. 2016/ 15771 K. 2017/ 1737 tarihli kararında:"... Yukarıda değinilen iç hukukumuz ve kamu düzeni kavramı ile ilgili açıklamalara göre somut olay değerlendirildiğinde "ortak velayet" düzenlemesinin, Türk kamu düzenine "açıkça" aykırı olduğunu ya da Türk toplumunun temel yapısı ve temel çıkarlarını ihlal ettiğini söylemek mümkün değildir."; www.kazanci.com.tr.

¹⁵⁶ Başpınar, s. 36.

yararı ön planda tutulacaktır¹⁵⁷. Karı kocanın boşanma davası sürecinde velayet hakkının kullanılması hususunda aralarında anlaşma yapmaları mümkün olsa da bunun hakim bakımından bağlayıcı bir yönü yoktur, hakim takdir yetkisini kullanarak şartları belirleyebilmektedir¹⁵⁸.

Çok çocuklu ailelerde bütün çocukların velayet hakkının eşlerden birinde olması şart değildir¹⁵⁹. Fakat çocukların bir arada bulunarak tek bir eşte kalmaları onların daha lehine sonuçlar doğurmaktadır¹⁶⁰. Velayet hakkının kaldırılması nedenlerinden bir tanesi mevcut olduğu takdirde eşler haricinde bir üçüncü kişiye de velayet verilebilmektedir¹⁶¹. Eşlerden yalnızca biri velayet hakkına sahip olsa da hakim karşı tarafın da çocukla iletişim içinde olmasını sağlayacak şekilde karar verir¹⁶².

b. Çocukla İlişki Kurulması

Çocukla ilişki kurulması sadece çocuğu ziyarete gelmek olarak nitelendirilemez¹⁶³. Hakim kararında net olarak ortaya konmadıysa bile velayet kendisinde olmayan eş çocukla

---

¹⁵⁷ Erdem, Mehmet, **Aile Hukuku**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 174.

¹⁵⁸ Çetiner Baktır, Selma, **Velayet Hukuku**, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2000, s. 109.

¹⁵⁹ Yücel, Yeliz, **Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Çocuğun Soyadı**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 88; Bulut, Harun, **Aile Hukukunda Velayet ve Nafaka Davaları**, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2007, s. 7.

¹⁶⁰ Yıldırım, Necdet, **Boşanma Davaları**, 1. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2018, s. 144.

¹⁶¹ Ceylan, s. 158.

¹⁶² Yılmaz, Canan, **Yargıtay Kararları Işığında Çocukla Kişisel İlişki Kurulması**, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 35, S. 1, 2015, s. 108 vd; Doğan, Gül, **Çocuk ile Kişisel İlişki Kurabilme Hakkı**, Prof. Dr. Ergon Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender'e Ellinci Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul, 2010, s. 529-535, s. 530.

¹⁶³ Baran Celep, s. 64.

yazı yoluyla, dışarıda veya çocukla iletişim kurabileceği herhangi bir yerde çocukla sohbet edebilir¹⁶⁴.

Çocukla kişisel ilişki kurulmasının çocuğun üstün yararının sağlanması için gerekli olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde açıkça belirtilmiş ve ayrıca çocuğun yararını sağlama düşüncesi TMK'da çocuklarla ilgili olan hükümlere de ışık tutmuştur¹⁶⁵. TMK'da çocuğun yararından ne anlaşılması gerektiği açıkça yer almamıştır, çünkü her durumda farklı bir değerlendirme yapmak faydalıdır ve her hali kapsayan bir genelleme yapılamaz¹⁶⁶.

Çocuklarla velayet hakkına sahip olmayan ebeveyn arasındaki iletişimin sağlanmasında tereddüt olmaması¹⁶⁷ için hükümde çocukla ilişkinin hangi zamanda kurulacağını net olarak belirtilmesi uygun olur¹⁶⁸.

c. Çocuk İçin İştirak (Bakım) Nafakasına Hükmedilmesi

Türk Medeni Kanunu 182. maddede bahsedilmiştir. Çocukların velayetine sahip olmayan eşin diğer eşe mali gücü ile orantılı olarak çocuğun masraflarında destek olması iştirak nafakası ile mümkün olur ve velayet kendisinde olan eş tarafından çocuklar için talep edilir¹⁶⁹.

“Ana ve babanın bakım borcu, çocuğun ergin olmasına kadar devam eder”(TMK. m. 328/I).

---

¹⁶⁴ Akyüz, Emine, **Çocuk Hukuku, Çocukların Hakları ve Korunması**, 3. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 145.

¹⁶⁵ Baran Celep, s. 65.

¹⁶⁶ Akyüz, s. 76-77.

¹⁶⁷ Köprülü/ Kaneti, s. 200.

¹⁶⁸ Başpınar, s. 38.

¹⁶⁹ Başpınar, s. 38.

“Çocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa, ana ve baba durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere, eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdürler” (TMK. m. 328/ II). Söz konusu kanun maddesinde de açıkça belli olduğu üzere iştirak nafakası istisnai durumlar haricinde çocuk on sekiz yaşını dolduruncaya kadar devam eder¹⁷⁰. Ancak çocuk on sekiz yaşını doldursa bile eğitim almaya devam ediyorsa, eğitimi tamamlanana kadar sürecektir¹⁷¹. On sekiz yaşını tamamlamış olan çocuğa eğitim için yapılan harcamalar artık yardım nafakası olarak adlandırılacaktır¹⁷².

---

¹⁷⁰ Gelmez, s. 41.

¹⁷¹ Gelmez, s. 41.

¹⁷² Çelikel, s. 143-144.

İKİNCİ BÖLÜM

BOŞANMANIN MALİ SONUÇLARI

I. BOŞANMANIN MALİ SONUÇLARI

TMK’da boşanmanın mali neticeleri kusura dayanan ve kusura dayanmayan olarak ikili ayrıma tabi tutulmaktadır. Bu ayrıma göre maddi ve manevi tazminat kusura dayalı iken, yoksulluk nafakası kusura dayalı değildir¹⁷³.

A. Maddi Tazminat

Maddi tazminat, kişilerin mal varlıkları üzerinde onların isteği olmadan eksilmeye yol açan zarar verici faaliyetlerin telafisi için yapılan ödemedir¹⁷⁴. Maddi tazminat ile verilen zarar arasındaki yakın ilişki açıktır¹⁷⁵.

“Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir tazminat isteyebilir”(TMK. m.174/I).

Hakimin maddi tazminata hükmedebilmesi ancak zarar gören tarafın bunu istemesi halinde mümkündür¹⁷⁶.

Maddi tazminat boşanma sonucunda zarar gören menfaatleri tazmin biçimidir¹⁷⁷.

---

¹⁷³ Başpınar, s. 40.

¹⁷⁴ Karahasan, Mustafa Reşit, **Tazminat Hukuku**, Manevi Tazminat, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2001, s. 61.

¹⁷⁵ Erlüle, Fulya, **Türk Borçlar Kanunu’na Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 67.

¹⁷⁶ Başpınar, s. 40.

Önceki Medeni Kanunumuz 143. madde de bu meseleyi, “*Mevcut ve hatta muntazar bir menfaati boşanma yüzünden haleldar olan kabahatsiz karı veya kocanın, kabahatli olan taraftan münasip bir maddi tazminat talebine hakkı vardır*” şeklinde düzenlemişti.

Şu anki TMK hükümlerindeki uygulamaya benzer 1971 yılındaki Medeni Kanun ön tasarısı ise maddi tazminatı, “*Boşanmada kusuru olmayan veya kusuru ötekine kıyasla hafif olan eşin mevcut veya beklenen mali hakları boşanma yüzünden zarara uğrarsa, kusurlu eş ona uygun bir maddi tazminat ödemekle yükümlüdür*” şeklinde ifade etmiştir.

1984 yılındaki bir başka ön tasarı ise, “*Mevcut veya beklenen yararları boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu eş, kusurlu eşten uygun bir tazminat isteyebilir*” şeklindedir.

Bir başka ifade ile TOPUZ tarafından ise, “*Maddi olarak uğranılan zarara karşılık gelecek şekilde ödenecek şeydir*”¹⁷⁸ şeklinde tanımlanmıştır.

Öğretide maddi tazminat, mal varlığında meydana gelen zararı gidermek için ifa edilen edim şeklinde tanımlanır¹⁷⁹.

Boşanma gerçekleştikten sonra eşler , TMK’nın boşanma ile ilgili maddelerinde belirtildiği gibi uğradıkları zararın tazminini dava ile beraber veya ayrı bir dava açarak isteyebilirler¹⁸⁰.

---

¹⁷⁷ Zeytin Çağrı, Gözde, **Boşanmada Maddi Tazminat**, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2020, s. 39.

¹⁷⁸ Topuz, Murat, **İsviçre ve Türk Borçlar Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Roma Borçlar Hukukunda Maddi Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi**, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, İstanbul, 2011, s. 225.

¹⁷⁹ Zeytin Çağrı, s. 39.

¹⁸⁰ Oy, Osman, **Boşanmanın Hukuki Neticeleri: Nafaka, Tazminat, Velayet, Mal Paylaşımı, Aile Konutu**, 1.Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2008, s.3.

Kusursuz olan eşin boşanma nedeniyle uğradığı zararın tazmini için maddi tazminatı istemesi mümkündür, fakat karşı tarafın maddi tazminata mahkum edilmesi ancak kusurlu olması durumunda mümkün olacaktır¹⁸¹.

Maddi tazminatın miktarı noktasında tam bir ölçü getirilmemiştir. Yargıç bu tutara takdir yetkisini kullanarak, Borçlar Kanunu'ndaki genel ilkelere ve kişilerin kusur durumuna bakarak karar verecektir¹⁸².

II. BOŞANMADA MADDİ TAZMİNATIN UNSURLARI

A. Boşanmaya Hükmedilmiş Olması

Hakimin maddi tazminata hükmedebilmesinin ön koşulu daha öncesinde boşanmaya karar vermiş olmasıdır¹⁸³. Bu yüzden de TMK. m. 174/I'de "*boşanma yüzünden zedelenen*" ibaresi yer almaktadır¹⁸⁴.

Maddi tazminata hükmedilebilmesi için boşanma davasının kabul edilmesi şarttır¹⁸⁵; eğer boşanmaya değilde ayrılığa hükmedilmişse evlilik sona ermediğinden eşlerin evliliğe dair yükümlülükleri bitmez, bu nedenle de maddi tazminat talep edilmesi mümkün

---

¹⁸¹ Başpınar, s. 40.

¹⁸² Uluslan, İlhan, **Özellikle Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından İşverenin İşçiyi Gözetme Borcu**, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1990, 131.

¹⁸³ Serin Of, s. 34.

¹⁸⁴ Kaçak, Nazif, **Açıklamalı-İçtihatlı Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat ile Yoksulluk Nafakası**, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2006, s.20.

¹⁸⁵ Kıcalıoğlu, Mustafa, **4721 sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre Boşanma Halinde Maddi ve Manevi Tazminat**, Ankara Barosu Dergisi, 2002/2, s. 42.

olmayacaktır¹⁸⁶. Fakat ayrılık kararı için verilen süre sona ermişse ve daha sonra boşanma gerçekleşmişse artık manevi tazminata karar verilmesi mümkündür¹⁸⁷.

Evlilik boşanma harici bir nedenden ötürü bitmişse, örmeğin eşlerden birisi ölmüşse, yine maddi tazminata hükmedilmesi söz konusu değildir¹⁸⁸.

B.Maddi Tazminat İsteyen Eşin Kusursuz ya da Daha Az Kusurlu Olması

Boşanmanın söz konusu olduğu hallerde maddi tazminat isteyen eşin, TMK m.174'e göre "*kusursuz veya daha az kusurlu*" bulunması lazımdır¹⁸⁹.

Söz konusu maddedeki "*kusursuz veya daha az kusurlu*" ifadesi maddi tazminat isteyen eşin hiç kusurunun bulunmaması anlamına gelmez¹⁹⁰. Elbette hiç kusuru bulunmayan eş de boşanmanın söz konusu olduğu hallerde maddi tazminat isteyebilir; fakat bu maddede hiç kusurunun bulunmaması mutlak şart olarak aranmamıştır. Bu maddeye göre hafif kusuru olan eşin de maddi tazminat isteyebilmesi olanaklıdır¹⁹¹.

---

¹⁸⁶ Aras, Bahattin, **Boşanma Davalarında Yargılama Usulü ve Aile Mahkemeleri**, 1. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s. 319.

¹⁸⁷ Günay, Buket, **Boşanmada Maddi ve Manevi Tazminat**, 1.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 121.

¹⁸⁸ Dikmen,Cemil, **Boşanmada Maddi Zarar ve Tazmini**, Yargıtay Dergisi, C. 8, 1982, s. 289.

¹⁸⁹ TMK. m. 174/ I' de "*Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddi tazminat isteyebilir.*" denilmektedir.

¹⁹⁰ Günay, Buket, **Boşanmada Maddi ve Manevi Tazminat**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2018, s. 41.

¹⁹¹ Şimşek, Mustafa, "**Yeni Medeni Yasaya Bakış**", YD. , C. 28, S. 1-2, 2002, s. 133.

1. Kusursuz Eşin Maddi Tazminat İstemesi

TMK'da “kusursuz” durumda olan tarafın maddi tazminat isteyebileceği net bir şekilde ifade edilmiştir.

Boşanma sırasında maddi tazminat isteyen eşin hiç kusurunun olmaması, nadir görülen bir hadisedir¹⁹². Boşanma durumunda genelde eşlerin ikisinde de kusur bulunmaktadır¹⁹³. Bundan dolayı yalnızca kusuru bulunmayan eşin maddi tazminat isteyebilecek olması tazminat istenebilecek durumları oldukça kısıtlı hale getirir¹⁹⁴. Böyle bir değerlendirme yapılması boşanma durumunda istenebilecek maddi tazminatın önemsiz hale gelmesine yol açabilir. Bundan dolayı da yasa koyucu kusuru bulunmayan eşin de, maddi tazminat ödemesi istenilen eşten görece olarak daha az kusura sahip eşin de maddi tazminat istemesini olanaklı hale getirmiştir.

2. Daha Az Kusurlu Eşin Maddi Tazminat İstemesi

Boşanma halinde maddi tazminat isteyen eşin tamamen kusursuz olması şartı aranmamaktadır¹⁹⁵. Kusuru eşine göre daha az olan diğer eş “*mevcut veya beklenen*” menfaatlerinin zarar görmesini gerekçe göstererek kusuru fazla olan eşten maddi tazminat isteyebilmektedir¹⁹⁶.

---

¹⁹² Günay, Tez, s. 42.

¹⁹³ Günay, Tez, s. 42.

¹⁹⁴ Gürkan, Ülker, **Türk Kadının Hukuki Statüsü ve Sorunları**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 35, S. 1, 1978, s. 381 – 396, s. 393.

¹⁹⁵ Günay, Tez, s. 43.

¹⁹⁶ Günay, Tez, s. 43.

Yargıtay'ın daha az kusurlu olan eşe maddi tazminat ödenmesine ilişkin kararı da mevcuttur¹⁹⁷. Somut olayda kusur belirlemesini ise yargıç yapmaktadır¹⁹⁸.

---

¹⁹⁷ Y. 2. HD. E. 2009/ 11551 K. 2009/15674 “ *Toplanan delillerden boşanmaya sebep olan olaylarda maddi tazminat isteyen eşin diğerinden daha ziyade kusurlu olmadığı anlaşılmaktadır. Boşanma sonucu bu eş, en azından diğerinin maddi desteğini yitirmiştir. O halde mahkemece, tarafların sosyal ve ekonomik durumları ile kusurları ve hakkaniyet ilkesi (TMK m.4 TBK m..42 ve 44) dikkate alınarak davalı yararına uygun miktarda maddi tazminat verilmelidir.*”

(<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T.14.04.2021)

¹⁹⁸ Y. 2. HD. E. 2017/4889 K. 2017/147100“*Taraflar arasında görülen karşılıklı boşanma davaları neticesinde mahkemece ilk kararda davacı- davalı erkeğin davasının reddine, davalı-davacı kadının davasının kabulü ile tarafların boşanmalarına ve boşanmanın fer'ilerine karar verilmiş, hükmün her iki dava yönünden temyiz edilmesi üzerine Dairemizin 14.05,2015 gün E.2014/23855-K.2015/10349 sayılı ilamıyla "evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına neden olan olaylarda eşine fiziksel şiddet uygulayan, hakaret eden, kovan davacı-davalı erkek yanında, eşine ve eşinin yakınlarına hakaret eden, aşağılayan, eşi hakkında asılsız ithamlarda bulunan, müşterek konutun camını kıran davalı-davacı kadının da kusurlu olduğu" belirtilerek davacı-davalı erkeğin boşanma davasının da TMK'nun 166/2. maddesi uyarınca kabul edilmesi gerektiği yönünden hüküm bozulmuş, 30.11.2015 tarihli ilamla davalı-davacı kadının karar düzeltme isteğinin reddine karar verilmiş, mahkemece 12.05.2016 tarihli duruşmada Dairemizin bozma ilamına uyulmasına karar verilmiş ve her iki boşanma davasının kabulüne, tarafların boşanmaya sebep olan olaylarda eşit kusurlu oldukları gerekçesiyle davalı-davacı kadın yararına yoksulluk nafakasına (TMK m. 175) ve kadının maddi ve manevi tazminat (TMK m. 174/1-2) taleplerinin reddine karar verilmiş, davalı-davacı kadın tarafından temyiz edilen hüküm Dairemizin 18.04.2017 gün ve E.2016/19135-K. 2017/4487 sayılı ilamıyla onanmış, bu ilama karşı davalı-davacı kadın karar düzeltme isteğinde bulunmuştur. Türk Medeni Kanununun 166. maddesine göre boşanmayı isteyebilmek için tamamen kusursuz ya da az kusurlu (TMK m. 166/1) olmaya gerek olmayıp daha fazla kusurlu bulunan tarafın dahi dava hakkı bulunmakla beraber, boşanmaya karar verilebilmesi için davalının az da olsa kusurunun varlığının (TMK m. 166/2) kanıtlanması gerekir. Dairemizin 14.05.2015 gün E.2014/23855- K.2015/10349 sayılı ilamından anlaşıldığı üzere; kadının belirlenen kusurlu davranışlarına göre*

3. Eşit Kusurlu Eşin Maddi Tazminat İstemesi

Boşanma nedeniyle maddi tazminat isteyebilecek durumda olan eşin “kusursuz veya daha az kusurlu” bulunması lazımdır. Ancak kendisinden maddi tazminat istenilen eşin kusurlu bulunması gereklidir¹⁹⁹. Bundan dolayı ve Medeni Kanunumuz’un 174. maddesinden de anlaşıldığı üzere eşlerin boşanmaya neden olan hadiseler sebebiyle kusur oranı eşit ise

---

davacı-davalı erkeğe nazaran azda olsa kusuru olduğunun ve buna bağlı olarak da davacıdavalının davası bakımından Türk Medeni Kanunu'nun 166/2. maddesi şartlarının oluştuğunun, aynı bozma ilamında mahkemece erkeğe yüklenen kusurlu davranışlara da değinilmek suretiyle temyiz incelemesi kapsamı dışında kalan kadının davası yönünden de Türk Medeni Kanununun 166/1. maddesi koşullarının gerçekleştiğinin kabulü gerekir.

Öyleyse, Dairemiz bozma ilamında davacı-davalı erkeğin davasının Türk Medeni Kanununun 166/2. maddesi uyarınca kabul edilmesi gerektiği belirtildiğine göre, davacı-davalı erkek belirlenen kusurlu davranışlara göre boşanmaya sebep olan olaylarda kadına nazaran ağır kusurludur. Gerçekleşen bu durum karşısında, mahkemece davaların kabulü bakımından, davanın kabulüne dayanak hukuki sebepler arasındaki fark dikkate alınmadan, Türk Medeni Kanunu'nun 166/1 ve aynı Kanunun 166/2. maddeleri yanlış yorumlanmak suretiyle, bozma ilamının amacına aykırı olarak, tarafların eşit kusurlu kabul edilmesi ve bu hatalı kusur belirlemesine bağlı olarak, davalı - davacı kadının maddi ve manevi tazminat (TMK m. 174/1-2) taleplerinin reddine karar verilmesi, usul ve kanuna aykırıdır. Ne var ki bu husus ilk inceleme sırasında gözden kaçırıldığından davalı-davacının kusur belirlemesi ve reddedilen tazminat talepleri yönünden karar düzeltme isteğinin kabulü ile Dairemizin 18.04.2017 gün ve E.2016/19135-K. 2017/4487 sayılı onama ilamının bu yönlerden kaldırılmasına, hükmün yukarıda açıklanan gerekçelerle kusur belirlemesi ile kadının reddedilen maddi ve manevi tazminat talepleri yönünden bozulmasına karar vermek gerekmiştir.”

(<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T. 14.04.2021)

¹⁹⁹ Y. 2. HD. E. 2016/25871 K. 2017/2385 “Tüm dosya kapsamı ve toplanan delillerden; mahkemece taraflara yüklenen kusurlu davranışlar yanında; davalı-karşı davacı erkeğin eşine fiziksel şiddet uyguladığı ve hakaret ettiği anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu durum karşısında, boşanmaya neden olan olaylarda davalı-karşı davacı erkeğin, davacı-karşı davalı kadına nazaran daha ağır kusurlu olduğunun kabulü gerekir.”

(<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T. 14.04.2021)

birbirlerinden maddi tazminat isteyebilirler²⁰⁰. Eşlerin tam anlamıyla eşit derecede kusura sahip olması yaşamın olağan seyri bakımından nadir görülen bir durumdur²⁰¹. Fakat, eşit kusurluluk halinin meydana gelmesi halinde elbetteki maddi tazminat istenebilecektir.

Eşlerden birinin diğerinden daha çok kusurlu olduğu hallerde, daha fazla kusurlu olan eşin diğerinden maddi tazminat isteyememesinin temelindeki düşüncenin, eşlerin kusur oranının eşit olması halinde de geçerli olması uygun değildir²⁰². Çünkü eşlerden birinin diğerinden daha fazla kusurlu olduğu hallerde bunun üstüne daha az kusurlu eşten maddi tazminat istenmesi anlaşılabilir değildir. Bununla beraber, boşanmaya sebep olan hadiselerin oluşmasında eşlerin eşit olarak kusurlu bulunması durumunda, diğer eş de tazminat isteyen eşle aynı durumda bulunmaktadır. İlaveten, kusurlu olmama ya da göreceli olarak daha az kusurlu bulunma haline TMK m.166/III'te değinilmektedir²⁰³. Bu maddeye göre eşler boşanmanın mali neticeleriyle ilgili düzenlemeler yapabilirler. Bu maddeden hareketle eşit

---

²⁰⁰ Can Meral, Sibel, **Aile Mahkemesinin Görevine Giren Davalar ve Bunlara Özgü Yargılama Usulleri**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2009, s. 73.

²⁰¹ Örneğin, Yargıtay bir kararında şiddete uğrayan bir kadının kocasına küfretmesi halinde kocayı daha fazla kusurlu olarak nitelendirmiş ve eşleri eşit kusurlu kabul eden yerel mahkemenin kararını bozmuştur , Y. 2.HD. E. 2018/3106 K. 2018/6848 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T. 14.04.2021) .

²⁰² Günay, Tez, s. 46.

²⁰³ TMK. m. 166/III'te” *Evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunur. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz.*”denilmiştir.

kusuru bulunan eşin maddi ve manevi tazminat isteyebileceği sonucuna varmak mümkündür²⁰⁴.

C. Maddi Tazminat İstenilen Eşin Kusurlu Olması

1. Genel Olarak

Kusur, sorumluluk hukukunun genel ilkelerine göre maddi tazminat isteyebilmek için şart olan bir husustur²⁰⁵. Kusur kavramını, hukuki davranış kurallarından uzaklaşma olarak tanımlayabiliriz²⁰⁶.

Mutlak boşanma nedenlerinden ötürü boşanmaya hükmedilmesi halinde maddi tazminat ödeyecek olan davalı konumundaki eş kusurlu kabul edilir²⁰⁷.

Nispi boşanma nedenlerinden²⁰⁸ suç işleme ile haysiyetsiz hayat sürme(TMK. m.163) eşlerin evlilik birlikteliğini çekilmez kılar. Bundan dolayı boşanma kararında davalı eş, kusurlu olarak nitelendirilir²⁰⁹. Medeni Kanunumuz'un 166. maddesinin 1.fikrasındaki

---

²⁰⁴ Yargıtay eşlerin birbirine eşit kusurlu olan hareketlerini tespit etmemektedir. Bundan hareketle hayatın olağan akışında eşlerin eşit kusurlu bulunduğu hallerin oldukça sınırlı olduğunu söyleyebiliriz. Bu duruma dair Yargıtay Kararı örnekleri için bkz. Y. 2. HD. E.2006/18842 K. 2007/7421; E.2009/11551 K. 2009/15674; E.2018/3704 K.2018/8329; E.2018/3646 K. 2018/7696; E.2018/3421 K. 2018/7319; E. 2018/2847 K.2018/8749 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T. 14.04.2021)

²⁰⁵ Günay, Tez, s. 47.

²⁰⁶ Güleç Uçakhan, Sema, **Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması**, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2002, s. 325.

²⁰⁷ Arbek, Ömer, **Boşanmanın Mali Sonuçları**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 54, S. 1, 2005, s. 115-163, s. 119.

²⁰⁸ Camcı, Ömer, **Boşanma Tazminatı ve Yoksulluk Nafakası**, 2. Baskı, Kazancı Matbaacılık, İstanbul, 1998, s. 22.

²⁰⁹ Arbek, s.120.

sebeplerden ötürü evliliğin sarsılması nedeniyle boşanma kararı verilmesi halinde kusur, söz konusu hadisenin niteliğine göre yargıç tarafından tespit edilir²¹⁰.

Eşlerin kusur durumunun tespit edilmesinde, kusurlu kabul edilen hadiselerden bir kaçına Yargıtay kararında²¹¹ yer verilmiştir.

Mevcut ya da beklenen menfaati boşanma nedeniyle zarar gören kusursuz eşin boşanma hükmü verildikten sonra da maddi tazminat isteyebilmesi mümkündür²¹². Buradaki asıl önemli nokta, boşanma durumunda ortaya çıkan davada zamanaşımı sürelerinin kaçırılmaması gerektiğidir. Çünkü süre kaçırıldıktan sonra maddi tazminat davasında karşı taraf zamanaşımı def'ini ileri sürebilir.

2. Temyiz Kudretinin Tam veya Geçici Olarak Yitirilmesi

Boşanma davasında kendisinden maddi tazminat ödemesi istenilen eşin akıl hastası olması mümkündür²¹³. Maddi tazminatı ödemesi gereken eşin kusurlu bulunması şarttır²¹⁴.

---

²¹⁰ Arbek, s.120.

²¹¹ Y. 2. HD. E. 2016/25483 K. 2017/2018 “Tüm dosya kapsamı ve toplanan delillerden; davacı-karşı davalı erkeğin, eşine fiziksel şiddet uyguladığı, birden fazla kez ölümle tehdit ettiği ve ortak çocuğa "senin benden olmadığını düşünüyorum, senin yerinde olsam DNA testi yaptırırdım" demek suretiyle eşine ağır ithamda bulunduğu; davalı-karşı davacı kadının ise güven sarsıcı davranışta bulunduğu ve eşine küfür ettiği anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu durum karşısında, boşanmaya neden olan olaylarda davacı-karşı davalı erkeğin, davalı-karşı davacı kadına nazaran daha ağır kusurlu olduğunun kabulü gerekir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T. 14.04.2021)

²¹² Karahasan, Mustafa Reşit, **Tazminat Hukuku Maddi Tazminat**, Beta Yayınları, İstanbul, 1996, s. 425.

²¹³ Günay, Tez, s. 50.

²¹⁴ TMK. m. 174/I'de “Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddî tazminat isteyebilir.” denilmiştir.

Akıl hastalığı olan bir şahsın temyiz kudretine sahip bir biçimde hareket ettiğini söyleyemeyiz²¹⁵. Akıl hastası olduğu için iradi davranamayan eşin kusurlu kabul edilemeyeceği Yargıtay kararlarına da yansımıştır²¹⁶. Bundan dolayı akıl hastalığı nedeniyle boşanma hükmü verilmiş olması halinde (TMK m.165), kusurlu kabul edilemeyen akıl hastası eşin maddi tazminat ödemesine karar verilemez²¹⁷.

Kendi kusuru neticesinde temyiz kudretini yitiren, örneğin sarhoş olan eş, kusurlu nitelendirilerek boşanmaya karar verilebilir²¹⁸. Bundan ötürü diğer tarafa maddi tazminat ödemesine karar verilebilir.

Kusuru olmadığı halde temyiz kudretini yitiren eş kusurlu sayılamaz²¹⁹. Ancak evliliğin sarsılması sebebiyle temyiz kudreti bulunmayan eşe boşanma davası açılabilir. Mesela, kusuru olmadan ayırt etme gücünün kaybı halinde zina yapan eşin kusurunun bulunmadığı söylenebilir. Bu durumda da eş temyiz kudretini elinde olmayan sebeplerden ötürü yitirdiyse maddi tazminat ödeme borcu altına girmeyecektir²²⁰.

---

²¹⁵ Günay, Tez, s. 50.

²¹⁶ Y. 2.HD. E. 2015/12872 K. 2016/3104 “Akıl hastası olan davalı-davacı kadının davranışları iradi olmadığına göre, kusurundan söz edilemez. Boşanmaya sebep olan olaylarda davacı-davalı erkek, akıl hastası olan eşini evden atarak, babasının evine gitmeye zorlaması nedeniyle tam kusurludur. Bu davranışlar kadının kişilik haklarına saldırı teşkil edecek niteliktedir. Öyleyse, davalı-davacı kadın yararına Türk Medeni Kanununun 174/1-2. maddesi koşulları oluşmuş olup, tarafların ekonomik ve sosyal durumları, fiilin ağırlığı ve hakkaniyet kuralları gözetilerek uygun miktarda maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde reddi doğru olmamıştır. “

(Günay, Tez, s. 51; <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T.15.04.2021)

²¹⁷ Feyzioğlu / Özakman / Sarıal, s. 404.

²¹⁸ Günay, Tez, s. 52.

²¹⁹ Günay, Tez, s. 52.

²²⁰ Günay, Tez, s. 53.

3. Cinsiyet Değiştirme ve Çifte Evlilik Hallerinde Durum

Maddi tazminat ödemesi istenilen eşin kusur durumunun tespitinde bir diğer önemli kıstas, cinsiyet değişikliğidir. Medeni Kanunumuz'a göre cinsiyet değiştirmek isteyen kişinin bekar olması gerekmektedir²²¹. Evlilerin cinsiyet değiştirmesi Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle öğretilerde uygun bulunmamaktadır²²². Ancak evli birinin cinsiyetini değiştirmesi halinde, bu durum kusur olarak cinsiyet değiştiren eşe yükletilemez²²³. Bu yüzden de, cinsiyet değiştiren eşten maddi tazminat istenmesi söz konusu olmayacaktır²²⁴.

D. Zararın Varlığı

Kişilerin korunan hukuki değerlerinde iradeleri dışında oluşan eksilmeyi zarar olarak nitelendiriyoruz²²⁵. Kişinin ekonomik değerlerinin aktif olan kısmındaki eksilme de, pasif olan kısmındaki artışta maddi zarar olarak kabul edilebilir²²⁶. Boşanma neticesinde

---

²²¹ Akipek, Jale G./ Akıntürk, Turgut / Ateş Derya, **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**, C.1, 12. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2015, s. 494.

²²² Cumalıoğlu, Emre, “**Transseksüellerin Sicil Cinsiyetini Değiştirmelerinde Kısırlık ve Ameliyat Zorunluluğu - Türk Medeni Kanunu'nun 40. Maddesi Anayasa'ya Aykırı Mıdır?**”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 2, 2016, s.439 – 464, s. 461.

²²³ Will, Michael R. / Öztan, Bilge, “**Hukukun Sebebiyet Verdiği Bir Acı -Transseksüellerin Hukuki Durumu-**”, AÜHFD, C. 43, S. 1-4, 1993, s. 255.

²²⁴ Turan Başara, Gamze, “**Türk Medeni Kanunu'nun 40'ıncı Maddesi Kapsamında Cinsiyet Değişikliği ve Hukuki Sonuçları**”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi,<http://tbdergisi.barobirlik.org.tr/m2013-103-1234>, (15.04.2021), s. 245-266, s. 261.

²²⁵ Ener, Oğuz şükrü, **Türk Hukukunda Manevi Tazminatın Niteliği ve Hesaplanması**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014, s. 3; Eren, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 23. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 545.

²²⁶ Tekinay, Selahattin Sulhi / Akman, Sermet / Burcuoğlu, Haluk / Altop, Atilla, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**,7.Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 548.

meydana gelen maddi zarar, evliliğin sonlanması neticesinde eşin mevcut veya beklenen faydalarının oluşmamasıdır²²⁷. Maddi tazminat için kusursuz veya eşine göre daha az kusurlu olan eşin “*mevcut veya beklenen*” menfaatlerinin zarar görmesi şarttır²²⁸. Boşanma nedeniyle ekonomik bir zarar görmemiş olan tarafın maddi tazminat talebinde bulunması mümkün değildir²²⁹.

Medeni Kanunumuz’da maddi tazminat istenebilmesi için gereken maddi zarar şartı somut olarak ortaya konmamıştır, yargıca kapsamlı takdir yetkisi verilmiştir²³⁰.

Kanun maddesindeki mevcut menfaat kavramından kasıt evlilik süresince eşlerin eline geçen faydalardır²³¹. Bu mevcut menfaat parasal değerleri ifade eder²³². Maddi tazminat istenebilmesi için eşlerden birisinin mevcut menfaati zarara uğramış olmalıdır²³³. Eşlerin birbirine ait kişisel mallarından faydalanmaları ya da birinin sağlık sigortasının diğerini de kapsamı vb. durumlar mevcut menfaattir²³⁴.

Şu an mevcut olmayan fakat evlilik bitmeseydi gelecekte olması ihtimal dahilinde olan faydalar beklenen menfaatlerdir²³⁵. Burada mevcut bir fayda yoktur, kusuru bulunmayan taraf sadece boşanma gerçekleşmeseydi gelecekte bu yararları elde edebilecektir²³⁶.

---

²²⁷ Camcı, Ömer, s.88; Can Meral, s. 74.

²²⁸ Günay, Tez, s. 58-59.

²²⁹ Erdem, Aile, s. 190-191.

²³⁰ Ceylan, s. 78.

²³¹ Ceylan, s. 78.

²³² Karahasan, Maddi Tazminat, s. 417.

²³³ Günay, 2019, s. 82.

²³⁴ Camcı, s. 88.

²³⁵ Can Meral, s. 74.

²³⁶ Şimşek, Mustafa, **Açıklamalı ve İçtihatlı Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü**, 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s. 30.

Üniversiteye devam etmemek²³⁷, evlendiği için çalışma hayatına son vermek²³⁸ vb. durumlar beklenen menfaatler kapsamında değerlendirilecektir.

Bununla beraber var olan ve gelecekte var olması umut edilen menfaatlerin kapsamına²³⁹; boşanma sebebiyle yapılan harcamalar, nafaka, eşlerden birinin çalışıp diğerine bakması vb. boşanma gerçekleşmeseydi eşlerin birbirine destek olmayı sürdüreceği faydalar da girmektedir. Bu konuya Yargıtay kararlarında²⁴⁰ değinmiştir.

---

²³⁷ Kırmızı, Ali E., **Boşanmanın Sonuçlarından Maddi ve Manevi Tazminat**, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009, s. 26.

²³⁸ Başpınar, s. 63.

²³⁹ Ceylan, s. 78-79.

²⁴⁰ YHGK. T.14.02.2018 E. 2017/1576 K. 2018/207 “*Hukuka aykırı ve kusurlu bir davranış sonucu hakkı ihlal edilenin zararının giderilmesi, menfaatinin denkleştirilmesi hukukun temel ilkesidir. Ancak, TMK’nın 174/1. maddesi, genel tazminat esaslarından ayrılmış ve kendisine özgü kural getirmiştir. Haksız fiil tazminatının temel unsuru olan “gerçek zararın belirlenmesi” koşulu, aile hukukunda, borçlar hukukundaki düzenlemeden farklıdır. Eşler arasındaki ilişkinin özelliği itibarıyla burada gerçek zararı tam olarak belirlemek her zaman mümkün olmamaktadır. Bu özelliği nedeniyle, Kanun, menfaati zedelenene, uygun bir tazminat verileceğini açıklamıştır. Hâkim tazminat miktarını takdir ederken kusurun ağırlığını, tarafların sosyal ve ekonomik durumlarını, evlenme şanslarını, ortalama yaşam sürelerini, yaşam seviyelerini ve geçim koşullarını göz önünde tutarak makul ve herkesçe kabul edilebilir bir miktar belirlemelidir. Kanun mevcut veya beklenen menfaatin neler olduğunu göstermemiştir. Mevcut menfaatin belirlenmesinde ölçü, genel olarak evlilik birliğinin eşlere sağladığı yararlardır. Beklenen menfaatler de evliğin devamı hâlinde eşlerden birinin diğerine gelecekte sağlaması muhtemel olan çıkarlardır. Bu bağlamda şunu ifade etmek gerekir ki boşanmakla bir eş, en azından, diğer eşin desteğini kaybedecektir. Boşanan eş, kurulu bir evlilik düzeni içinde sağlayabileceği her ekonomik yarardan yoksun kalarak yeni bir düzen kurması zorunda kalmaktadır. İlişkinin niteliği itibarıyla ekonomik yararlar da değişeceğinden, mevcut ve beklenen menfaatler itibarıyla zararı belirlemek güç olsa da hakkaniyet eksenli olarak hâkime fikir de verecektir. Yeri gelmişken belirtmelidir ki, Yargıtay uygulamasında mal rejimi, eşya veya ziynet alacağına ilişkin talepler, yine işten ayrılma sebebiyle tazminat, kira, eşe verilen*

Mirasçı olmanın da beklenen menfaatlerden biri olabileceğine dair fikirler ortaya atılmıştır. Bunlardan bir tanesi²⁴¹ TMK'ya dayanan mirasçılığın beklenen menfaatlerin kapsamı içerisinde değerlendirildiği, ölüme bağlı tasarruftan ortaya çıkan mirasçılığın ise; beklenen menfaatlerden olamayacağını ifade etmiştir. Bir diğer görüşe²⁴²; böyle ikili bir ayrıma gerek olmadığını, her iki mirasçılık halinin de beklenen menfaat kapsamında değerlendirilebileceğini ifade etmiştir. Yine farklı bir düşünceye göre ise²⁴³; biten evliliklerde eşlerin mirasçı olma hakları kaybolduğundan; maddi tazminat talep edilirken mirasçı olmanın iddia edilemeyeceğidir.

Maddi tazminat belirlenirken öncelikle menfaatleri ihlal edilen tarafın uğradığı zararın ortaya konması gerekmektedir²⁴⁴. Bu yüzden mahkeme, her şeyden evvel boşanma gerçekleşirse maddi tazminat isteyen eşin menfaatlerini ayrıntılarıyla değerlendirmeli ve zararı tespit etmelidir²⁴⁵. Mahkeme tazminat miktarını eşlerin kusurlarını, zarar veren hal ve hareketlerini ve bunların neticelerini değerlendirerek hakkaniyetli bir biçimde tayin etmelidir²⁴⁶. Maddi tazminatın belirlenmesinde bir diğer önemli kıstas ise eşlerin mali ve sosyo-kültürel durumlarının göz önünde bulundurulmasıdır²⁴⁷. Yargıç maddi tazminat miktarını tayin ederken, eşlerden birinin diğerine zarar verirken ne kadar fayda sağladığına

---

borcun geri ödenmesi, düğün, doğum, nikah gideri gibi istemler TMK'nın 174 maddesinin birinci fıkrası kapsamında oluşan zarar kavramı içinde sayılmamaktadır.” (www.lexpera.com.tr)

²⁴¹ Serin of, s. 69.

²⁴² Saymen, Ferit Hakkı, **Manevi Zarar ve Tazmini Sureti**, Doktora Tezi, Hukuk İlmini Yayma Kurumu Yayınevi, İstanbul, 1940, s. 424.

²⁴³ Feyzioğlu/ Özakman/ Sarıal, s. 455

²⁴⁴ Günay, 2019, s. 65.

²⁴⁵ Şahin, Emin, **Aile Hukuku Davaları**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s. 1120.

²⁴⁶ Günay, 2019, s. 68.

²⁴⁷ Ener, s. 93.

dikkat etmelidir²⁴⁸. Bu nedenle zarar veren tutum, eşlerin lehine bir sonuç doğuruyorsa bu durum da göz önünde bulundurulmalıdır.

Kusur oranı tespit edilmeden maddi tazminata karar verilmesi doğru değildir²⁴⁹. Konuya Yargıtay'ın bir kararında değinilmiştir²⁵⁰. Söz konusu kararda net bir biçimde maddi tazminata hükmedilirken kusurluluğun önemi üzerinde durulmuştur²⁵¹.

Yargıç bizzat ya da bilirkişi vasıtasıyla eşlerin menfaatlerini ve zararlarını tespit etmelidir²⁵². Yargıç bu belirlemeyi yaparken karı kocanın kaç yaşında olduğu, sosyo-kültürel ve mali durumları, SGK güvenceleri, oturdukları muhit ve muhitteki şartlar, normal hayat şartları, işleri, iş hayatındaki şartlar, işleri yok ise işe girme olasılıkları, hastalıkları varsa bu duruma özgü özel koşullar, ne kadar süre daha tahmini olarak yaşayacakları, tekrar evlilik yapabilme şansları, biriktirdikleri para ve mal varlığı vb. durumları göz önünde bulundurmalıdır.

---

²⁴⁸ Yağcıoğlu, Ali Haydar, **Haksız Fiil Sebebiyle Aynı Zarardan Birden Fazla Kimsenin Müteselsil Sorumluluğu**, 1. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 279.

²⁴⁹ Günay, 2019, s. 68.

²⁵⁰ Y. 2. HD. T.26.07.2017 E. 2016/8576 K. 2017/2772 “*Tarafların tespit edilen ekonomik ve sosyal durumları, boşanmaya yol açan olaylardaki kusur dereceleri, paranın alım gücü, kişilik haklarına yapılan saldırı ile ihlâl edilen mevcut ve beklenen menfaat dikkate alındığında davalı-karşı davacı kadın yararına takdir edilen maddi ve manevi tazminat çoktur. Türk Medeni Kanununun 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi ile Türk Borçlar Kanununun 50 ve 52. maddesi hükmü dikkate alınarak daha uygun miktarda maddi (TMK m. 174/1) ve manevi (TMK m. 174/2) tazminat takdiri gerekir. Bu yönler gözetilmeden hüküm tesisi doğru bulunmamıştır.*” karar için (<http://emsal.yargitay.gov.tr/>)

²⁵¹ Günay, 2019, s. 68.

²⁵² Kayıket, Hasan, “**Boşanma Halinde Tazminat**”, Ankara Barosu Dergisi, Sayı:4, 1994, s.578.

İlliyet bağının bulunması maddi tazminat isteyebilmek için bir diğer koşuldur²⁵³. İlliyet bağının mevcut olması için zarar, boşanmaya neden olan hadiseler sebebiyle meydana gelmeli yani maddi tazminat isteyen eşin mevcut ya da beklenen menfaati evliliğin bitmesine neden olan hadiseler sebebiyle zarara uğramalıdır²⁵⁴.

Evliliğin bitmesi durumunda maddi tazminat istenebilmesi için diğer şart ise, hukuka aykırı bir davranışın yapılması gerektiğidir²⁵⁵. Hukukun kişilerin sahip olduğu mali ve şahıs varlığı haklarına hanel gelmesini önlemek için koyduğu kuralları ihlal eden davranışları hukuka aykırı davranışlar olarak nitelendiriyoruz²⁵⁶.

Maddi tazminatı sorumluluk hukukunun kapsamında incelemekteyiz; bu nedenle maddi tazminatın istenebilmesi için hukuka aykırı davranışların bulunması lazımdır²⁵⁷. Zarar ile hukuka aykırı davranış arasında illiyet bağı yoksa maddi tazminat istenemez²⁵⁸.

1.Mevcut Menfaat

Mevcut menfaat kavramından anlaşılması gereken, evlilik sürseydi maddi tazminat isteyen eşin içinde olacağı durumdur²⁵⁹. Evlilik bittiği için maddi tazminat isteyen eşin menfaatleri zarar görmüştür.

Mevcut menfaati parasal değerler olarak düşünmek gerekir²⁶⁰. Mal rejiminden doğan veya ticari işletmenin tasfiye edilmesinden kaynaklanan zararlar da mevcut menfaat

---

²⁵³ Ceylan, s.86.

²⁵⁴ Günay, 2019, s. 71.

²⁵⁵ Günay, 2019, s. 72.

²⁵⁶ Hatemi, Hüseyin/Gökyayla, Kadir Emre, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017, s. 116-117.

²⁵⁷ Eren, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 21. Baskı, Ankara, 2017, s. 609.

²⁵⁸ Eren, s. 608 – 609.

²⁵⁹ Günay, Tez, s. 59.

olarak nitelendirilebilir²⁶¹. Bununla beraber evlenmek için yapılan giderleri de mevcut menfaat kapsamında değerlendirebiliriz.

2. Beklenen Menfaat

Beklenen menfaatler, henüz meydana gelmemiş fakat evlilik sürseydi ortaya çıkması muhtemel olan menfaatlerdir²⁶². Evliliğin sona ermesiyle beklenen menfaatleri zarar gören ve kusuru bulunmayan eş, kusuru bulunan diğer eşten maddi tazminat isteyebilir²⁶³.

Eşlerin birbirinin işyerinde çalışıp boşanma nedeniyle bu gelir kaleminden yoksun kalması²⁶⁴, eşlerin birbirine mirasçı olma hakkını boşanma nedeniyle yitirmesi ve eşlerin gelecekte sahip olabilecekleri emekli maaşından yararlanamayacak olması²⁶⁵ beklenen menfaatlerin gerçekleşmemesine örnek olarak gösterilebilir.

3. Zararın ve Tazminatın Tespit Edilmesi

Boşanma sebebiyle karar verilecek olan maddi tazminat tutarını belirleyebilmek için ilk olarak zararın tespit edilmesi şarttır²⁶⁶. Zararın tespit edilmesinin akabinde, indirim nedenlerinin değerlendirilmesi neticesinde maddi tazminat tutarı belli olur.

---

²⁶⁰ Karahasan, Maddi Tazminat, s. 417.

²⁶¹ Günay, Tez, s. 61.

²⁶² Camcı, s. 88.

²⁶³ Günay, Tez, s. 62.

²⁶⁴ Günay, Tez, s. 62.

²⁶⁵ Camcı, s. 89.

²⁶⁶ Günay, Tez, s. 65.

a. Zararın Belirlenmesi

Yargıcın boşanma meydana geldiğinde maddi tazminat isteyen eşin mevcut ve beklenen menfaatlerinin nelerden meydana geldiğini ve bunlara yönelen zararı tespit etmesi gereklidir²⁶⁷.

Maddi tazminat isteyen eşin menfaatlerinin hangi kalemlerden oluştuğunu tespit etmek bütün evlilikler için ayrı ayrı belirleme yapmayı gerektirir²⁶⁸. Çünkü bütün evliliklerin dinamikleri, eşlerin iletişimi, eşlerin sorumlulukları farklıdır ve bundan dolayı eşlerin birbirinden menfaatleri de farklıdır.

Zararı tespit etme görevi yargıca aittir. Gerekli hallerde bilirkişi incelemesine başvurulabilir. İstisnai olarak, eşler de Medeni Kanunumuz'daki düzenlemeye göre maddi tazminatı tespit edebilirler²⁶⁹.

b. Tazminatın Belirlenmesi

Zarar tespit edildikten sonra, yargıç maddi tazminatın miktarını ortaya koyar²⁷⁰. Tazminat belirlenirken maddi tazminattan indirim nedenleri bakımından inceleme yapmak gerekir. Zarara sebep olan eşin kusur derecesi, zarara uğrayan eşin buna rıza göstermesi,

---

²⁶⁷ Şahin, s. 1120.

²⁶⁸ Günay, Tez, s. 65.

²⁶⁹ TMK 166/3'te "*Evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi halinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu halde boşanma kararı verilebilmesi için, hakimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın mali sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hakim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü halinde boşanmaya hükmolunur. Bu halde tarafların ikrarlarının hakimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz.*" denmiştir.

²⁷⁰ Günay, Tez, s. 67.

zarara uğrayan eşin müşterek veya şahsi kusuru vb. haller maddi tazminattan indirim sebebi olabilir²⁷¹.

Maddi tazminat tutarını tespit ederken yargıç, bazı kıstaslardan faydalanabilir²⁷². Boşanma durumunda maddi tazminat istemine konu hadisenin koşullarını göz önünde bulundurmalıdır. Hadisenin tüm hal ve şartlarını göz önünde tutarak maddi tazminat tutarını bu şekilde ortaya koymalıdır²⁷³.

Maddi tazminat bakımından karar verilirken bir diğer üzerinde durulması gereken nokta ise kusur belirlenmeden maddi tazminata karar verilmesinin olanaksız olduğudur^{274, 275}.

Yargıç ister kendisi ister bilirkişi yardımıyla eşlerin mevcut ya da beklenen menfaatlerini tespit edebilir. Bunu eşlerin yaşını, ne kadar süredir evli olduklarını, yaşamlarını sürdürdükleri mekanı ve bu yerdeki şartları, işlerini, işteki şartlarını, işe girme şanslarını, hastalıkları olup olmadığını, tahmini ne kadar süre daha yaşayacaklarını, tekrar

---

²⁷¹ Antalya, O. Gökhan, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 2, Legal Yayınları, İstanbul, 2017, s.461 – 467.

²⁷² Günay, Tez, s. 67.

²⁷³ Günay, Tez, s. 67- 68.

²⁷⁴ Günay, Tez, s. 68.

²⁷⁵ Y. 2. HD. E. 2016/8576 K. 2017/2772 “*Tarafların tespit edilen ekonomik ve sosyal durumları, boşanmaya yol açan olaylardaki kusur dereceleri, paranın alım gücü, kişilik haklarına yapılan saldırı ile ihlâl edilen mevcut ve beklenen menfaat dikkate alındığında davalı-karşı davacı kadın yararına takdir edilen maddi ve manevi tazminat çoktur. Türk Medeni Kanununun 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi ile TBK'nın 50 ve 52. maddesi hükmü dikkate alınarak daha uygunmiktarda maddi (TMK m. 174/1) ve manevi (TMK m. 174/2) tazminat takdiri gerekir.*”Bu yönler gözetilmeden hüküm tesisi doğru bulunmamıştır.”

(<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T. 16.04.2021)

evlilik yapma şanslarını, biriktirdikleri mali değerlerini vb. kıstasları değerlendirerek yapmalıdır²⁷⁶.

E. İlliyet Bağının Mevcut Olması

Maddi tazminat istenebilmesinin bir diğer şartı da illiyet bağının mevcut olmasının gerektiğidir²⁷⁷. İlliyet bağının mevcut olması için zarar boşanmaya neden olan hadiseler sebebiyle meydana gelmelidir. Yani maddi tazminat isteyen eşin menfaati boşanmaya neden olan hadiseler sebebiyle zarar görmüş olmalıdır.

Yargıcın boşanma neticesinde maddi tazminata hükmederken tazminat isteyen eşin ortaya attığı bütün hadiseleri dikkatlice değerlendirmiş olması lazımdır; zira istenilen tazminatla ilgili olan bütün nedenler ile boşanma sonucunda meydana gelen zarar arasında illiyet bağı bulunmayabilir²⁷⁸. Örneğin, boşanmanın gerçekleşmesinin akabinde maddi tazminat isteyen eşe piyangodan para çıkması halinde, maddi tazminat isteyen eş, beklenen menfaatinin zarar gördüğünü söylese bu isteği kabul edilmemelidir. Çünkü bu durumda beklenen menfaatin zarar gördüğü iddia edilemez. Piyangodan para çıkması ve boşanma arasında illiyet bağı mevcut değildir²⁷⁹.

---

²⁷⁶ Turhan, Nedim, “Boşanma Halinde Maddi Tazminat ve Yoksulluk Nafakası”, YD. , C. 19, S. 3, 1993, s. 248-269, s. 260.

²⁷⁷ Antalya, Genel Hükümler, s. 205.

²⁷⁸ Arbek, s. 124.

²⁷⁹ Arbek, s. 124.

F. Hukuka Aykırılık Şartı

Hukuk düzeninin koyduğu kurallara uymayan hareketler hukuka aykırıdır²⁸⁰.

Boşanma durumunda istenilen maddi tazminat sorumluluk hukukunun kapsamında değerlendirilir. Bundan dolayı hukuka aykırılık şartının gerçekleşmesi gereklidir²⁸¹. Yani maddi tazminat istenilmesi için zararın hukuka aykırı hareket eden ve kusuru bulunan eş tarafından gerçekleştirilmesi şarttır. Zarar hukuka aykırı olmayan bir eylemden doğarsa maddi tazminat istenemez²⁸².

III. BOŞANMADA MADDİ TAZMİNATIN AMACI, HUKUKİ NİTELİĞİ

Maddi tazminat hukuken nispi hak ihlali durumunda istenebilir²⁸³.

Eski Medeni Kanun döneminde 143. maddede bu husus “*Mevcut ve hatta muntazar bir menfaati boşanma yüzünden haleldar olan kabahatsiz karı veya kocanın, kabahatli olan taraftan münasip maddi bir tazminat talebine hakkı vardır*” şeklinde ifade edilmekteydi. Yani maddi tazminat davası açabilmek için maddi tazminatı isteyen eşin kusurunun bulunmaması zorunluydu²⁸⁴.

Şimdiki Medeni Kanun’da ise 174. maddenin 1.fikrasında bu husus “*Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf,*

---

²⁸⁰ Antalya, Genel Hükümler, s. 39.

²⁸¹ Antalya, Genel Hükümler, s.39.

²⁸² Nomer, Halûk N., **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 15. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2017, s.152 – 153.

²⁸³ Oğuz, Cemal, **Medeni Kanun Madde 174/I ile 175 Arasındaki Farklar**, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Haziran-Aralık 2000, C. 4, S. 1-2, s. 26.

²⁸⁴ Gelmez, s. 46.

kusurlu taraftan uygun bir maddi tazminat isteyebilir.” olarak değiştirilmiştir. Yani kusurlu olmamak kısmi olarak gerçekleşse dahi maddi tazminat istenebileceği ifade edilmek istenmiştir²⁸⁵.

Maddi tazminat istemekteki en temel amaç, zarar veren hadise neticesinde zarara uğrayan eşin ekonomik değerlerinde meydana gelen azalmanın giderilmesidir²⁸⁶.

Boşanma sırasında maddi tazminat talebinde bulunmak özünde, boşanmaya yol açan hadiseler sebebiyle meydana gelmiş ya da gelecekte meydana gelebilecek mal varlığı zararlarının karşılanmasıdır²⁸⁷.

Hakim maddi tazminata hükmederken, maddi tazminata mahkum edilen tarafın bu evliliği yaptığı için üzüntü duymasını engellemek ve lehine tazminata hükmedilen eşin ise boşanma gerçekleştikten sonra ekonomik sorunlar yaşamasını önlemek zorundadır²⁸⁸.

Maddi tazminatın şartları haksız fiille benzeşse de, maddi tazminat aile hukukunun kapsamı içerisinde bir zararın giderim şeklidir²⁸⁹. Maddi tazminat, haksız fiil yükümlülüğündeki koşullara ek başka koşulları içeren, TMK’da boşanma bölümünde yer alan bir yaptırım türüdür²⁹⁰.

---

²⁸⁵ Dural, Mustafa/ Öğüz, Tufan/ Gümüş, Mustafa Alper, **Türk Özel Hukuku Aile Hukuku**, 13. Baskı, Filiz Kitabevi ,C. 3, İstanbul, 2018, s. 147.

²⁸⁶ Tiftik, Mustafa, **Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminat**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1988, s. 39.

²⁸⁷ Zeytin Çağrı, s. 41.

²⁸⁸ Şener, Esat, **Uygulama ve Teoride Her Yönü ile Boşanma**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1997, s. 524.

²⁸⁹ Zeytin Çağrı, s. 43.

²⁹⁰ Zeytin Çağrı, s. 44.

IV. Maddi Tazminat İsteminde Zamanaşımı

Söz konusu istem boşanma yargılamasında yardımcı unsur olarak istenebilir²⁹¹ veya boşanma yargılamasının sona ermesinden itibaren bir sene içinde istenebilir²⁹².

---

²⁹¹ Esener, Turhan, **Boşanmadan Mütevellit Maddi ve Manevi Zararın Tazmini Ne Zamana Kadar Talep Edilebilir?**, AÜHFD, C. 8, 1951, S. 1, 2, s. 652-657, s. 656-657.

²⁹² Serin Of, s. 53.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MANEVİ TAZMİNAT

I. MANEVİ TAZMİNAT

A. Genel Olarak

Boşanma neticesinde kusuru diğerine göre az bulunan tarafın kişilik hakları çoğu zaman ciddi bir biçimde ihlal edilmektedir²⁹³. Hasar gören ruh halinin iyileştirilmesi için denkleştirme vasıtasına ihtiyaç vardır²⁹⁴.

Yasa koyucu, TMK'da evliliğin bitmesi halinde istenebilecek manevi tazminata da yer vermiştir²⁹⁵. Manevi tazminata Medeni Kanunumuzun 174. maddesinin 2. fıkrasında maddi tazminatın akabinde yer verilmiştir. Söz konu maddeye göre her iki tazminat türü de bir arada ya da birbirinden bağımsız olarak talep edilebilir²⁹⁶. Manevi tazminat, şahıs varlığı değerleri zarara uğrayanların, yani manevi yönden zarara uğrayan kimselerin hukuk düzenince zararlarının karşılanmasıdır²⁹⁷. Manevi tazminatla şahıs varlığına saldırılan kişinin manevi zararı nedeniyle hissettiği üzüntü gibi olumsuz duyguların telafi edilmesi

---

²⁹³ Apaydın, Necmi, **Türk Aile Hukuku'nda Manevi Tazminat ve Borçlar Kanunu'nun 49.Maddesinin Yeni Düzenlemesiyle Karşılaştırılması**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992, s. 27.

²⁹⁴ Ertaş,Şeref, **Manevi Tazminatın Hukuki Niteliği ve Miktarının Tespiti**, Prof. Dr. İlhan Postacıoğlu'na Armağan, İstanbul 1990, s. 65-111, s. 65.

²⁹⁵ Başpınar, s. 87.

²⁹⁶ Günay, 2019, s. 73.

²⁹⁷ Camcı, Ömer, **Boşanma Tazminatı ve Yoksulluk Nafakası**, 2. Baskı, İstanbul, 1998, s. 95.

hedeflenir²⁹⁸. Bu şekilde şahıs varlığı haklarına hanel gelen kimsenin üzüntüsünün giderilmesi, zarar görenin yaşama isteğinin kuvvetlendirilmesi, yaşama tekrar tutunmasına yardımcı olunması ve ruh sağlığının iyileştirilmesi hedeflenir²⁹⁹.

B. Manevi Tazminatın Hukuki Niteliği

Boşanma gerçekleştiğinde kararlaştırılan manevi tazminat, Medeni Kanunumuz'un 23. maddesinden itibaren yer alan kişinin manevi varlığını oluşturan namus, psikolojik sağlığı vb. şahsiyet haklarının muhafaza edilmesini sağlayan bir kurumdur³⁰⁰.

Bu tür tazminat İsviçre'de "*gönül alma akçesi*" şeklinde ifade edilmiştir ve zarara uğrayan eş açısından bir tatmin vasıtasıdır³⁰¹.

Manevi tazminat karma olarak nitelendirilir, yani cezai ve hukuki tarafları bir arada bulunmaktadır³⁰².

C. Manevi Tazminatın Amacı

Manevi tazminat mağdur eşin acılarını azaltan bir vasıta³⁰³. Esas amacı, bir miktar paranın mağdur eşe verilerek mağdur eşin bozulan ruhsal yapısını onarmaktır³⁰⁴.

---

²⁹⁸ Badur, Emel/ Turan Başara, Gamze, "**Aile Hukukunda Sadakat Yükümlülüğü ve İhlalinden Kaynaklanan Manevi Tazminat İstemi**", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 65, S. 1, 2016, s. 101-136, s. 116.

²⁹⁹ Karahasan, Manevi Tazminat, s. 300 - 301.

³⁰⁰ Dalamanlı, Lütfü/ İzgi, Ömer, **Açıklamalı, İctihatlı ve Örneklî Tazminat Davaları**, Yargıcı Ofset Matbaacılık, Ankara, 1999, s. 82- 83.

³⁰¹ Ertaş, s. 65.

³⁰² Ayan/ Ayan, s. 77.

³⁰³ Gürsoy, Kemal Tahir, **Manevi Zarar ve Tazmini**, AÜHFD 1973, s. 7-56, s. 10.

Bu konuda birtakım farklı fikirler ortaya atılmaktadır³⁰⁵. Bunları; cezalandırma, tatmin, telafi, sosyal yardım, denkleştirme, önleme ve caydırma görüşü şeklinde sıralayabiliriz.

Karşı tarafı zarara uğratan kişiye ceza vermeyi öngören görüş cezalandırıcı görüştür³⁰⁶. Burada hedeflenen, zarar verilen kişinin hissettiği olumsuz duyguları para ile dindirmek, zarar verici faaliyetlerde bulunan kişinin ekonomik değerlerini azaltarak mağdur eş açısından ruhen rahatlık sağlamaktır³⁰⁷.

Zarara uğrayan kişinin acı, intikam vb. olumsuz hislerinin giderilmesi tatmin görüşünün³⁰⁸ temel dayanağını oluşturur. Bu görüş ceza hakiminin vereceği mahkumiyet hükmüyle zarara uğrayan kişinin teselli edilmesine imkan verir³⁰⁹.

Manevi zarar aynen veya para yoluyla telafi edilebilmektedir ve maddi tazminat gibi bir değer belirlenebilmektedir; bu durum ise telafi görüşünün³¹⁰ temelini oluşturmaktadır.

Öteki görüşlere katılmayan, manevi tazminatın zarara uğrayan tarafın üzüntüsünü telafi etmek yerine sosyal yardım için gerekli³¹¹ bir husus olduğunu savunan sosyal yardım

---

³⁰⁴ Özsunay, Ergun, **Çeşitli Hukuk Çevrelerinde “Manevi Zarar” Kavramı ve “Manevi Zararın Giderimi”ne İlişkin Çözümler**, Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay’ın Hatrasına Armağan, İstanbul, 1999, s. 504-505.

³⁰⁵ Erlüle, Bedensel Bütünlük, s. 63 vd.

³⁰⁶ Çetin, Pınar, **Manevî Tazminat Davasının Hukukî Niteliği ve Özellikle Tazminat Miktarının Belirlenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007, s. 69

³⁰⁷ Atlan, Hülya, **Manevi Zararı Tazmin Yolları**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 57.

³⁰⁸ Gürkan, Merve, **Ölüm Halinde Manevi Tazminat Talebi**, İstanbul Barosu Dergisi, C. 87, S. 6, 2013, s. 95.

³⁰⁹ Doğan, s. 65.

³¹⁰ Kırca, Çiğdem, **Manevi Tazminatın Fonksiyonu ve Niteliği**, Yargıtay Dergisi, C. 25, S. 3, 1999, s. 242-270, s. 252.

görüŖü³¹² tazminat talep eden tarafın mali ve sosyo-kültürel yapısı ne kadar iyiye ona o kadar az yardım yapmak gerektiğini savunan bir görüŖtür.

KiŖinin Ŗahıs varlığına yapılacak dıŖarıdan olumsuz etkili yaklaŖımları önleyebilmek ve diğer kiŖileri bunun gibi davranıŖlardan caydırabilmek için önleme ve caydırma görüŖü³¹³ kabul edilmektedir ve manevi tazminatın üst sınırlardan ödenmesi istenerek bu Ŗekilde kiŖilerin olumsuz davranıŖlarından uzak tutulabileceği düŖünülmektedir. Birtakım yazarlar manevi tazminatın asıl hedefine bu görüŖün uygun olmadığını belirterek bu fikre katılmazlar³¹⁴.

Zarara uğrayan kiŖiye yaŖama mutluluğunu yeniden aŖılamak ve acılarını sonlandırmak amacıyla zarar veren kiŖinin para ödemesi denkleŖtirme görüŖünün³¹⁵ esasını oluŖturur.

Konuyla ilgili Yargıtay'ın kararı da mevcuttur³¹⁶.

---

³¹¹ Serozan, Rona, **Manevi Tazminat İstemine DeęiŖik Bir YaklaŖım**, BATİDER, Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan, Ankara, 1990, s. 86. vd.

³¹² Çetin, s. 62

³¹³ Kılıçoğlu, Ahmet M., **Manevi Tazminatın Hukuksal Niteliği**, Ankara Barosu Dergisi, 1984/1, s. 16.

³¹⁴ Keskin, A. DilŖad, **Objektif Manevi Zarar Teorisi AçıŖından Manevi Tazminat**, 1.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 140.

³¹⁵ Gökcan, Hasan Tahsin, **Haksız Fiil Hukuku ve Maddi-Manevi Tazminat Davaları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s. 670.

³¹⁶ YHGK. T. 23.6.2004 E. 2004/13-291 K .2004/370 “*Manevi tazminat, geliŖmiŖ ülkelerde artık eski kalıplarından çıkarılarak caydırıcılık unsuruna da ağırlık verilmektedir. GeliŖen hukukta bu yaklaŖım, kiŖilerin bedenine ve ruhuna karŖı yöneltilen haksız eylemlerde veya taksirli davranıŖlarda tatmin duygusu yanında caydırıcılık uyandıran oranlarda manevi tazminat takdir edilmesi gereğini ortaya koymakta; kiŖi haklarının her Ŗeyin önünde geldiğini önemle vurgulamaktadır.*” (www.kazanci.com.tr).

Boşanmaya karar verilirken hükmedilen manevi tazminat, boşanmanın yol açtığı ruhsal çöküntüyü düzeltmek amacıyla başvuru denkleştirici bir kurumdur³¹⁷.

D. Manevi Tazminat İstenebilmesinin Koşulları

Evliliğin bitmesi neticesinde şahıs varlığı değerlerine saldırılan eş; manevi tazminat istemeye hak kazanır³¹⁸. Hakimin manevi tazminat kararı verebilmesi için Medeni Kanunumuz'a göre birtakım kıstasların mevcut olması şarttır, bunlar ise; tarafların boşanmış olması, boşanmaya neden olan hadise sebebiyle davacının kişilik hakkının zarar görmesi, manevi tazminat isteyen eşin kusurlu olmaması ve diğer eşin kusurlu bulunması, nedensellik bağının mevcut olmasıdır³¹⁹. Bununla beraber hakimin maddi tazminat kararı vermesi eşlerin kusurluluğuna da bağlıdır³²⁰. Ancak burada hukuka aykırı bir davranışın bulunması Medeni Kanun'un diğer maddelerinin aksine şart koşulmamıştır, yalnızca boşanma hükmünün kesinliği gerekli ve yeterli görülmüştür³²¹.

1. Tarafların Boşanmış Olması

Hakimin manevi tazminat kararı alabilmesi bundan evvel boşanılmış olmasına bağlıdır. Manevi tazminat, parasal değerle ölçülebilen mal varlığı³²² haklarından bir tanesidir³²³.

---

³¹⁷ Çavuşoğlu, Pelin, **Manevi Tazminat Kavramı ve Türk Hukukunda Ele Alınış Biçimi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001, s. 47 vd.

³¹⁸ Doğan, s. 66.

³¹⁹ Can Meral, s. 79.

³²⁰ Doğan, s. 66- 67.

³²¹ Ceylan, s. 95.

³²² Günay, 2019, s. 50.

³²³ Günay, 2019, s. 121.

Hakim eğer dava dilekçesini reddederse, boşanma gerçekleşmediğinden ötürü, manevi tazminata da karar verilemeyecektir³²⁴.

Evlilik sona ermeden evvel eşlerden biri vefat ederse, hakim boşanmaya hükmetmez; evlilik vefat nedeniyle biter³²⁵. Manevi tazminat istenmesine dayanak oluşturan şartlardan bir tanesi yok olduğundan tazminat talebinin vefat eden tarafın mal varlığını kapsamaması mümkün değildir³²⁶.

Manevi tazminata karar verilebilmesi ayrılığa hükmedilmesi halinde söz konusu olmaz³²⁷. Çünkü ayrılığa hükmedildiğinde evlilik sona ermez; bu yüzden, manevi tazminat talep edilemez³²⁸. Bununla beraber, ayrılık sona erdiğinde boşanma kararı verilirse; şartlar olduğundan maddi tazminat kararı verilebilir³²⁹.

2. Boşanmaya Neden Olan Hadise Sebebiyle Davacının Kişilik Hakkının Zarar Görmesi

Kişilik hakları devri caiz bulunmayan, mal varlıksal değeri olmayan, mirasla intikali söz konusu olmayan³³⁰ haklardır.

---

³²⁴ Karaaslan, Erol, **Boşanmada Maddi ve Manevi Tazminat**, Manisa Barosu Dergisi, S. 72, 2000, s. 19-33, s. 25.

³²⁵ Doğan, s. 67.

³²⁶ Günay, 2019, s. 98.

³²⁷ Güneşlioğlu, Filiz, **Boşanma ve Boşanmanın Hukuki Sonuçları**, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009, s. 45.

³²⁸ Doğan, s. 68.

³²⁹ Serin Of, s. 35.

³³⁰ Orhunöz, Ergun, **Ölüm ve Cismani Zararlarda Manevi Tazminat**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İzmir, 1999, s.56-58.

Manevi yönden zarar görmek, şahsın isteği dışında gerçekleşir ve kişi bundan ötürü acı ve ızdırap hisseder³³¹.

Yalnızca boşanmaya hükmedilmesi manevi tazminat istemeye yetmez³³². Aynı zamanda, tazminat isteyen eşin boşanmaya neden olan hadise sebebiyle şahıs varlığı haklarının zarar görmesi şartı aranmaktadır³³³.

Konuyla ilgili Yargıtay'ın kararı da mevcuttur³³⁴. Şahıs varlığı haklarının ihlal edilmesi manevi tazminatın değeri için önemlidir³³⁵.

3. Manevi Tazminat İsteyen Eşin Kusurlu Olmaması Ve Diğer Eşin Kusurlu Bulunması

Medeni Kanunumuz'da manevi tazminata mahkum edilecek olan eşin kusurlu bulunması gerektiği belirtilmiştir³³⁶. Fakat bu kusurun derecesi önemsenmemiş, yalnızca

---

³³¹ Oğuzman, Kemal/ Seliçi, Özer/ Oktay, Saibe, **Kişiler Hukuku(Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2002, s.155.

³³² Başpınar, s. 91.

³³³ Tunç Türkol, Dilek, **Boşanma Davalarında Manevi Tazminat**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013, s. 45.

³³⁴ Y. HGK. T. 04.12.2018 E. 2017/4-1473 K. 2018/1824 *“Boşanma kararı kesinleşinceye kadar evlilik birliğinin devam ettiği ve evlilik birliği devam ettiği sürece eşlerin birbirlerine karşı sadakat yükümlülüklerinin bulunduğu dikkate alındığında, davalı-karşı davacının boşanma kararının kesinleşme tarihinden önceki bir dönemdeki eylemi ile evlilik birliği içerisinde sadakat yükümlülüğüne aykırı davrandığının kabulü gerekeceğinden, mahkemece davalı-karşı davacının açıklanan şekilde gerçekleşen eyleminin davacı-karşı davalının sosyal kişilik değerlerine saldırı niteliğinde olduğu ve bu haksız eylemi nedeniyle sorumlu olduğu kabul edilerek davacı-karşı davalı yararına uygun bir manevi tazminata hükmedilmesi gerekmekte olup direnme kararının bozulması gerekmiştir.”*(www.kazanci.com.tr).

³³⁵ Tunç Türkol, s. 46.

³³⁶ Doğan, s. 69.

kusurun mevcudiyetine bakılmıştır³³⁷. Ayrıca manevi tazminatı ödemesi istenilen eşin kusurlu bulunmasının yanında bir de diğer eşin kusurlu olmaması ya da kısmi kusurlu olması gerekmektedir³³⁸.

Kendisine manevi tazminat ödenmesini isteyen eş kusurlu bulunuyorsa söz konusu bedelden indirim gitmek gerekecektir³³⁹. Meseleye ilişkin Yargıtay hükmü de mevcuttur³⁴⁰. Söz konusu hadisede Yargıtay eşlerden birinin sadakatsiz davranmasını kusurlu olması olarak nitelendirmiştir fakat; diğer eş evliliğin yükümlülüklerine riayet etmediği için ve hoş olmayan sözler sarf ettiği için manevi tazminat azaltılmıştır³⁴¹.

Eğer eşlerin birbirine denk kusuru olduğu anlaşılırsa manevi tazminat kararı verilmesi mümkün değildir³⁴². Konu ile ilgili Yargıtay kararı³⁴³ da mevcuttur.

---

³³⁷ Baygın, Cem, **Evlilik Birliğinde Sadakat Yükümlülüğü**, Medeni Kanun'un ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Sempozyumu 1926'dan Günümüze Türk- İsviçre Medeni Kanunu 17-18-19-20 Şubat 2016, C. II, Ankara, 2017 s. 731-752, s. 747.

³³⁸ Tekinay, s. 261.

³³⁹ Zararsız, Abdulluttalip, **Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat**, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2019, s. 67.

³⁴⁰ Y. 2. HD. T.23.03.2015 E. 2014/19657 K. 2015/5244 "*Mahkemeye, "boşanmaya sebep olan olaylarda, sadakat yükümlülüğüne aykırı tutum ve davranışı gerçekleşen davalı (kadın) tam kusurlu" bulunmuş, buna bağlı olarak koca yararına maddi ve manevi tazminata hükmedilmiştir. Oysa, davacı (koca)'nın da, evlilik birliğine dair görevlerini yerine getirmediği, davalının yakınlarına "ablanıza söyleyin, beni boşasın, başka aşklara yelken açmak istiyorum" şeklinde sözler sarf ettiği, toplanan delillerden anlaşılmaktadır. Bu halde, evlilik birliğinin temelinden sarsılmasında davacı da kusurludur. Davacının gerçekleşen müterafik kusuru dikkate alınarak tazminatlardan uygun miktarda indirim gidilmesi gerekir.*" (www.kazanci.com.tr).

³⁴¹ Doğan, s. 70.

³⁴² Şimşek, s. 31.

³⁴³ Y. 2. HD. T. 04.11.2019 E. 2019/4342 K. 2019/10804 "...Yukarıda 2. bentte açıklandığı üzere boşanmaya sebep olan olaylarda taraflar eşit kusurludur. Eşit kusurlu eş yararına maddi ve manevi tazminata (TMK

Kusurdan kastımız eşlerin boşanmaya neden olan hadisedeki kusurudur, yoksa evlilik birliği içinde eşlerin herhangi bir kusurlu hareketi bu kapsama alınamaz³⁴⁴. Tarafların kusurluluğu tespit edilirken; bekar oldukları döneme ve boşandıktan sonrasına bakılamaz³⁴⁵. Kusurun kesin olarak var olduğu boşanma nedenleri mutlak olanlardır ve bu halde istenmesi manevi tazminata karar verilmesi için yeterlidir³⁴⁶.

Temyiz kudreti olmayan kişilerden manevi tazminat istenmesi mümkün değildir; yani kişinin ruhsal hastalığı varsa ve temyiz kudretine haiz bulunmuyorsa ve kısıtlıysa manevi tazminat ödemesine karar verilemez³⁴⁷.

4. Nedensellik Bağının Mevcut Olması

Hakimin manevi tazminat kararı verebilmesi verilen zarar ile boşanmanın nedensellik bağının olmasına bağlıdır³⁴⁸. Tazminat isteyen eş, meydana gelen zararı ile zararın boşanmadan mütevellit ortaya çıktığını kanıtlarsa nedensellik bağı var kabul edilir³⁴⁹.

---

m.174/1-2) hükmedilemez. Türk Medeni Kanunu'nun 174/1-2. maddesi koşulları davacı-davalı kadın lehine oluşmamıştır. Hal böyle iken yanlışlı kusur belirlemesine bağlı olarak davacı-davalı kadın lehine maddi ve manevi tazminata (TMK m.174/1-2) hükmedilmesi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir.”

(www.kazanci.com.tr).

³⁴⁴ Belgesay, Mustafa Reşit, **Türk Kanunu Medenîsi Şerhi II, Aile Hukuku (m.1-240)**, Şaka Matbaası, İstanbul, 1949, s. 90.

³⁴⁵ Kırmızı, s. 36.

³⁴⁶ Köseoğlu, Bilal, **Aile Mahkemelerinin İşleyişi Bilimsel Görüşler- Yargı İçtihatları-1**, Ankara, 2005, s. 11.

³⁴⁷ Ünal, Mehmet, **Manevi Tazminat ve Bu Tazminat Çeşidinde Kusurun Rolü**, AÜHFİD, C. 35, 1978, s. 418.

³⁴⁸ Reisoğlu, Safa, **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 25. Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2014, s. 175–176.

³⁴⁹ Kıcalıoğlu, s. 45.

Mesela; taraflardan birinin diğere ihanet etmesi neticesinde diğere tarafın psikolojik olarak problemler yaşaması ve akabinde evliliğin sona erdiği hallerde nedensellik bağı vardır. Nedensellik bağı ortadan kalkarsa manevi tazminata karar verilmesi mümkün değildir³⁵⁰. Bir başka örnek ise; taraflardan biri evliliğinin bitmesi neticesinde ruhsal destek aldığı ispat ederse, fakat mahkeme kişinin ruhsal rahatsızlığının nedeninin kişinin sevdiği birinin vefat etmesi olduğunu tespit ederse nedensellik bağının ortadan kalkması sebebiyle manevi tazminat talebinin kabul edilmesi mümkün olmayacaktır³⁵¹.

Öğretide manevi tazminat isteyen eşin kusurluluk durumunun nedensellik bağı ortadan kaldırıp kaldırmayacağı hususunda birçok fikir ortaya atılmaktadır³⁵². Bunlardan biri³⁵³; tazminat isteyen eşin diğere eşe kıyasla daha kusurlu olması halinde; isteyen de bu zararın ortaya çıkmasına neden olduğu ve nedensellik bağı ortadan kaldırdığı için manevi tazminat isteyemeyeceğini ifade eder. Farklı bir fikir ise³⁵⁴; tazminat isteyen eşin daha fazla kusura sahip olmasının verilen zararın tek sebebi olmadığı hallerde nedensellik bağının ortadan kalkmayacağını ifade etmektedir.

Bir diğere fikre göre ise³⁵⁵; manevi tazminat isteyen eş diğere eşten daha kusurlu ise nedensellik bağı kesilecektir. Çünkü manevi tazminata karar verilmesinin şartlarından bir tanesi, daha az kusurlu eşin istemesidir. Bu nedenle manevi tazminat isteyen eş daha kusurlu ise nedensellik bağı ortadan kalkacak ve manevi tazminata karar verilemeyecektir.

---

³⁵⁰ Başpınar, s. 101.

³⁵¹ Kılıçoğlu, Ahmet M., **Medeni Kanunumuzun Aile-Miras ve Eşya Hukukunda Getirdiği Yenilikler**, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014, s. 20.

³⁵² Doğan, s. 73.

³⁵³ Kılıçoğlu, Yenilikler, s. 20.

³⁵⁴ Baysal, Başak, **Zarar Görenin Kusuru**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012 ., s. 242.

³⁵⁵ Doğan, s. 73.

E. Manevi Tazminatta Görevli ve Yetkili Mahkeme

Aile mahkemesi görevli kabul edilmiştir, ancak aile mahkemesi yoksa HSK'nın belirlediği asliye hukuk mahkemesi bu konuda görevli olacaktır³⁵⁶. Eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri de yetkili kabul edilmiştir³⁵⁷.

F. Manevi Tazminatın Talep Edilmesi ve Usulü

Evliliğin bitmesi sebebiyle manevi tazminat istenebilmesi, eşlerden birinin bunu istemesine bağlıdır ve eşlerden biri istemeden yargıç buna kendiliğinden karar veremez³⁵⁸. İstem yazılı veya sözlü olarak gerçekleştirilebilir³⁵⁹. Tazminat istenirken; isteyen eş maddi tazminatı mı yoksa manevi tazminatı mı istediğini net bir şekilde ifade etmelidir³⁶⁰. Net bir biçimde istenmediği takdirde hakim istemi açıklamalıdır³⁶¹.

Eşler boşanma davası sürerken veya boşanma meydana geldikten sonraki bir yıllık süreçte manevi tazminat isteyebilirler³⁶². Fakat boşanma hükmünün akabinde manevi tazminat istemi olursa, boşanmaya neden olan hadiseler ve bu istem arasında nedensellik

---

³⁵⁶ Karagülmez, Ali/ Ural, Sami Sezai, **Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri**, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2003, s.90-91.

³⁵⁷ Serin Of, s. 69.

³⁵⁸ Günay, 2019, 123.

³⁵⁹ Özkan, Hasan, **Açıklamalı-İçtihatlı Aile Hukuku Davaları ve Tatbikatı**, 1. Baskı, Legal Yayınevi, İstanbul, 2005, s. 658.

³⁶⁰ Biçer Yener, Ilgın, **Boşanmada Maddi Tazminat**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 46.

³⁶¹ Kırmızı, s. 44.

³⁶² Başpınar, s. 105.

bağının mevcut olması şartı aranır. Yoksa manevi tazminata karar verilmesi mümkün olmayacaktır³⁶³.

Boşanmaya bağlı olarak istenen manevi tazminatı yalnızca bir eş diğerinden isteyebilir. Bu nedenle, manevi tazminat isteyen eşin ailesi bu isteme dahil olamaz³⁶⁴.

Boşanma anlaşmalı olarak gerçekleşirse; dava bittikten sonra tazminat istemi kabul edilmez, sadece dava sırasında böyle bir istemde bulunulabilir³⁶⁵. Bununla beraber boşanma hükmünde bu hususta bir madde yoksa öğretide farklı fikirlere de yer verilmektedir³⁶⁶.

Manevi tazminat istemi boşanmanın yan unsurlarından biri olarak kabul edildiğinden yargılama esnasında her safhada ileri sürülebilmektedir³⁶⁷, bununla beraber harç ödenmesi zorunlu tutulmamıştır³⁶⁸.

Aile mahkemesi, tazminat ayrı bir dava ile istenmiyorsa veya boşanma davasına ek olarak davanın akabinde isteniyorsa her iki tazminat türünde de kanunda işaret edilen mahkemedir³⁶⁹. Eğer sonraki dava ek niteliğinde olmazsa kanundaki genel hükümler davaya bakacak mahkemeye işaret edecektir³⁷⁰.

---

³⁶³ Günay, 2019, s. 119.

³⁶⁴ Tunç Türkol, s. 93-94.

³⁶⁵ Seçer, Öz, **Anlaşmalı Boşanmada Eşlerin Yaptıkları Anlaşma**, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 2, 2016, s. 259-286, s. 263-264.

³⁶⁶ Doğan, s.74.

³⁶⁷ Ergün, Zafer, **Boşanma Davaları (Nişanlanma- Evlenme- Butlan-Velayet- Kişisel İlişki- Nafaka-Maddi Ve Manevi Tazminat- Mal Rejimi)**, 4. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s. 176.

³⁶⁸ Zararsız, s. 96.

³⁶⁹ Şahin, s. 1120.

³⁷⁰ Günay, 2019, s. 155.

G. Manevi Tazminatın Özellikleri

Manevi tazminat birtakım ayırıcı özelliklere sahiptir. Manevi tazminat, şahıs varlığı değerlerinin saldırıya uğraması neticesinde meydana gelen zararın ortadan kaldırılması amacını taşır; TBK ve TMK'ya göre şahıs varlığı değerlerinin zarar görmesi neticesinde istenilen tazminatı ve boşanma neticesinde istenilen tazminatı birbirinden bağımsız olarak ele almak lazımdır³⁷¹.

Böyle bir sınıflandırma yapacak olursak, ilk olarak sorumluluk hukukuna bakmamız gerekmektedir; buna göre, manevi tazminatın diğer kişilere geçmesi hususunda öğretide çeşitli fikirlere rastlıyoruz³⁷². Bir görüş manevi tazminatın talep eden kişiye ayrılmaz bir bağ ile bağlı olduğunu ve diğer kişilere devredilemeyeceğini savunurken³⁷³; diğer görüş ise, manevi tazminatı mal varlığına bağlı olarak nitelendirdiği için diğer kişilere geçmesini mümkün görür³⁷⁴. Öğretideki karma fikre göreyse; diğer kişilere geçmesi ancak zarara uğrayanın devretmeyi istemesiyle söz konusu olur³⁷⁵.

DOĞAN'a göre ise³⁷⁶, manevi tazminatın diğer şahıslara geçmemesi lazım gelmektedir; çünkü burada hedeflenen zarara uğrayan şahsın olumsuz duygularının (acı vb.) ortadan kaldırılmasıdır ve şahsa çok kuvvetli bir bağ ile bağlanan bu hakkın diğer kişilere geçirilerek kişideki olumsuz ruh halini ortadan kaldıracağını düşünmek mümkün olmayacaktır. Bundan ötürüdür ki, diğer kişilere geçmesi manevi tazminatın hedeflediği olumlu sonuçlara uygun düşmez.

---

³⁷¹ Doğan, s. 76.

³⁷² Doğan, s. 76.

³⁷³ Keskin, s. 268.

³⁷⁴ Kırca, s. 261.

³⁷⁵ Atlan, s. 73.

³⁷⁶ Doğan, s. 76.

Evliliğin bitmesinin ekonomik bir neticesi olması göz önünde bulundurulduğunda yine manevi tazminatın diğer kişilere geçmesini tartışmak durumundayız; çünkü boşanmaya bağlı olarak istenen manevi tazminatta, isteme yetkisi olan şahsın vefat etmesi durumunda mirasçıların mahkemeye müracaat etme ya da etmeme gibi bir yetkilerinin olup olmadığı hususunda kanunda açık bir ibareye rastlamıyoruz³⁷⁷. Evliliğin bitmesine bağlı olarak talep edildiğinde manevi tazminatın diğer kişilere geçmesi mümkün değildir ve şahsa kuvvetli bir bağ ile bağlanmıştır³⁷⁸. Fakat öğretide³⁷⁹; manevi tazminat talebinin üzüntünün karşılığı olarak talep edilmesi düşüncesinin son bulmasının gerektiği ve manevi tazminatın mirasçıya intikal edebileceği fikri ortaya atılmıştır. Evlilik sona ermeden kişi vefat ederse manevi tazminata karar vermenin olanaksız olduğu Yargıtay tarafından belirtilmiştir³⁸⁰. Öğretide³⁸¹; boşanma davası sürdüğü müddetçe manevi tazminat isteyen eşin vefat etmesi durumunda bu hakkın mirasçı konumundaki şahıslara geçeceği kabul edilmektedir. Fakat bu noktada ifade edilmek istenen şey boşanma hükmü verilmesinin akabinde başvurulacak ayrı bir tazminat davası yoluna gitmektir. Buna ek olarak davanın başlamasının akabinde, manevi tazminat isteyen eş kısmi ya da tamamen bu hakkından vazgeçebilir³⁸². Bununla beraber manevi tazminat talebi üçüncü kişilere geçmediğinden ötürü rehni ile haczi söz konusu olamaz³⁸³; ek olarak kısmen istenmesi, parçalanması ve miktarının değiştirilmesi mümkün değildir³⁸⁴.

---

³⁷⁷ Doğan, s. 77.

³⁷⁸ Serin Of, s. 56.

³⁷⁹ Ceylan, s. 102.

³⁸⁰ Tunç Türkol, s. 37

³⁸¹ Ceylan, s. 102.

³⁸² Serin Of, s. 56.

³⁸³ Günay, 2019, s. 52.

³⁸⁴ Petek, Hasan, **Terke Dayalı Boşanmada Manevi Tazminat**, DEÜHFD, C. 12, S. 2, 2010, s. 43-78, s. 59.

Bir diğer önemli nokta ise manevi tazminatın Türk parası şeklinde istenmesi gerektiğidir, ancak anlaşmalı olarak boşanma hali bu durumun istisnasıdır³⁸⁵.

II. MANEVİ TAZMİNAT İLE İLGİLİ DİĞER DÜZENLEMELER

A. Manevi Tazminatta Zamanaşımı

Medeni Kanunumuz'da manevi tazminatın boşanma kararının kesinleşmesinden sonraki bir senelik süreçte zamanaşımına tabi olacağı belirtilmiştir³⁸⁶. Bahsettiğimiz zaman zamanaşımı niteliğinde olduğundan yargıç bunu kendiliğinden gözetemez. Manevi tazminat isteyen eşin bunu bir def'i şeklinde ileri sürmesi gereklidir³⁸⁷.

Öğretide³⁸⁸söz konusu zamanın zamanaşımı değil de hak düşürücü süre niteliğinde gözüktüğünden bahsedilmiştir.

B. Manevi Tazminatta Miktarın Belirlenmesi

Miktar tespit edilirken karı kocanın oturdukları yer, parasal güçleri, kişilik hakkının ne kadar zarar gördüğü, toplumdaki statüleri dikkate alınmalıdır³⁸⁹.

Medeni Kanunumuz'da 174. maddede; “...diğer taraftan manevî tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir.” şeklinde net olmayan bir ifade kullanılarak miktarın ne kadar olması gerektiği ucu açık bırakılmıştır³⁹⁰.

---

³⁸⁵ Uyar, Talih, **Türk Medeni Kanunu**, Aile Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, C. 2, Ankara, 2002, s. 1815.

³⁸⁶ Erdem, Mehmet, **Özel Hukukta Zamanaşımı**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 203.

³⁸⁷ Serin Of, s. 64.

³⁸⁸ Arbek, s. 133.

³⁸⁹ Akıncı, Şahin, **Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler**, 3. Baskı, Sayram Yayınları, Konya, 2006, s.185.

³⁹⁰ Doğan, s. 79.

Yargıç manevi tazminat miktarını tayin ederken; kusurluluğu, boşanmaya neden olan hadiseyi, kültürel ve mali koşulları değerlendirmelidir³⁹¹. Tazminatın tutarını belirlerken yargıç; istenilen değeri aşmamaya özen göstermelidir³⁹². Karar verilen manevi tazminat değeri haksız iktisaba yol açmamalıdır³⁹³.

Konuyla ilgili Yargıtay kararı³⁹⁴ yargıcın manevi tazminat değerini belirlerken; hem şahıs varlığı değerleri zarara uğrayan eşin, mali ve kültürel halini, boşanmaya neden olan hadisedeki kusurluluk durumunu, eylemin zarar verici niteliğini; hem de, karşı tarafın şahıs varlığı değerlerini ihlal eden eşin kusurluluğunu, mali ve kültürel halini değerlendirmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

---

³⁹¹ Yağcıoğlu, s. 278.

³⁹² Budun, Merve, **Türk Hukukunda Boşanmanın Eşler Arasındaki Mali Sonuçlarından Maddi Tazminat ve Manevi Tazminat**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018, s. 116.

³⁹³ Kırmızı, s. 84.

³⁹⁴ Y. 2. HD. T. 07.05.2019 E. 2018/2462 K. 2019/5541 “Boşanmada manevi tazminatın amacı, boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan tarafın, bozulan ruhsal dengesini telafi etmek, manevi değerlerindeki eksilmeyi karşılamaktır. Onun için, kişilik haklarını ihlal eden fiille, tazminat miktarı arasında makul bir oranın bulunması gerekir. Bir tarafın zenginleşmesine yol açacak sonuçlar doğurur miktarda manevi tazminat takdiri, müesseseyi amacından saptırır. Hakim, tazminat miktarını saptarken, bir yandan kişilik hakları zedelenen tarafın, ekonomik ve sosyal durumunu ve boşanmada kusuru bulunup bulunmadığını ve varsa kusur derecesini, fiilin ağırlığını; öbür yandan da, kişilik haklarına saldırıda bulunanın kusur derecesini, ekonomik ve sosyal durumunu göz önünde bulundurmak zorundadır. Açıklanan ilkeler gözetildiğinde davacı kadın yararına takdir edilen manevi tazminat miktarı, ölçülülük ilkesine uygun olmayıp fazla bulunmuştur. Türk Medeni Kanunu'nun 4. maddesinde yer alan hakkaniyet ilkesi gözetilerek daha uygun miktarda tazminat takdiri gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru bulunmamıştır.”

(www.kazanci.com.tr).

Tazminatın değeri belirlenirken, yasada net bir ibare bulunmadığından manevi tazminatın tutarının ortaya konmasında ortak bir tutum yoktur ve bu nedenle kanun yargıcın takdiriyle bu sorunun çözüleceğini hükme bağlamıştır, fakat bu şekilde de uygulamada çok çeşitli değerlerin ortaya çıkması sonucu doğmuştur³⁹⁵.

Evlilik sona erdiğinde tazminat yalnızca para ile belirlenebilmektedir³⁹⁶.

Evliliğin bitmesi durumunda istenen tazminatın, değerinin artırılması ıslah etme yoluyla bile söz konusu olmaz³⁹⁷. Bu konuya Yargıtay'da aynı şekilde değinmiştir³⁹⁸.

---

³⁹⁵ Günay, 2019, s. 83.

³⁹⁶ Doğan, s. 80.

³⁹⁷ Günay, 2019, s. 126.

³⁹⁸ Y. HGK. T. 09.05.2018 E. 2017/1818 K. 2018/1025 “...Manevi tazminat, kişinin çekmiş olduğu fiziksel ve manevi acıları dindirmeyi, hafifletmeyi amaçlar. Bu tazminat bizzat yaşanan acı ve elemin karşılığıdır. Bu tazminat türü, kişinin haksız eylem sonucu duyduğu acı ve elemin giderilmesini amaçladığı için, zarar gören kişi, öngördüğü miktarı belirleyerek istemde bulunabilir. Maddi zararda olduğu gibi manevi tazminatta kesin bir hesabın yapılması olanaksızdır. Bunun için miktarı, somut olayın özelliği, tarafların sosyal ve ekonomik durumları dikkate alınarak Türk Medeni Kanununun (TMK) 4. maddesi uyarınca hâkim tarafından takdir ve tayin edilir. Hâkim, manevi tazminatın miktarını belirlemede geniş bir yetkiye sahiptir. Zarar gören, uğradığı haksız eylemden kaynaklanan maddi tazminatın miktarını tayin ve talep edebilir. Hatta zarar gören, maddi zararını kısmi dava olarak bir defada değil, zamanaşımı süresi içinde birden fazla talepler hâlinde isteyebilir. Oysa manevi zarar, haksız eylem sonucunda uğranılan kişilik değerlerindeki azalmanın karşılığı olduğu ve zarar gören tarafından da takdir ve tayin edilebilir bulunduğu için birden fazla bölümler hâlinde istenemez. Bu tazminat bizzat yaşanan acı ve elemin karşılığı olduğu için haksız eylemin meydana geldiği anda gerçekleşir. Acı ve elemin bölünerek bir kısmının açılacak kısmi dava ile kalanının açılacak başka bir davada talep edilmesi, manevi tazminatın özüne ve işlevine aykırı düşer. Ödemenin uzaması, para değerindeki düşüşler, enflasyon sebebiyle alım gücünün azalması gibi sebeplerle hükmedilecek miktarın faizi ile birlikte tahsili zararı karşılamaktan uzak olması, manevi tazminatın bölünerek istenmesini haklı göstermez. İstemin değiştirilmesi ve artırılması için istekte bulunanın, daha önceki isteminin dışında ve ondan daha fazla alacağını bulunması

C. Manevi Tazminatta Ödenme Biçimi ve Faiz Konusu

Maddi tazminatın irat şeklinde ödenmesi mümkün olsa da, manevi tazminatta böyle bir durum söz konusu değildir³⁹⁹.

Ödeme bütün halinde olmalıdır çünkü nitelik itibariyle bölünmez bir edim söz konusudur⁴⁰⁰. Bu niteliğinden dolayı miktarda artırım ya da eksiltmeye gitmek mümkün olmayacaktır⁴⁰¹.

Ödenmesine karar verilen manevi tazminatın artık geri iadesi talep edilemez. Buna karı kocadan birinin vefatı veya tekrar evlilik yapması vb. haller de dahildir⁴⁰².

Yargıcın faiz kararı alabilmesi tarafların bunu istemesine bağlı kılınmıştır ve yargıcın kendiliğinden böyle bir karar alması mümkün değildir⁴⁰³.

D. Maddi ve Manevi Tazminat Davalarında Harç ve Vekalet Ücreti

Boşanma yargılaması maktu vekalet ücretiyle takip edilmektedir, değer artış payı, para alacağı vb. yan haklar dahil değildir ve nispi vekalet ücretiyle karşılanır⁴⁰⁴.

---

gerekir. Manevi zararda ise, zarar gören daha önce belirttiği istemi ile zararını açıkladığı ve belirttiği, artık geriye bir alacağı kalmadığı için gerek ayrı bir dava ve gerekse ıslah yoluyla bir istemde bulunamaz. Zira, manevi tazminat bir bütündür. Duyulan acı ve üzüntünün karşılığı dava yolu ile belirlenip, karşı tarafa bildirildikten sonra arttırılması veya yeni bir dava açılarak istenmesi mümkün değildir. Öğretide ve kararlılık gösteren yargısal kararlarda manevi tazminat davasının kısmi dava olarak açılmayacağı, ıslah yolu ile de istemin arttırılmayacağı benimsenmektedir ...” (www.kazanci.com.tr).

³⁹⁹ Doğan, s. 81.

⁴⁰⁰ Kırmızı, s. 83.

⁴⁰¹ Petek, s. 59.

⁴⁰² Serin Of, s. 67.

⁴⁰³ Carus, Alperen, **Boşanma Halinde, Maddi Manevi Tazminata Faiz Yürütülmesi**, Terazi Hukuk Dergisi, S. 14, 2007, s. 15-18, s. 16-17.

E. Aldatılan Tarafın Üçüncü Kişiden Manevi Tazminat Talep Etmesi

Eşler boşanma gerçekleşmeden önce ihanete uğrarsa eğer; ihanete uğrayan eş şartları varsa; ihanet eden eşten manevi tazminat isteyebilmektedir ancak Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu'na göre ihanete uğrayan kişinin üçüncü kişilerden eşiyle münasebeti dolayısıyla manevi tazminat istemesi mümkün değildir⁴⁰⁵. Yine de Yargıtay'ın aksi yönde kararları da mevcuttur⁴⁰⁶.

DOĞAN'a göre⁴⁰⁷, Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararı isabetlidir; evli kişilerin birbirlerine karşı sahip oldukları sadakat yükümlülüğü diğer kişileri bağlamaz. Çünkü evlilik birliği sadece karı ve koca arasında oluşturulmuş bir akittir ve doğal olarak karı koca birbirine sadık olmak zorundadır. Fakat ihanete uğrayan eş ile üçüncü şahısları birbirine bağlayan bir hukuki bağ mevcut değildir. Bundan dolayı diğer şahısları sadakat yükümlülüğünün kapsamında değerlendirip sorumlu tutamayız. Ancak üçüncü şahıslar ihanet harici bir

---

⁴⁰⁴ Yılmaz, Zekeriya, **Hukuk Davalarında Yargılama Harç ve Giderleri ile Vekalet Ücreti**, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2006, s. 558.

⁴⁰⁵ Doğan, s. 82.

⁴⁰⁶ Y. HGK. T. 22.03.2017 E. 2017/4-1334 K. 2017/545 “*Dava; haksız eylem sebebiyle kişilik haklarına saldırıdan kaynaklanan manevi tazminat istemine ilişkindir. Davalının davacının eşi ile evli olduğunu bilerek duygusal ve cinsel ilişkiye girdiğinin tarafların ve mahkemenin kabulünde olmasına göre; davalının sorumluluğu ahlaka ve adaba aykırılık sebebiyle gerçekleşen “haksız fiil”den kaynaklanmakta; dava da yasal dayanağını haksız fiile dair hükümlerden almaktadır. Türk Medeni Kanunu'nun 185. maddesinde yer alan "evlenmeyle eşler arasındaki evlilik birliği kurulmuş olur... Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar." biçimindeki düzenleme gereğince, evli bir kimsenin evlilik dışı birlikteliği, diğer eşin sosyal kişilik değerlerine saldırı niteliğindedir. Bu eyleme evliliği bilerek katılan kişi de diğer eşin uğradığı zarardan sorumludur. Ayrıca eşlerin bu yüzden boşanmış olup olmaları da önem taşımaz. Bu sebeplerle somut olayda mahkemece davalının açıklanan şekilde gerçekleşen eyleminden sorumluluğu kabul edilerek davacı eş yararına tazminata hükmedilmesi yerindedir.*” (www.kazanci.com.tr).

⁴⁰⁷ Doğan, s. 84.

konuyla ihanete uğrayanın şahıs varlığı değerlerini ihlal etmişse bu durumda TBK'ya göre bu kişiden tazminat talep edilebilir. Yargıtay da bu konuya aynı şekilde değinmiştir⁴⁰⁸. Burada üçüncü şahsın, ihanete uğrayan eşin şahıs varlığı haklarından birine zarar verdiği hallerde, ihanete uğrayan eşin üçüncü şahıstan manevi tazminat isteyebileceğinden bahsedilmiştir. Çünkü söz konusu hadisede üçüncü şahıs; ihanete uğrayan eşi bilerek ve isteyerek rencide etmiştir ve ihanete uğrayan eşin şahıs varlığı hakkına zarar vermiştir.

---

⁴⁰⁸ Y. 4. HD. T. 14.01.2019 E. 2015/15032 K. 2019/35 “*Dava, kişilik haklarına saldırı nedeni ile uğranılan manevi zararın ödetilmesi istemine ilişkindir. Olay da; davalının, davacının resmi nikahlı eşi ile evli olduğu süre içinde cinsel birliktelik kurduğu, bu birlikteliklerine ilişkin video kaydının davacıya gönderildiği sabittir. Davalının bu eyleminin davacıyı aşağılayıcı, küçük düşürücü nitelik taşıdığı ve kasten iletildiği kabul edilmelidir. Mahkemece, davalının eyleminin davacının kişilik hakkına zarar verecek mahiyette olmadığı gerekçesi ile istemin reddine karar verilmiş ise de, davalının söz konusu videonun davalı tarafından davacıya gönderilmesi haksız ve incitici niteliktedir. Davacının kişilik değerlerinin haksız biçimde ihlal olunduğunun kabulüyle davacı yararına uygun bir tutarda manevi tazminat takdir edilmesi gerekir.*” (www.kazanci.com.tr).

III. MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT İLE İLGİLİ DİĞER HUSUSLAR

A. Maddi ve Manevi Tazminatın Mal Rejimiyle İlişkisi

Edinilmiş mallara katılma rejimi ülkemizde yasal mal rejimi olmakla beraber eşlere TMK'da birkaç rejim türü daha seçebilmeleri için sunulmuştur⁴⁰⁹. Yasal mal rejimimiz özünde mal ayrılığı rejimini dayanak alır ancak boşanmanın gerçekleşmesi durumunda karı kocaya evlilik devam ederken birbirlerine destek oldukları ölçüde alacaklı olma fırsatı verir⁴¹⁰.

Maddi ve manevi tazminat alacağı ile mal rejiminin sona ermesi sonucunda tarafların alacakları değerler farklı alacak kalemleridir⁴¹¹. Yani mal rejiminin sona ermesi ve alacak kalemlerinin ortaya çıkmasının boşanmanın ekonomik neticeleri arasında kabul edilip edilemeyeceği konusunda öğretide fikir ayrılığı yaşanmaktadır⁴¹².

Bu fikirlerden birine göre⁴¹³; maddi ve manevi tazminat boşanmanın yan neticesi iken, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesiyle eşler birbirinden istekte bulunma hakkı elde ederler. Bundan ötürü ki, iki talep hakkı aynı kategoride değildir ve mal rejiminin tasfiyesi boşanmanın ekonomik neticesi kapsamına alınamaz. Tam da bu nedenden dolayı, boşanmanın mutlak olarak gerçekleşmesinin akabindeki bir yıllık zamanaşımı mal rejiminin

---

⁴⁰⁹ Doğan, s. 85.

⁴¹⁰ Karakimseli, Ayşe, **Alacaklıların Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejimine Müdahale Hakkı**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2016, s. 10.

⁴¹¹ Doğan, s. 85.

⁴¹² Öncü, Özge, **Eşlerin 'Anlaşmalı Boşanma' Çerçevesinde Mal Rejiminin Tasfiyesine Yönelik Olarak Yaptıkları Anlaşmalar ve Bu Anlaşmaların Uygulamada Doğurduğu Sorunlar**, DEÜHFD, Prof. Dr. Şeref Ertaş' a Armağan, C. 19, Özel Sayı, 2017, s. 810.

⁴¹³ Şıpka, Şükran/ Özdoğan, Ayça, **Yargı Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları**, 2. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 321.

tasfiyesinden doğan alacaklarda geçerli değildir⁴¹⁴. Farklı görüşteki bazı hukukçulara göre ise⁴¹⁵ eşler anlaşmalı olarak boşanıyorsa; eşler mal rejimine ilişkin istekleri konusunda sözleşme yapmışlarsa, mal rejiminin sona ermesi yan alacak haklarını doğuracaktır ve bu kapsamda değerlendirilecektir. Buna zıt fikirdeki bazı hukukçulara göre⁴¹⁶ edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi boşanmanın ekonomik neticeleri arasında yer almaktadır. Bundan ötürü de, boşanmanın ekonomik neticelerini anlatan kanun maddelerine tabidirler.

Mal rejiminin sona ermesinden doğan haklar ve tazminat alacakları birbirinden ayrı olarak belirlenmekle beraber; istisnai birkaç durumda maddi tazminat ile edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinin bağlantılı olduğu noktalar da vardır⁴¹⁷. Öğretide mal rejiminin sona ermesinin maddi tazminatın belirlenmesinde önemli olduğu vurgulanmaktadır⁴¹⁸. Fakat Yargıtay genelde bu görüşten farklı bir kanıdadır ve bu durumdan kararında⁴¹⁹ bahsetmiştir.

---

⁴¹⁴ Şıpka, Şükran, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiye ve Katılma Alacağına Talep Hakkına İlişkin Zamanaşımı Süreleri**, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara, 2008, s. 295 vd.

⁴¹⁵ Gümüş, Mustafa Alper, **Türk Hukukunda Yasal Mal Rejimi Olan Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Çerçevesinde Boşanma Davası; İştirak Nafakası; “Maddi Tazminat ve/veya Yoksulluk Nafakası” ve/veya Manevi Tazminat Talepleri ile Mal Rejiminin Tasfiyesi Talebi Arasındaki İlişki**”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.9, S. 3-4, 2005, s. 384-402, s. 393.

⁴¹⁶ Sarı, Suat, **Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, 1. Baskı, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2007, s. 16.

⁴¹⁷ Doğan, s. 88.

⁴¹⁸ Ceylan, s. 78-79.

⁴¹⁹ Y. HGK. T. 07.03.2018 E. 2017/2-1580 K. 2018/446 “*Bunun yanında Yargıtay uygulamasında mal rejimi, eşya veya ziynet alacağına dair talepler, yine işten ayrılma sebebiyle tazminat, kira, eşe verilen borcun geri ödenmesi, düğün, doğum, nikah gideri gibi istemler TMK'nın 174. maddesinin birinci fıkrası kapsamında oluşan zarar kavramı içinde sayılmamaktadır.*” (www.kazanci.com.tr).

B.Maddi ve Manevi Tazminatın Anlaşmalı Boşanma Durumunda İstenmesi

Boşanma neticesinde tazminat istenebilmesi için birtakım koşullar gerektiğinden daha önce söz etmiştik⁴²⁰. Söz konusu koşulların bulunması durumunda yargıç tazminata karar verebilir. Fakat söz konusu koşulların bir kısmı Medeni Kanunumuz'un 166. maddesinin üçüncü fıkrasındaki eşlerin anlaşarak boşanması halinde uygulama alanı bulamamaktadır. Bundan ötürü eşlerin anlaşmalı boşanmasının tazminatlarla ilişkisini ele alacağız.

Eşlerin anlaşmalı şekilde boşanmayı gerçekleştirebilmesi bütün ekonomik ve hukuksal neticelerde mutabık olmalarına⁴²¹ ve yargıcın bu akti onamasına bağlı kılınmıştır⁴²².

Yargıcın tazminat ödenmesine karar verebilmesi tazminatı isteyen eşin kusurlu bulunmamasına ve kendisinden tazminat istenen eşin kusurlu bulunmasına bağlı kılınmıştır; ancak boşanma anlaşmalı olarak gerçekleşirse kusurluluk önemsenmeksizin diğer eşe tazminat verilebilir⁴²³.

Tazminatlar boşanmanın gerçekleşmesinin akabinde bir sene boyunca bağımsız olarak yargı yoluna başvurularak istenebilmektedir⁴²⁴. Fakat anlaşmalı olarak boşanma söz konusuysa tazminat sadece boşanma davası esnasında istenebilmektedir⁴²⁵. Ancak boşanma

---

⁴²⁰ Doğan, s. 89.

⁴²¹ Özdemir, Nevzat, **Türk-İsviçre Hukukunda Anlaşmalı Boşanma**, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2003, s. 155.

⁴²² Seçer, s. 276.

⁴²³ Atmaca, Ülkü H., **Türk Hukukunda Anlaşmalı Boşanma Protokolü**, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s. 99.

⁴²⁴ Ceylan, s. 102- 103.

⁴²⁵ Aras, Bahattin, **Anlaşmalı Boşanma Davalarında Tarafların Tazminat ve Nafaka Taleplerinin Karara Bağlanması**, Terazi Hukuk Dergisi, C. 5, S. 47, 2010, s. 73-87, s. 78.

aktinde veya boşanma hükmünde tazminat konusuna değinilmemişse; burada öğretideki hukukçuların fikir ayrılığına düştüğünü görüyoruz. Bu fikirlerden birisi ⁴²⁶; eşlerin oluşturduğu sözleşme metninde boşanmanın ekonomik neticelerine yer verilmediği halde boşanmanın gerçekleştiği durumlarda; daha sonra tazminatın istenebileceğini savunur, çünkü tazminat yargılamanın maddi şartıdır. Bundan ötürü, yargıç yargılamanın şartı gerçekleşmeden boşanmaya hükmetmişse; eşler gene de tazminat isteyebilmelidir. Buna ters düşen bir fikir ise ⁴²⁷ söz konusu halde boşanma hükmünün kesinleşmesinin akabinde yargılama yoluna gidilerek tazminat isteme olanağı yoktur; çünkü bu halde eşler boşanmadan evvel, ekonomik hususlarda mutabık bulduklarını sözleşmeyle ortaya koymuşlardır ve bu durum sözleşmeden cayılması anlamına gelir.

DOĞAN⁴²⁸ bu konuda, eşler net bir şekilde ekonomik neticelerinden vazgeçtiklerini ifade etmedikleri hallerde boşanmanın ekonomik neticelerini dayanak göstererek daha sonra tazminat isteyebilmelidirler. Açıkça vazgeçme olmadan vazgeçildiğinin kabulü, eşlerin farklılaşan mali durumlara yönelik isteklerde bulunmasına mani olur . Bundan ötürü anlaşmalı olarak boşanıldığı hallerde; ekonomik neticeler mutlaka sonlandırılmalıdır veya daha sonra istenebilmelidir.

Tazminatın iki türü de ihtilafli olan boşanma yargılamalarında yabancı para türünde istenemezken; boşanma anlaşmalı olmuşsa eşler mutabık olurlarsa ve yargıçta bu durumu kabul ederse para yabancı cinsten de ödenebilmektedir⁴²⁹.

---

⁴²⁶ Şipka/ Özdoğan, s. 365.

⁴²⁷ Kırbaş, Özlem, **Türk Hukukunda Eşlerin Anlaşmasına Dayanan Boşanma**, İstanbul, 2004, s. 69-70.

⁴²⁸ Doğan, s. 90.

⁴²⁹ Kırmızı, s. 84.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

I. YOKSULLUK NAFAKASI

Evliliğin sona ermesinin ekonomik neticelerinden biri de yoksulluk nafakasıdır. Yoksulluk nafakasının hedefi boşanma neticesinde yoksul durumda kalacak olan eşin bu durumdan kurtarılmasıdır⁴³⁰. Söz konusu nafaka bakım amaçlıdır⁴³¹ ve nafakaya karar verilebilmesi kendisinden nafaka istenenin kusurluluk durumuna bağlı kılınmamıştır; fakat nafakayı isteyen eşin kusuru ötekenden fazla olmamalıdır⁴³².

Bireylerin şahsi çabalarıyla kendi geçimini sürdürememe⁴³³ haline veya gündelik, zaruri ihtiyaçlarını karşılayamama haline yoksul olmak diyoruz⁴³⁴. Kavramın TMK'da açıkça tanımının olmaması, yasa koyucunun bu hususu yargıcın takdirine bıraktığını gösteriyor⁴³⁵. Yargıç bu konuda hüküm verirken söz konusu hadiseden yola çıkıp yoksul olmayı tanımlamalıdır⁴³⁶.

---

⁴³⁰ Hamzaçelebi, Mehmet, **Boşanma Öncesi ve Sonrası Nafaka**, Yargıtay Dergisi, C. 26, S. 3, 2000, s. 360.

⁴³¹ Memişoğlu Bozan, Ayşe Gül, **Boşanma Davalarında Nafakalar**, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 56.

⁴³² Uzun, Mine, **Türk Medeni Kanunu ve Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası**, Sevinç Matbaası, İstanbul, 2013, s. 53.

⁴³³ Demir, Mecit, **Türk Medeni Hukuk Öğreti ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası**, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018, s. 37.

⁴³⁴ Ceylan, s. 108.

⁴³⁵ Altaş, Hüseyin, **Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri**, 1. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2014, s. 250.

⁴³⁶ Öztan, Bilge, **Medeni Hukukun Temel Kavramları**, 45. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 147.

A. Nafaka Kavramı ve Nafakanın Özellikleri

Nafaka sözcüğü; geçimi sürdürmek için lazım gelen şeylerin tamamı demektir⁴³⁷. Öteki tanımlardan biriye; bir kişinin diğer bir kişinin geçimini sağlamak için, yargı hükmüyle verdiği aylık paradır⁴³⁸.

Nafaka kavramı geçinmek için gerekli şey⁴³⁹ anlamındaki infak sözcüğünden gelmektedir⁴⁴⁰.

Nafakanın hukuki tanımı dışında başka anlamları da mevcuttur⁴⁴¹. Nafakanın ailevi ve kültürel yardımlaşma kavramı olması topluma göre şekillenen nafaka çeşitlerinin oluşmasına zemin hazırlamıştır⁴⁴². Nafaka ile sosyal hayatta desteğe ihtiyaç duyan insanlara destek olunması hedeflenmektedir. Fakat yasa koyucu, boşanma neticesinde yardıma ihtiyacı olan kimseye verilecek desteği yasayla belirleyip, bunun zorunluluk olmasını istemiştir⁴⁴³.

B. Nafakanın Hukuki Niteliği ve Amacı

Yoksulluk nafakasının özünde yardım nafakası olduğunu çünkü diğer eşe bakma külfetinin evlilik bitince ortadan kalkacağını ifade edenler vardır⁴⁴⁴.

---

⁴³⁷ Türk Dil Kurumu (www.tdk.gov.tr).

⁴³⁸ Türk Dil Kurumu (www.tdk.gov.tr).

⁴³⁹ Şener, Esat, **Açıklamalı-Madde Atıflı Hukuk Sözlüğü, Seçkin Yayıncılık**, Ankara, 2001, s. 583

⁴⁴⁰ Çalın, İlhan, **Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Büyük Lügat**, İstanbul, 1987, s. 452.

⁴⁴¹ Doğan, s. 92.

⁴⁴² Somkat Fırat, Aylin, **Yoksulluk Nafakası**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, s. 2.

⁴⁴³ Demir, s. 73.

⁴⁴⁴ Erdem, Sibel, **Yoksulluk Nafakası**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1992, s. 26.

Medeni Kanunumuz'da eşlerin birbirine yardım etmeleri gerektiği ifade edilmiştir⁴⁴⁵. Boşanmanın gerçekleşmesi halinde bile sosyal hayattan dolayı eşlerin birbirine yardım etmesini sağlayan nafaka türüdür yoksulluk nafakası⁴⁴⁶.

Bakım nafakası türlerinden olan ⁴⁴⁷ yoksulluk nafakasının hedefi evliliğin bitmesinden sonraki dönemde yoksul hale gelecek olan eşi muhafaza etmektir ⁴⁴⁸. Cezalandırıcı ya da tazmin edici özelliği bulunmamaktadır⁴⁴⁹. Çünkü kusuru olmayan taraftan da nafaka istenebilme imkanı vardır⁴⁵⁰.

Hakimin tazminata karar vermesi yoksulluk nafakasına da karar veremeyeceği anlamına gelmez. Zira yoksulluk nafakası ve tazminat farklı şartlarla istenebilmektedir ve farklı maddelerde düzenlenmiştir⁴⁵¹.

Nafaka, doğrudan yasanın tanıdığı bir alacak hakkıdır⁴⁵²; ortaya çıkması isteğe bağlanmamıştır ve nafaka, ödemekle zorunlu olan kişinin borcudur⁴⁵³.

---

⁴⁴⁵ TMK. m. 185/3'te; "*Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar*" denilmiştir.

⁴⁴⁶ Arkan Serim, s. 286.

⁴⁴⁷ Memişoğlu Bozan, s. 56.

⁴⁴⁸ Hamzaçelebi, s. 360.

⁴⁴⁹ Demirbaş, Ali, **Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası**, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, 2018, s. 226.

⁴⁵⁰ Kulaklı, Emrah, **Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasının Süresi Bağlamında Bir Mukayeseli Hukuk İncelemesi**, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, 2018, s. 242.

⁴⁵¹ Ansay, Tuğrul, **Boşanmanın Sonucu Olarak Maddi Tazminat ve Yoksulluk**, Prof. Dr. Jale Akipek'e Armağan, Konya, 1991, s. 263-269.

⁴⁵² Genç, Akif, **Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2012, s. 8.

Hukuken kişiye bağı bir hak olarak kabul edilir⁴⁵⁴, fakat yargılamanın başlamasından itibaren söz konusu hak, mal varlığına ilişkin bir alacak haline gelmektedir⁴⁵⁵. Bununla beraber nafaka öteki borç türlerinden İİK hükümlerine göre hapis yaptırımı olan bir borç olmasıyla ayrılmaktadır⁴⁵⁶.

C. Nafakanın Özellikleri

Nafaka kişiye bağı bir hak olduğu için bazı niteliklere sahiptir⁴⁵⁷. Bunlara aşağıda değinilecektir.

1.Nafaka Alacağının Devredilememesi, Rehin Tesis Edilememesi ve Alacaklının Onayı Olmaksızın Takas Edilememesi

TBK'ya göre sözleşmeden aksi anlaşılmazsa ya da söz konusu işin yapısı alacağın devredilmesine elverişliyse alacakların devredilmesi mümkündür⁴⁵⁸. Fakat nafaka bu maddeye istisna teşkil eder ve kişiye bağı olduğu için devredilmesi mümkün değildir⁴⁵⁹. Ancak nafakanın devredilmesi konusunda istisna olarak kabul edilebilecek bir hal vardır. Nafaka alacağının vadesi gelmişse, bu alacağın devri mümkündür⁴⁶⁰. Keza bu durumda

---

⁴⁵³ Topkaya, Şahin, **Yoksulluk ve İştirak Nafakası**, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s. 34.

⁴⁵⁴ Karataş, Fatma Tülay, **Kişiye Sıkı Sıkıya Bağı Haklar**, 1. Baskı, Ankara, 2015, s. 67.

⁴⁵⁵ Şeren Demirel, Esra, **Yoksulluk Nafakası**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007, s. 6.

⁴⁵⁶ Doğan, s. 92-93.

⁴⁵⁷ Doğan, s. 93.

⁴⁵⁸ Şafak, Ali, **Alacağın Temliki (Devri)**, 2. Baskı, Ankara, 2017, s. 26 vd.

⁴⁵⁹ Başaklar, Emin, **Nafaka Davaları**, Ankara, 1974, s. 150.

⁴⁶⁰ Genç, s. 11.

nafakanın devrinin nedeni nafakaya muhtaç durumda bulunan kimseyi mali olarak geçindirmektir. Vadesi gelmiş nafaka, bundan sonra nafakaya muhtaç kimseyi geçindirme işlevini yitirir ve bu yüzden de devredilebilecektir⁴⁶¹. Keza vadesi gelmiş alacak bundan sonra nafakaya muhtaç kimseyi yoksul olmaktan koruma ve aylık olarak geçindirme hedefinden sapmış hale gelecektir. Borcu olan tarafinsa; bu borcu üçüncü bir şahsa devri mümkün olacaktır⁴⁶². Burada önemli olan şey nafakanın ödenmiş bulunmasıdır⁴⁶³.

Nafaka da diğer bir önemli nokta ise, rehnedilmesinin mümkün olmamasıdır⁴⁶⁴. Hakların rehne konu olabilmesi devrinin mümkün olmasına bağlanmıştır⁴⁶⁵. Fakat nafakanın devri mümkün olmadığından, rehne konu olması düşünülemez⁴⁶⁶. Ancak nafakanın vadesinin gelmesinin akabinde devri mümkün hale geldiğinden artık rehne de konu olması mümkündür⁴⁶⁷.

Nafakayla ilgili bir başka husus ise; nafaka alacaklısı onay vermeden takas işleminin gerçekleştirilemiyor olmasıdır⁴⁶⁸. Takas iki tarafın birbirine olan borçlarını kapatmasının bir

---

⁴⁶¹ Kartoz, Mehmet, **Yoksulluk Nafakası ve Tazminat**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2002, s. 50.

⁴⁶² Ergenekon, Yılmaz, **Türk Medeni Hukuku'nda Yardım Nafakaları**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1966, s. 37.

⁴⁶³ Somkat Fırat, s. 5.

⁴⁶⁴ Bozdağ, Gonca Gülfem, **Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka**, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 118.

⁴⁶⁵ Dolu, Serhat, **İştirak Nafakası**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010, s. 5.

⁴⁶⁶ Ergenekon, s. 37-38.

⁴⁶⁷ Çitak, Burcu, **Eşler Arasındaki Nafaka Yükümlülüğü**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2016, s. 10.

⁴⁶⁸ Arkan Serim, Azra, **Yoksulluk Nafakası**, İÜHFİM, C. 65, S. 1, 2007, s. 285-301, s. 291.

yoludur⁴⁶⁹. Bir tarafın hukuki işlemiyle sonuç doğurur⁴⁷⁰, diğer kişinin icazeti gerekmez, borcu ödemesi gereken kişinin borcu bu şekilde ödemek istediğini diğer kişinin bilmesi yeterli olur⁴⁷¹. Normal şartlarda takas diğer tarafın kabulüne tabi olmamaktadır; ancak Borçlar Kanunumuz birtakım borçları bunun dışında tutmuş ve alacaklı olan tarafın bunu kabul etmesini uygun bulmuştur, işte nafaka da bunlardan bir tanesidir⁴⁷². Nafakaya ihtiyacı olan tarafın yaşamını devam ettirmesi nafakayı almasına bağlı olduğu için, yasa koyucu nafakaya ihtiyacı olan tarafın isteği olmaksızın nafakanın takas edilemeyeceğini ifade etmiştir⁴⁷³. Nafakanın takas edilebilmesi alacaklı olan kişinin isteğine bağlıyken; vadesi gelmiş nafakalarda nafakayı ödemekle yükümlü olan kişinin isteği göz ardı edilerek, tek yanlı işlemle nafaka takasa konu olabilmektedir⁴⁷⁴.

2. Doğmamış Nafaka Alacağından Feragat Edilememesi, Önceden İbra Edilememesi ve Haczedilememesi

Vadesi gelmemiş nafakayı istemektan önceden vazgeçmek olanaklı değildir⁴⁷⁵. Çünkü, nafaka kişiye sıkı bağlarla bağlıdır, nafakaya Medeni Kanunumuz'un 23. maddesi

---

⁴⁶⁹ Kuru, Feriha, **Takas İşlemi, Takasın Davaya ve İflasa Etkisi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012, s. 3.

⁴⁷⁰ Karamercan, Fatih, **Türk Borçlar Hukukunda Takas**, İstanbul Medipol Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, 2018, s. 271-293 s. 272.

⁴⁷¹ Karamercan, s. 272

⁴⁷² Perктаş, Hatice, **Boşanmada Yoksulluk Nafakası**, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008, s. 55.

⁴⁷³ Arkan Serim, s. 291.

⁴⁷⁴ Ergenekon, s. 33.

⁴⁷⁵ Ceylan, s. 105.

içinde değinilmektedir⁴⁷⁶. Eşlerden nafaka alacaklısı olanın, nafakayı istemekten daha evvel vazgeçmesini konu alan akitler geçerli değildir⁴⁷⁷. Fakat boşanma yargılaması sürerken ya da ayrıca açılacak nafaka davasında nafakadan vazgeçmek mümkündür⁴⁷⁸. Nafakayı istemekten, iki tarafta önceden ibra edilemesede doğmuş nafaka borcu bakımından ibra mümkündür⁴⁷⁹.

İlamdan kaynaklanan nafaka, nafakaya ihtiyacı olan tarafın geçimini sağladığı için hacze konu olamaz⁴⁸⁰. Kişilerin aralarındaki akte dayanarak belirlediği nafaka ise İcra ve İflas Kanunu 83. maddeye göre kısmi biçimde haczedilebilmektedir⁴⁸¹. Normal şartlarda nafakanın haczi söz konusu değildir. Fakat biriken nafaka hususunda öğretide farklı fikirler mevcuttur. Öğretideki birtakım hukukçulara göre⁴⁸²; nafaka nafakaya ihtiyacı olan tarafın geçimini sağladığı için, nafaka birikse bile hacze konu edilemez. Öğretideki diğer hukukçular ise⁴⁸³; nafakanın biriktiği hallerde adi alacak özelliği gösterdiği için ve nafakaya ihtiyacı olan eşin geçimini sağlama amacından uzaklaştığı için haczedilebileceğini belirtmiştir. Yargıtay'ın bununla ilgili bir kararı⁴⁸⁴ da mevcuttur. Burada Yargıtay nafakaya ihtiyacı olan kişinin

---

⁴⁷⁶ Karabağ Bulut, Nil, **Medeni Kanunun 23. Maddesi Kapsamında Kişilik Hakkının Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014, s. 109.

⁴⁷⁷ Somkat Fırat, s. 9.

⁴⁷⁸ Atar, Eray Aksın, **Nafakadan Feragat**, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, Cilt I, Özel Sayı, C. 22, İstanbul, 2016, s. 254-259.

⁴⁷⁹ Yavuz, Nihat, **Öğretide ve Uygulamada Nafaka, Nişan ve Eşlerin Katkı Payı ile İlgili Davalar**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 4.

⁴⁸⁰ Postacıoğlu, İlhan E./ Altay, Sümer, **İcra Hukuku Esasları**, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 425.

⁴⁸¹ Bozovalı, s. 81.

⁴⁸² Ergenekon, s. 36.

⁴⁸³ Genç, s. 14-15.

⁴⁸⁴ Y. 12. HD. T. 15.01.2019 E. 2018/4928 K. 2019/242 “*Niteliği itibari ile nafaka kişinin yaşamını sürdürmek için öncelikli ve zaruri olarak hükmedilen bir para olup, nafaka alacaklısının her ay hükmedilen*

birikmiş olan nafaka alacağıının, borcundan dolayı hacze konu edilemeyeceğine, nafaka alacağıının birikse bile adi alacak olamayacağıına karar vermiştir⁴⁸⁵.

DOĞAN'a göre⁴⁸⁶, yoksulluk nafakası birikirse kısmi olarak haczedilmesi gerekir. Çünkü birikmiş yoksulluk nafakası yoksul durumdaki eşin geçimini sağlamasına yardımcı olmuyor gibi dursa da yine de yoksul durumdaki eşin bu nafakaya ihtiyacı vardır. Örneğin, kendisine yoksulluk nafakası ödenen eş buna güvenip borç almış olabilir.

3. Nafaka Alacağıının Mirasçılara İntikali ve Yabancı Para ile Ödenmesi

Nafaka irat halinde tahsil edilecekse, nafakaya ihtiyacı olanın vefat etmesi durumunda nafaka yükümlülüğünün sona ereceği Medeni Kanunumuz'da ifade edilmiştir⁴⁸⁷.

Nafaka, şahsa çok sıkı bağlarla bağlıdır; bundan ötürü nafakaya ihtiyacı olan kişi vefat ederse alacak hakkı ortadan kalkar⁴⁸⁸. Çünkü nafaka ödenmesine karar verilmesinin nedeni, nafakaya ihtiyacı olan taraftır⁴⁸⁹. Nafakaya ihtiyacı olan kişiye mirasçı durumundakiler, nafakaya ihtiyacı olan kişinin vefatına kadar ödenecek hale gelmiş ve

---

nafakayı talep etmeyip birikmiş nafakayı tahsil etmesi bu paranın "alelade alacak niteliğine" dönüşmesi anlamını kazandırmaz. Çünkü, nafaka alacaklısı istediği an, hükmedilen nafakayı alma olanağına sahip olmalıdır. O halde, mahkemece birikmiş nafaka alacaklarının da haczi mümkün olmadığından şikayetin kabulüyle haczin kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken, şikayetin reddi yönünden hüküm tesisi isabetsizdir."(www.kazanci.com.tr).

⁴⁸⁵ Doğan, s. 97.

⁴⁸⁶ Doğan, s. 97.

⁴⁸⁷ TMK. m. 176/III'de "İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden kalkar" şeklinde ifade edilmiştir.

⁴⁸⁸ Ergenekon, s. 40.

⁴⁸⁹ Öcal, Mesut, **Yoksulluk Nafakasının Süresi**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 12.

ödemesi yapılmamış nafakayı isteyebilirler⁴⁹⁰. Vadesi gelmemiş nafakayı; istemeleri mümkün olmayacaktır⁴⁹¹.

Nafakayı ödeyecek olan kişinin vefat etmesi durumunda; nafaka borcu mirasa dahil olduğu için mirasçı konumundakiler ölen kişinin ödemesi gereken nafaka borcunu karşılamak zorundadır⁴⁹². Fakat vadesi gelmemiş nafaka, nafakayı ödemesi gereken kişinin mirasçısı konumunda bulunanlardan istenemez⁴⁹³. Nafakayı talep eden kimsenin yargılama başladıktan sonra vefat etmesi halindeyse; yargılamanın başladığı vakit ile vefat vakti aralığındaki nafaka tutarını mirasçı konumundaki kişilerin talep etmesi mümkündür⁴⁹⁴.

Nafaka genellikle TL cinsinden ödenmesi gereken bir borçtur⁴⁹⁵. Fakat, Borçlar Kanunumuz'a göre taraflar anlaşırca yabancı parayla ödenmesinde de bir sakınca yoktur⁴⁹⁶. Bundan dolayı, taraflar anlaşmalı şekilde boşanırken aralarında kararlaştırırlarsa TL dışında bir para cinsiyle ödeme yapılabilir⁴⁹⁷. Burada yargıcın durumu uygun bulması gerekmektedir⁴⁹⁸.

---

⁴⁹⁰ Ruhi, Ahmet Cemal, **Türk Hukukunda Nafaka ve Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 131.

⁴⁹¹ Ruhi, Ahmet Cemal, **Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 108.

⁴⁹² Ceylan, s. 106.

⁴⁹³ Somkat Fırat, s. 7.

⁴⁹⁴ Demir, s. 27.

⁴⁹⁵ Doğan, s. 98.

⁴⁹⁶ Doğan, s. 98.

⁴⁹⁷ Öcal, s. 14.

⁴⁹⁸ Doğan, s. 98.

D. Nafaka Türleri

Aile , kişilerin gelişiminde ve sosyal yaşama kazandırılmalarında çok önemli bir yapı taşıdır. Bundan ötürü Anayasa ile korunmuştur⁴⁹⁹. Sosyal yaşamın en küçük yapı taşı aileyi oluşturan kişilerin evlenme ve boşanma durumlarında zor duruma düşmemeleri için Medeni Kanunumuz yakın akrabaların yardım etmesini öngören düzenlemeler yapmıştır⁵⁰⁰. Bu yardımları ise nafaka kavramı adı altında inceliyoruz⁵⁰¹.

Nafaka türlerini tedbir, yoksulluk, iştirak, yardım, evlenme iptal edilince talep edilebilecek nafakalar, babalık davası ile beraber talep edilebilecek iştirak nafakası olarak sınıflandırıyoruz⁵⁰².

1. Yoksulluk Nafakası

Boşanma neticesinde yoksul hale gelen eş için öngörülen nafakadır⁵⁰³. Medeni Kanunumuz'da yoksul olmanın tanımına yer verilmemiştir fakat yoksulluk nafakasına karar verilebilmesinin şartları gösterilmiştir⁵⁰⁴.

---

⁴⁹⁹ Cansel, Erol, **Türk Ailesinin Anayasa 41. Maddesine Göre İncelenmesi**, Prof. Dr. Jale G. Akipek'e Armağan, Konya 1991, s. 405; AYAN, Serkan; Evlilik Birliğinin Korunması, TBB, Şen Matbaa, Ankara 2004, s.189.

⁵⁰⁰ Hatemi/ Serozan, s.14-20.

⁵⁰¹ Serin Of, s.74.

⁵⁰² Bulut, s.71.

⁵⁰³ Kahraman, Zafer, **Yoksulluk Nafakası Hakkındaki Güncel Meselelerin Kadın Hakları Bakımından Değerlendirilmesi, II. Uluslararası Kadın ve Hukuk Sempozyumu**, Ankara, 2019, s. 4.

⁵⁰⁴ TMK. md. 175'te; *"Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz."* denilmiştir.

Yoksul olma, bireyin şahsi olanaklarıyla kendini geçindirememesi şeklinde açıklanır ve yargıç takdir yetkisi ile yoksulluğun sınırını tayin eder⁵⁰⁵.

a. Yoksulluk Nafakası İsteyebilecek Kişiler

Evlilik sona erdiğinde boşanma nedeniyle yoksul hale gelecek olan eş nafakayı isteyebilmektedir⁵⁰⁶. Yeni Medeni Kanunumuz “*yoksulluğa düşecek taraf*” ibaresini tercih ederek eşler arasındaki ayrıma son vermiş, eşit olma gözetilmiş ve her iki eşinde aynı koşullarla nafaka isteyebilmelerinin önünü açmıştır⁵⁰⁷.

Kanunen eşler eşit duruma getirilmekle birlikte kadınlardan nafaka istenebilmesi ancak kadınların da iş hayatında erkekler kadar yer edinebilmesiyle mümkündür⁵⁰⁸. Ancak kadınların gerçek hayattaki durumu kanunlarda düzenlenen hallerden farklıdır⁵⁰⁹.

b. Yoksulluk Nafakası İstenebilmesinin Koşulları

Yoksulluk nafakasına karar verilebilmesi için öngörülen koşullar aşağıda ifade edilmiştir.

---

⁵⁰⁵ Doğan, s. 99.

⁵⁰⁶ Serin Of, s. 79.

⁵⁰⁷ Başpınar, s.677.

⁵⁰⁸ Türk, Hikmet Sami, **Çağdaş Türkiye İçin Yeni Türk Medeni Kanunu**, Adalet Bakanlığı, Ankara 2002, s.73-79.

⁵⁰⁹ Gülbahar, Hülya, **Medeni Hukukta Kadının Cinsel ve Ekonomik Kimliği**, Hukuk Kurultayı, C.3, 03- 07 Ocak 2006, Ankara, 2006, s.464.

aa. Boşanmaya Hükmedilmiş Olması

Hakimin yoksulluk nafakasına karar verebilmesi ilk olarak boşanmaya hükmetmesine bağlıdır⁵¹⁰. Hakim boşanmaya hükmetmezse, evlilik bitmediğinden nafaka talebi de kabul edilmeyecektir⁵¹¹.

Ayrılığa hükmedilmesi halinde de nafaka kararı alınması mümkün değildir⁵¹². Ayrılık halinde evlilik son bulmamaktadır ve tarafların sorumlulukları sürmektedir. Bundan ötürü, yoksulluk nafakasına karar verilemez. Fakat, mahkemenin ayrılık için öngördüğü süre biterse ayrılık hükmünü temel alan boşanma yargılaması neticesinde, boşanma gerçekleşirse; artık yoksulluk nafakasının ödenmesine karar verilebilir. Boşanma nedeni nafakaya karar verme koşulları arasında yer almaz⁵¹³.

bb. Yoksulluk Nafakası İsteyen Eşin Boşanma Nedeniyle Yoksul Hale Gelecek Olması

TMK'da yoksul olmanın anlamı açık bir biçimde yer almamaktadır. Bundan ötürü, TMK'da yoksul olma tanımlanmadığı için boşanma neticesiyle yoksul olma tanımı da yer almamaktadır⁵¹⁴.

---

⁵¹⁰ Okyar Karaosmanoğlu, Dila, **Yargıtay Kararları Işığında Yoksulluk Nafakası Ödeme Yükümlülüğünün Şartları ve Ortadan Kalkması**, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. M. İlhan Ulusan'a Armağan, C. 2, S. 2, 2016, s. 421-434, s. 425.

⁵¹¹ Yetik, Nurten, **Açıklama-İçtihatlı Nüfus Velayet Vesayet Nafaka**, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2007, s. 419.

⁵¹² Medar, Arzu Ahsen, **Yargı Kararları Işığında Türk ve İsviçre Hukukunda Yoksulluk Nafakası**, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018, s. 68.

⁵¹³ Öcal, s. 33.

⁵¹⁴ Yıldırım, Abdülkerim, **Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu**, Legal Hukuk Dergisi, C. 14, S. 157, 2016, s. 59-88, s. 68.

Yoksul olma öğretide YHGK'nın açıklamasıyla “*yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım, kültür gibi bireyin maddi varlığını geliştirmek için zorunlu ve gerekli görülen harcamaları karşılayacak düzeyde gelirin olmaması*” biçiminde ifade edilmiştir. AYM yoksul olma tanımını “*yoksulluk nafakasının amacının nafaka alacaklısını zenginleştirmek olmadığını, yoksulluk nafakasıyla, boşanma sonucunda yoksulluk içine düşen eşin asgari yaşam gereksinimlerinin karşılanması*” şeklinde yapmıştır. Anayasa Mahkemesi'nin 17.5.2012 tarihli, 2011/136 esas ve 2012/72 sayılı konu ile ilgili bir Kararı'nda⁵¹⁵; “...“*Evlilik birliğinde eşler arasında geçerli olan dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğünün, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra da kısmen devamı niteliğinde olan yoksulluk nafakasının özünde, ahlâki değerler ve sosyal dayanışma düşüncesi yer almaktadır. Yoksulluk nafakasının amacı nafaka alacaklısını zenginleştirmek değildir. Yoksulluk nafakasıyla, boşanma sonucunda yoksulluk içine düşen eşin asgari yaşam gereksinimlerinin karşılanması düşünülmüştür.*” denilmiştir. Burada ifade edildiği gibi yoksul olma kavram olarak net bir biçimde açıklanmamakla beraber, AYM asgari hayat ihtiyaçlarının yerine getirilememesi şeklinde ifade ederken; YHGK, yoksul olmayı AYM'nin tanımından daha kapsamlı ele almıştır, kültür vb. kavramları da bu kapsama dahil etmiştir⁵¹⁶.

Yoksul olma ve eşlerin evliliğini bitirmesi arasında nedensellik bağı olmalıdır⁵¹⁷ ve boşanmadan dolayı yoksul duruma gelme olmalıdır⁵¹⁸. TMK'da boşanma nedeniyle yoksul olma koşulu gözetilmesinden dolayı, nafaka isteyen kusurlu davranarak yoksul olması veya evlilik sürerken yoksullaşması halinde; bu koşul meydana gelmediğinden nafakaya karar

---

⁵¹⁵ RG: T. 26.06.2012, S. 28335.

⁵¹⁶ Doğan, s. 102.

⁵¹⁷ Okyar Karaosmanoğlu, s. 425.

⁵¹⁸ Yıldırım, Yoksulluk Nafakası, s. 67.

verilemez⁵¹⁹. İlaveten şahıs kusurlu davranışı haricinde diğer nedenlerle de yoksul hale gelebilir. Bu halde de, boşanmadan dolayı yoksul olmadığından nafaka kararı verilemez⁵²⁰. Mesela eşlerin boşanmanın gerçekleşmesinin akabinde rahatsızlanması sebebiyle yoksul olması böyle bir durumdur⁵²¹.

Boşanmadan dolayı yoksul hale gelmenin üzerinde dururken, nafaka isteyen mal varlığının olup olmadığını, kendini geçindirebilecek imkanının bulunup bulunmadığını, yaşam kalitesini devam ettirmesi için zorunlu unsurları da⁵²² göz önünde bulundurmak gerekir⁵²³. Yargıtay da aynı fikirdedir⁵²⁴. İşten kovulan, yakınları varlıklı olsa bile şahsi geliri

---

⁵¹⁹ Kartal, Nagihan, **Türk Hukukunda Yoksulluk Nafakası**, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 51-52.

⁵²⁰ Somkat Fırat, s. 21.

⁵²¹ Doğanay, İsmail, **Nazari ve Tatbiki Muhtelif Nafaka Davaları**, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1961, s. 140.

⁵²² Ters fikir; Ceylan, s. 111-112.

⁵²³ Kartal, s. 54.

⁵²⁴ Y. 3.HD. E. 2016/19851 K. 2017/8914 T.01.06.2017 “...Talep, yoksulluk nafakasının kaldırılması istemine ilişkindir. Tarafların sosyal ve ekonomik durumları, ihtiyaçları ve harcamaları dikkate alındığında, yasal düzenlemeler ve Yargıtay İçtihatları doğrultusunda davalı kadının asgari ücretle çalışıyor bulunması onu yoksulluktan kurtarmayacağından; hakkında hükmedilen yoksulluk nafakasının kaldırılmasını gerektirmez. Somut olayda; nafaka alacaklısı davalı kadının asgari ücretle çalışıyor bulunması onu yoksulluktan kurtarmayacağından; davanın reddine karar verilmesi gerekirken, "SGK'dan gelen cevabi yazı ve kolluk marifeti ile yaptırılan araştırma neticesinde davalının geçimini ikame ettirebileceği kadar sürekli gelirin bulunduğu, zarurete düşmeyeceği," gerekçesiyle davanın kabulü yönünde karar alınması isabetsiz olup bozmayı gerektirmiştir.” denilmiştir.

Yine Y. 3. HD. E. 2016/7912 K.2016/11010 T. 20.09.2016 “...“Dava; yoksulluk nafakasının kaldırılması istemine ilişkindir. Davalının çalıştığı işin sabit ve güvenceli bir iş olmadığı ve her an için sona erdirilebileceği de dikkate alınmak suretiyle davalının elde ettiği asgari ücret düzeyindeki gelirin yoksulluğu ortadan kaldırmayacağı, kaldırma talebinin azaltma talebini de içermekte olduğu, bu durumun nafaka miktarının indirilmesinde etken olarak dikkate alınacağı da değerlendirilerek, sonucuna uygun bir karar verilmesi

bulunmayan ya da sürekli işi olmayan eş nafaka isterse nafaka kararı verilir⁵²⁵. Devamlı gelire sahip bulunanlar, kendine yeten mal varlığı olanlar, kusurlu davranışları yoksul olmalarına neden olanlar, mirasçı konumundakiler vb. durumlarda olanların yoksulluk nafakası alması mümkün değildir⁵²⁶.

Karı veya kocanın boşanma yargılamasıyla beraber istediği tazminatın yoksul olma durumuna ve nafakaya bir etkisinin olmaması öğretide eleştiriye maruz kalmıştır⁵²⁷. Konu hakkında Yargıtay'ın fikri ise tazminat tutarının nafakayı etkilemeyeceği yönündedir⁵²⁸. Öğretideki hukukçuların bir kısmı⁵²⁹; maddi tazminatın nafakayı da içerdiğini savunarak sadece maddi tazminat kararı verilmesinin yeterli olduğunu, ayrıca nafakanın olmasının lüzumsuz olduğunu; fakat, maddi tazminatın istenmediği kusurluluk durumlarında ve yoksul olmayı ortadan kaldırmayacak tutarda kararlaştırılan maddi tazminatla beraber nafakaya da karar verilebileceğini düşünmüşlerdir.

Nafakaya karar verilirken; yoksul olmanın tespitinde, mal rejiminin sona ermesi nedeniyle ortaya çıkan değerler eklenmemektedir⁵³⁰. Fakat öğretideki birtakım hukukçular⁵³¹

---

gerekirken, yazılı şekilde yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” (www.kazanci.com.tr).

⁵²⁵ Topkaya, s. 51.

⁵²⁶ Kartal, s. 59-60.

⁵²⁷ Doğan, s. 103.

⁵²⁸ Memişoğlu Bozan, s. 76.

⁵²⁹ Tosun, Yalçın, **Türk ve İsviçre Hukukunda Yoksulluk Nafakasının ve Doğurduğu Hukuki Sorunların İncelenmesi**, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 129-130, Ankara, 2015, s. 53-77, s. 62-63.

⁵³⁰ Kartal, s. 58.

⁵³¹ Yalçınkaya, Namık/ Kaleli, Şakir, **Boşanma Hukuku**, C. I, 3444 sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklerle Birlikte İlave, 2. Basım, Türk Hava Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, s. 1816.

tazminat konusundaki yaklaşımlarına benzer olarak bu konuya da karşı çıkmışlardır, somut hadiseye uygun olarak mal rejiminin sona ermesini de nafakaya karar verilirken dikkate almak gerektiğini belirtmişlerdir.

DOĞAN'a göre⁵³², nafaka belirlenirken; tazminatlar veya mal rejiminin sona ermesi vb. etkenler önemsenmelidir. Çünkü nafakayla amaçlanan, nafakaya muhtaç kimsenin ihtiyacını karşılamak aynı zamanda yoksul olmasının önüne geçmektir. Karar verilen tazminatlar veya mal rejiminden doğacak alacakların belirlenmesi yoksul olma durumunu yok edecekse, o zaman nafakanın tutarı bakımından veya karar verilmemesi bakımından göz önünde bulundurulması önemlidir.

Nafakaya karar verilirken; bütün bu hususlarla beraber karşı taraftan ekonomik gücü ile orantılı biçimde yoksulluk nafakası talep edilebileceği ifade edildiğinden yargıç, nafakayı ödemek zorunda olan kimsenin ekonomik durumunu da göz önünde bulundurmalıdır⁵³³.

cc. Yoksulluk Nafakası İsteyen Eşin Kusurunun Diğer Eşten Daha Ağır Olmaması

Nafakayı isteyecek eşin, Medeni Kanunumuz'a göre kusurunun diğer taraftan az olması nafakayı istemesi için gerekli bir koşuldur⁵³⁴. Fakat kusurluluk kavramı TMK'da net bir şekilde açıklanmamıştır, yargıç söz konusu hadiseye bakarak kusur durumunu tespit etmelidir⁵³⁵.

---

⁵³² Doğan, s. 104.

⁵³³ Ceylan, s. 111.

⁵³⁴ TMK. m. 175/ I'e göre; "Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir." denilmiştir.

⁵³⁵ Çitak, s. 28.

Nafakanın istenebilmesi için TMK'da ifade edildiği gibi; nafaka isteyen eşin kusurunun , nafaka ödemekle yükümlü olacak olan eşten fazla olmaması gerekir⁵³⁶. Nafaka isteyen eşin kusurunun fazla olması durumunda, nafakaya karar verilemez⁵³⁷. Bu halde nafaka isteyen eşin yoksul durumda olması dikkate alınmaz. Kusuru daha fazla ise, yoksulluk nafakasına karar verilmesi söz konusu değildir⁵³⁸. Mesela terk nedenine dayanarak boşanma davası açılması halinde, müşterek konuttan giden eşin kusurluluğu daha fazla olduğu için bu eş için yoksulluk nafakası kararı alınmaz⁵³⁹. Fakat müşterek konutu bırakan eş, geri gelmemekte haklı gerekçeleri bulunduğunu kanıtlarsa; onun yararına yoksulluk nafakası kararı verilebilir⁵⁴⁰.

İlaveten, yoksulluk nafakası kararı alınabilmesi için nafakayı ödeyecek olan eşin kusurunun olması şart değildir⁵⁴¹. Bundan ötürü, nafaka ödeyecek olan eş kusurlu olmasa bile, yoksulluk nafakasına karar verilebilir⁵⁴². Mesela yoksulluk nafakasını ödemesi istenilen eşin ruhsal hastalığı bulunması halinde; ruhsal hastalığı bulunan eş davranışlarını iradi olarak gerçekleştirmediği halde kusuru olmayan eşten de yoksulluk nafakası talep edilebildiği için, öteki koşullar da varsa yoksulluk nafakasına karar verilebilir⁵⁴³.

Nafaka için kusur tespitinde bulunurken; nafakayı isteyen eşin diğer taraftan fazla kusurunun olmaması istendiği için eşlerin denk şekilde kusura sahip olduğu halde de

---

⁵³⁶ Hatemi, Hüseyin/ Kalkan Oğuztürk, Burcu, **Aile Hukuku**, 6. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018 , s. 131.

⁵³⁷ Bozovalı, s. 68.

⁵³⁸ Çitak, s. 29.

⁵³⁹ Kartoz, s. 25.

⁵⁴⁰ Somkat Fırat, s. 40.

⁵⁴¹ TMK. m. 175/II'e göre; "*Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.*" denilmiştir.

⁵⁴² Yavuz, s. 265.

⁵⁴³ Kaleli, Şakir, **Nafaka Davaları**, Ankara, 1987, s. 139 vd.

yoksulluk nafakası kararı alınabilir⁵⁴⁴. Yargıtay'ın bu husustaki bir Kararı'nda⁵⁴⁵; yoksulluk nafakası istenilen eşin kusuru olmasa bile yoksulluk nafakası vermesine karar verilebileceği ifade edilmiştir. Yargıtay'ın bir başka kararında ise⁵⁴⁶; eşlerin kusurları denk ise yoksulluk nafakası kararı verilebileceğine hükmedilmiştir.

Boşanma yargılaması sona erdikten sonra bağımsız bir dava açılarak nafaka talep edilebilir; bu halde kusur durumu tespit edilirken, eşlerin boşanma yargılamasındaki kusurluluğuna bakılır⁵⁴⁷.

---

⁵⁴⁴ Kartoz, s. 26.

⁵⁴⁵ YHGK. E. 2017/2-1579 K. 2018/673 T.04.04.2018 “Yoksulluk nafakası, boşanmadan sonra yoksulluğa düşecek olan tarafı koruma amacına yönelik olduğu içindir ki, boşanmış olan yoksul tarafa verilecek olan yoksulluk nafakası, hiçbir surette diğer tarafa yükletilen bir ceza veya tazminat niteliğinde değildir. Şayet böyle olsaydı, sadece boşanmada kusuru olan eşten istenebilmesi gerekirdi. Oysa ki, maddede açıkça belirtildiği gibi, kusursuz eş dahi yoksulluk nafakası ödemekle yükümlüdür. Yoksulluk nafakası, bir bakıma evlilik birliği devam ettiği sürece söz konusu olan karşılıklı bakım ve geçindirme ödevinin devam ettirilmesi anlamını taşımaktadır.” (Kazancı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası).

⁵⁴⁶ Y. 2. HD. E. 2018/5889 K. 2019/5259 T. 02.05.2019 “Davada taraflarca karşılıklı olarak boşanma talep edilmiş olup, yapılan yargılama sonucunda, Eskişehir 4. Aile Mahkemesi tarafından, her iki davanın da kabulü ile, davacı-davalı kadın lehine tedbir ve yoksulluk nafakasına hükmedilmiş, tarafların eşit kusurlu olduklarından bahisle tazminat talepleri reddedilmiştir. İlk derece mahkemesince verilen karar, davalı-davacı erkek tarafından, yoksulluk nafakası ve kusur belirlemesi nedeniyle istinaf edilmekle, bölge adliye mahkemesince, davalı erkeğin ağır kusurlu olduğundan bahisle erkeğin kusur dışındaki tüm itirazları esastan reddedilmiştir. İlk derece mahkemesinin, kusura yönelik olarak tarafların eşit kusurlu olduğu yönündeki değerlendirmesinin, istinaf edenin sıfatı gözetilmeksizin, aleyhine olacak şekilde davalı-davacı erkeğin ağır kusurlu olduğu şeklinde belirlenmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.” (Kulaklı, s. 242).

⁵⁴⁷ Medar, s. 78.

c. Yoksulluk Nafakası İstenme Şekli

Boşanmadan dolayı nafaka kararı alınabilmesi; bunu eşlerden birinin istemesine bağlıdır⁵⁴⁸. Eşlerden biri yoksulluk nafakasını istemeden yargıç kendiliğinden karar veremez⁵⁴⁹. Yoksulluk nafakası yazılı ya da sözlü olarak istenebilmektedir⁵⁵⁰. Sözlü istendiğinde tutanağa geçirilir.

Yoksulluk nafakası istenirken; net bir şekilde bu nafaka türünün istendiği belirtilmelidir. Eğer açıkça belirtilmezse istek açıklattırılır⁵⁵¹. Fakat Yargıtay'ın bir kararında⁵⁵², yoksulluk nafakası isteminin açıkça belirtilmemiş bulunması halinde; Yargıtay nafaka isteyen eşin yoksulluk nafakasını istediğini kabul etmiştir.

Eşler boşanma yargılaması sırasında ya da boşanmadan sonraki bir senelik sürede yoksulluk nafakası isteyebilirler⁵⁵³. Fakat yargılama sırasında, eşlerden birisi nafakayı

---

⁵⁴⁸ Ceylan, s. 107.

⁵⁴⁹ Arkan Serim, s. 288.

⁵⁵⁰ Kartoz, s. 34.

⁵⁵¹ Ceylan, s. 106.

⁵⁵² YHGK. E. 2013/2-231 K. 2013/1370 T. 18.9.2013 “Somut uyuşmazlıkta davalı kadın, 10.02.2010 tarihli oturumda “...boşanmak istiyorum, ayrıca davacıdan aylık 250 TL nafaka talep ediyorum...” şeklinde beyanda bulunmuş, 03.01.2012 tarihli temyiz dilekçesinde de bu talebinin yoksulluk nafakasına ilişkin olduğunu belirtmiştir. Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle davacı vekilinin 03.01.2012 tarihli temyiz dilekçesinde taleplerinin yoksulluk nafakasına ilişkin olduğunu belirtmiş olmasına göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır” (Medar, s. 73).

⁵⁵³ Kartoz, s. 34.

istemediğini ifade ederse; bunu vazgeçme olarak yorumlamamız gerekir ve geri dönüş mümkün değildir⁵⁵⁴.

Boşanma anlaşmalı olarak gerçekleştiriliyorsa; boşanma gerçekleştikten sonra ayrıca nafaka istenemez. Bu durumda yoksulluk nafakası sadece dava sürerken istenebilmektedir⁵⁵⁵. Ancak anlaşmalı boşanma metninde yoksulluk nafakasına dair bir madde yoksa; bu hususta öğretide fikir ayrılıkları mevcuttur⁵⁵⁶.

Nafaka istemi, boşanma yargılamasında yan nitelikli haklardan olduğundan yargılamanın her safhasında istenmesi mümkün olmaktadır⁵⁵⁷ ve tekrar harç ödemek gerekmez⁵⁵⁸. Fakat boşanma davası temyizde bozulursa; harç ödenmesi lazım gelir⁵⁵⁹. Yargıtay kararı⁵⁶⁰ da bu yöndedir.

---

⁵⁵⁴ Medar, s. 72.

⁵⁵⁵ Günay, 2019, s. 128.

⁵⁵⁶ Doğan, s. 108.

⁵⁵⁷ Kocabaş, Gediz, **Evlilik Sonrası Dayanışma İlkesi ve Bu İlkenin Sınırı Olarak Clean Break İlkesi Doğrultusunda Yoksulluk Nafakasını Belirleyici Ölçütler**, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 1, 2013, s. 357-391, s. 373.

⁵⁵⁸ Somkat Fırat, s. 34.

⁵⁵⁹ Kartoz, s. 34.

⁵⁶⁰ Y. 2. HD. E. 2014/27814 K. 2015/103 T. 12.1.2015 “Davacı, dava dilekçesinde maddi tazminat ve yoksulluk nafakasıyla ilgili bir talepte bulunmamış, bozmadan sonra maddi tazminat ve yoksulluk nafakası istemiştir. İşin esasıyla ilgili yapılan bir bozmadan sonra boşanmanın ferisi niteliğindeki maddi tazminat ve yoksulluk nafakası, bu taleplerle ilgili harç yatırılması halinde incelenebilir...” (www.kazanci.com.tr).

Boşanma yargılaması sürerken nafaka istenirse aile mahkemesi görevli durumda olacaktır⁵⁶¹. Bağımsız bir dava ile nafaka istenecekse de yine aile mahkemesine başvurulması gerekir⁵⁶².

Boşanma yargılaması sırasında yoksulluk nafakası da istenmişse bu durumda boşanma yargılaması yapılan yer yetkilidir⁵⁶³. Nafaka boşanmadan bağımsız olarak ayrıca istenirse Medeni Kanunumuz'un 177. maddesi yetkili mahkemeye işaret eder⁵⁶⁴. Burada amaçlanan, nafakayı isteyen eşin fazladan masraflara katlanmak zorunda kalmasını önlemektir⁵⁶⁵.

E. Yoksulluk Nafakasıyla Bağlantılı Diğer Hususlar

1. Yoksulluk Nafakasında Zamanaşımı

Boşanma kararı verildikten sonra yoksulluk nafakası bir sene boyunca istenmezse zamanaşımından dolayı daha sonra istenemez⁵⁶⁶. Nafaka istemi ile yargılama yoluna boşanma kesinleştiğinde bir sene içinde başvurulması zorunludur⁵⁶⁷. Bu süre geçtikten sonra

---

⁵⁶¹ Tercan, Erdal, **Türk Aile Mahkemeleri**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 52, S. 3, 2003, s. 19-53, s. 20.

⁵⁶² Doğan, s. 108.

⁵⁶³ Kartal, 133.

⁵⁶⁴ TMK. m. 177'de; "*Boşanmadan sonra açılacak nafaka davalarında, nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.*" denilmiştir.

⁵⁶⁵ Kaçak, s. 608.

⁵⁶⁶ TMK. m. 178 hükmünde, "*Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.*" denmiştir.

⁵⁶⁷ Ertürk, Erkan, **4721 sayılı Yeni Medeni Kanuna Göre Nafaka Davaları**, Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., İstanbul, 2005, s. 383.

dava açılırsa; bu süreyi yargıç zamanaşımı niteliği bulunduğundan kendiliğinden gözetemez, diğer eşin bu durumu def'i olarak ileri sürmesi gerekir⁵⁶⁸.

İrat olarak ödenmesine karar verilmişse nafaka miktarını aşağı veya yukarı yönde oynatacak değişimlere ilişkin yargılama için zamanaşımı kısıtlaması mevcut değildir⁵⁶⁹.

Yurt dışında yargılama yapılması neticesinde kesinleşen boşanmalardan doğan tazminatlar tenfizin kesinleşmesinden itibaren bir yıllık zamanaşımına tabidir⁵⁷⁰.

2. Yoksulluk Nafakasının Tutarının Tespit Edilmesi

Yasa koyucu nafaka miktarının nafaka ödeyecek olan kişinin mali gücüyle orantılı bir biçimde olması gerektiğini ortaya koymuştur⁵⁷¹. Söz konusu nafakaya karar verilirken; nafakaya ihtiyacı olan kimsenin yoksul olma durumunu ortadan kaldıracak tutar belirlenmelidir⁵⁷². Çünkü yoksulluk nafakasına karar verilmesiyle hedeflenen, nafakaya ihtiyacı olan kimseyi zengin konuma getirmek değil; yoksul olmasını engellemektir⁵⁷³. Bundan dolayı, öğretideki birtakım hukukçulara göre⁵⁷⁴; nafaka tutarı ortaya konurken boşanmadan evvelki yaşam standardını yakalamaktan ziyade; asgari hayat ihtiyaçları⁵⁷⁵ karşılanmaya çalışılmalıdır.

---

⁵⁶⁸ Somkat Fırat, s. 83.

⁵⁶⁹ Medar, s. 144.

⁵⁷⁰ Ruhi, Nafaka Alacakları, s. 84.

⁵⁷¹ Ceylan, s. 111.

⁵⁷² Öcal, s. 53.

⁵⁷³ Ceylan, s. 111.

⁵⁷⁴ Öcal, s. 54.

⁵⁷⁵ Doğan, s. 101-102.

Yoksulluk nafakasının tutarını yargıç; söz konusu hadisenin şartlarını göz önüne alarak ortaya koymalıdır ve eşlerin sosyal hayatları, yoksul olma kriterleri, nafakayı vermekle zorunlu olan kişinin mali gücü, nafakayı ödemesi istenilen kişinin nafakayı isteyen kişiye tazminat ödemesine hükmedilip edilmediği vb. durumların tamamını göz önünde bulundurarak belirlemelidir⁵⁷⁶.

Yoksulluk nafakasını ödemekle mükellef kişinin ekonomik gücü tespit edilirken; nafakayı ödemek zorunda olan kişinin bakmak zorunda olduğu şahısların gereksinimleri de önemsenmelidir⁵⁷⁷. Mesela; nafakayı ödemekle mükellef kişinin tekrardan evlendiği karısı ve evlatları bu kapsamdadır. Yoksulluk nafakası tutarının, nafakayı ödemekle mükellef şahsın ekonomik gücüyle orantılı olması gerektiğinden, nafakayı ödemek zorunda olan kişinin kazancını geçen bir yoksulluk nafakasına karar verilmesi mümkün değildir⁵⁷⁸. Bu hususa ters düşen bir şekilde yerel mahkemenin hükmettiği nafaka, nafaka ödemekle yükümlü kişinin kazancını geçmiş ve Yargıtay bunu kabul etmiştir⁵⁷⁹. Fakat daha sonra nafakayı ödemekle yükümlü kişi; kazancından daha fazla yoksulluk nafakası vermesine hükmedildiği için, AYM'ne müracaat etmiştir. Anayasa Mahkeme'sinin 17.12.2019 tarihli, 2016/3140 başvuru ve 07.11.2019 sayılı konu ile ilgili bir Kararı'nda⁵⁸⁰ “...Somut olayda Mahkeme tarafından başvurucunun boşandığı eşi ve dört çocuğu için toplamda aylık 1.000 TL nafaka ödemesine hükmedilmiştir. Mahkemece tarafların ekonomik durumlarının araştırılması sırasında sadece kolluk tarafından verilen bilgilerin esas alındığı görülmektedir. ...Ancak başvurucu; Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde memur olarak değil şirket elemanı olarak asgari

---

⁵⁷⁶ Ceylan, s. 111-112.

⁵⁷⁷ Memişoğlu Bozan, s. 87.

⁵⁷⁸ Doğan, s. 101-102.

⁵⁷⁹ Doğan, s. 110-111.

⁵⁸⁰ RG: T.17.12.2019, S. 30981. (<https://www.anayasa.gov.tr/tr/anasayfa/>)

ücretle çalıştığını, 950 TL aylık aldığını iddia etmektedir. Başvurucunun aylık gelirinin gerçekten de 950 TL olması durumunda aleyhine hükmedilen aylık toplam 1.000 TL nafaka miktarının ölçülü olduğundan söz edilemez. Olayda taraflardan biri aleyhine bireysel olarak aşırı ve olağan dışı bir külfetin yüklenip yüklenmediğinin anlaşılabilmesi için tarafların ekonomik durumlarının tam olarak ortaya konulabilmesi önem arz etmektedir. ...Bu sebeple kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının korunmasına yönelik usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği sonucuna varılmıştır. ...35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir. ... 43. Başvurucu, ihlalin tespitiyle birlikte yargılamanın yenilenmesine ve lehine uygun miktarda tazminata karar verilmesini talep etmiştir. Buna karşın, yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın ilgili yargı merciine gönderilmesine karar verilmesinin ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir." denmiştir. AYM bu hususu ; "...kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna ve Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğine" şeklinde hükme bağlamıştır.

Nafakanın tutarı tespit edilirken; yargıç istenen tutarla bağlı olmasının sonucunda istenenin üstünde bir rakama karar veremez fakat; söz konusu hadisenin şartlarına göre istenen tutardan az bir değere karar verebilir⁵⁸¹. İlaveten, yoksulluk nafakası tutarı eşlerin mutabakatı ile de ortaya konabilir⁵⁸². Fakat eşlerin bu konuda uyuşması boşanmada yan unsurlardandır ve yargıcın uygun görmesi de gereklidir⁵⁸³.

---

⁵⁸¹ Pekcanitez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Özekes, Muhammet, **Medeni Usul Hukuku**, 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 296.

⁵⁸² Bozdağ, s. 80.

3. Yoksulluk Nafakasının Ödenme Biçimi ve Faiz Konusu

Medeni Kanunumuz'da nafakanın, tazminattakine benzer biçimde toplu olarak veya irat halinde verilebileceğine yer verilmiştir⁵⁸⁴. Fakat ifade etmek lazımdır ki, nafaka ödeme zorunluluğu başlamadan yerine getirilen ödemeler⁵⁸⁵ ve çocuğu boşandığı eşinde kalan kimsenin çocuğu için yaptığı masraflar eşine verdiği nafakadan⁵⁸⁶ indirimine sebep olmaz.

---

⁵⁸³ TMK. m. 184/1'de ; "*Hakim, boşanma veya ayrılık davasının dayandığı olguların varlığına vicdanen kanaat getirmediğe, bunları ispatlanmış sayamaz.*" denmiştir.

⁵⁸⁴ TMK. m. 176/1'de;" *Maddi tazminat ve yoksulluk nafakasının toptan veya durumun gereklerine göre irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir.*" denmiştir; İnal, Nihat, **Örnek Karar Dilekçelerle Açıklamalı Türk Medeni Yasası Boşanma, Nafaka, Mal Rejimi Davaları**, 3.Baskı, Adalet Yayınları, C. I, Ankara, 2012, s. 143.

⁵⁸⁵ Y. 12. HD. E. 2018/13177 K. 2019/2880 T.25.02.2019 "*Somut olayda; borçlunun itfa itirazına dayanak olarak sunduğu belgelerden bir kısmının ve mahkemece nafaka alacağına mahsuben yapıldığı kabul edilen ödemelerin, takip dayanağı tedbir nafakasına dair 13.11.2014 tarihli ara kararından önce yapılan ödemeler olduğu anlaşılmaktadır. Nafaka yükümlülüğü doğmadan yapılan bu ödemeler nafaka borcundan mahsup edilemez. O halde, mahkemece nafaka takdirine ilişkin 13.11.2014 tarihli ara kararından önce yapılan ödemelerin takibe konu alacaktan mahsup edilmeksizin hesaplanacak borç miktarı ile ilgili itirazın kaldırılması talebinin kısmen kabulüne karar verilmesi gerekirken, istemin tümünden reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.*" (<http://www.kazanci.com.tr/>)

⁵⁸⁶ Y. 2. HD. E. 2016/26225 K. 2018/11584 T. 22.10.2018 "*Velayetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlak bakımından yararları esas tutulur. Bu eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır (TMK m. 182/2). Buna göre, ilke olarak, nafaka borçlusu tarafından ortak çocukların, okul ve eğitim giderlerine ilişkin olarak yapılan ödemelerin, nafaka alacaklısına nafakaya mahsuben ödendiğine dair açıklama bulunmadan nafakaya mahsuben yapıldığı kabul edilemez. Somut olayda, ortak çocukların özel okul ve eğitim masraflarının nafaka borcuna mahsuben çocukların eğitim gördüğü okul idaresine davacı baba tarafından ödendiği ispat edilemediği gibi esasen davacının böyle bir iddiası da bulunmamaktadır. Gerçekleşen bu durum karşısında ortak çocukların okul*

Eşler nafakanın verilmesini konu alan bir sözleşme düzenleyebilirler, fakat bu sözleşmeyi yargıç uygun bulmalıdır⁵⁸⁷. Eşler bu konuda bir sözleşme yapmamışlarsa çoğu durumda irat şeklinde ödemeye hükmedilmektedir⁵⁸⁸.

Yoksulluk nafakasının ne şekilde verileceği hususunda yargıcın takdiri önemlidir⁵⁸⁹. Yargıç nafakaya karar verirken, yalnızca nafakayı isteyen eşin değil; diğer eşin de mali gücünü, tekrar evlilik yapma ihtimalini, daha ne kadar yaşayabileceğini vb. unsurları göz önünde bulundurmalıdır⁵⁹⁰. Nafakanın aynen verilmesi söz konusu değildir⁵⁹¹.

Nafakadan dolayı faiz istenmesi; nafakanın ödenecek hale gelmesine bağlıdır, yargılamadan itibaren faiz istenmesi mümkün değildir⁵⁹². Buradaki söz konusu faiz yasal faizdir⁵⁹³. Yoksulluk nafakasının miktarını artırmak için başvuru yargılama yolunda faiz talep edilirse; faiz karar verilmesinden itibaren istenmelidir. Fakat faiz istenmemişse, nafaka için de faiz kararı verilmez⁵⁹⁴.

---

aidatları ve eğitimlerine ilişkin ödemelerinin nafakaya mahsuben yapılmadığının kabulüyle nafaka borcundan mahsup edilmemesi gerekirken aksi yönde değerlendirme yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.” (www.kazanci.com.tr).

⁵⁸⁷ Ceylan, s. 117.

⁵⁸⁸ Ertürk, s. 381.

⁵⁸⁹ Doğanay, s. 141.

⁵⁹⁰ İnal, s. 143.

⁵⁹¹ Kartoz, s. 33.

⁵⁹² Memişoğlu Bozan, s. 120.

⁵⁹³ Öcal, s. 77.

⁵⁹⁴ Memişoğlu Bozan, s. 120.

4. Yoksulluk Nafakasının Süresi

Nafakanın süresiz talep edilmesi mümkündür⁵⁹⁵.

İrat şeklinde verilmesine hükmedilen nafakaya, nafaka verme zorunluluğu bitmediği takdirde, süresiz karar verilir⁵⁹⁶. Önceki TMK döneminde zaman sınırlaması mevcuttu^{597, 598}. Yoksulluk nafakasına ihtiyaç duyan kimse, bunu zaman kısıtlaması yaparak da isteyebilmektedir. Nafakaya ihtiyaç duyan kişinin, nafaka isteğini yargıca süre sınırlı olarak bildirmesi durumunda yargıcın süresiz nafaka kararı alması mümkün değildir⁵⁹⁹. Yoksulluk nafakasının belli bir zamanla sınırlı ödenmesine karar verilmişse, tekrardan nafaka süresinin uzatılmasını istemek mümkün değildir⁶⁰⁰.

Yoksulluk nafakası süresiz istenmişse, yargıcın yoksulluk nafakasına süre kısıtlaması getirip getiremeyeceği, öğretide tartışılmaktadır⁶⁰¹.

Öğretideki hukukçuların bir kısmına göre⁶⁰²; yoksulluk nafakasının süresiz biçimde istenmesi halinde, yargıç kendiliğinden yoksulluk nafakasına süreli olarak hükmedemez.

---

⁵⁹⁵ TMK. m. 175/I'de "*Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir.*" denmiştir.

⁵⁹⁶ Kartal, s. 76.

⁵⁹⁷ Önceki TMK'nın 144. maddesinde "*bir sene müddetle nafaka itasına mahküm edilebilir.*" sözüyle nafakanın süresini bir yıl olarak belirlemiştir. Fakat, bu konuda değişikliğe gidilerek "*eşten mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir.*" ibaresi eklenmiştir, ve nafakanın süresiz istenebileceğine karar verilmiştir.

⁵⁹⁸ Fakat önceki TMK'ya göre nafaka bir yıl ile kısıtlı olmasına öğretideki hukukçuların bir kısmı karşı çıkmıştır (Akıntürk, Turgut, **Türk Medeni Kanununun Evlilik Hukukuna İlişkin Hükümlerinde Yapılması Öngörülen Değişiklikler**, AÜHFD, C. 29, S. 1, 1972, s. 28). Çünkü nafakaya ihtiyaç duyan kişiye bir yıllık zaman diliminde nafaka verilmesi yeterli değildir ve yoksul olmanın önüne geçemez (Gürkan, s. 393).

⁵⁹⁹ Yağcı, Kürşad, **Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu**, İÜHFM, C. 76, S. 1, 2018, s. 323-358, s. 326.

⁶⁰⁰ Uzun, s. 113.

⁶⁰¹ Doğan, s. 114.

Diğer hukukçulara göre⁶⁰³; yargıca yoksulluk nafakasını belli bir zamanla kısıtlama hususunda takdir yetkisi tanınmamıştır. Fakat yargıç, yoksulluk nafakasına ihtiyaç duyan kimsenin belli bir zaman sonra yoksul olma halinin biteceğine inanıyorsa, zaman kısıtlaması getirebilir. Farklı düşüncedeki hukukçulara göre⁶⁰⁴; kanunun sözü ile hedeflediği yarar beraber düşünüldüğünde, yargıcın takdir yetkisinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Çünkü yoksulluk nafakası istenmeden karar verilmesi mümkün değildir ve eğer istendiği zaman kısıtlanabiliyorsa kanun maddesini emredici olarak nitelendirmek anlamsızdır.

Bu hususta Yargıtay ise⁶⁰⁵; “*nafaka alacaklısı açıkça talep etmedikçe, yoksulluk nafakasının belirli bir süreyle sınırlandırılması yasada bulunmayan bir unsurunu yasaya dahil etmek anlamına gelir...*” diyerek TMK’nın şimdiki versiyonunda, süresiz nafakanın süreliye çevrilemeyeceğine karar vermiştir.

Fakat İstinaf Mahkemesi’nin bu konudaki fikri ise⁶⁰⁶; yoksulluk nafakasına süresiz biçimde karar verilmesinin isabetli olmadığı yönündedir ve iki senelik nafakaya karar vermiştir. Fakat bu hususta halen temyize başvurulabilir.

---

⁶⁰² Yağcı, s. 336- 337.

⁶⁰³ Yağcı, s. 340.

⁶⁰⁴ Makaracı Başak, Aslı/ Öktem Çevik, Seda, **Yoksulluk Nafakası, Süreye İlişkin Çözüm**, Güncel Hukuk Dergisi, S. 175, 2019, s.20-21, s. 21.

⁶⁰⁵ Y. 2.HD. E.2012/14283 K.2012/19487 T.11.07.2012 (Kartal, s. 79).

⁶⁰⁶ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 11. HD. E. 2018/2622 K. 2018/1201 T. 15.10.2018 “*Kadının boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği sabittir. TMK’nın 169. Madde çerçevesinde tedbir nafakası verilmesi doğru olduğu gibi, yoksulluk nafakasına da karar verilmesi doğrudur ancak tarafların yaşları, 14/05/2013 tarihinde evlenip boşanma davasının 03/08/2015 tarihinde açıldığı fiili evlilik süresinin az olduğu gözetildiğinde yoksulluk nafakasının süresiz olarak hüküm altına alınması doğru bulunmamıştır. Davacı-davalı erkeğin yoksulluk nafakasına ilişkin istinaf talebinin ise kısmen kabulü ile ilk derece mahkemesinin yoksulluk nafakasına ilişkin kararının kaldırılmasına, TMK’nın 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi de gözetilerek TMK’nın 176/1.*”

DOĞAN'a göre⁶⁰⁷; TMK sözü ile değerlendirildiğinde, yoksulluk nafakasının süresiz istendiği hallerde, yargıcın kendiliğinden süreli şekilde yoksulluk nafakasına hükmetmemesi lazım gelir. İlaveten, TMK'nın şimdiki halini dikkate alan ve yoksulluk nafakasının süreli şekilde istenebileceği düşüncesinde olan hukukçular, yargıcın nafakaya ihtiyaç duyanın belli zaman sonrasında yoksul olma halinin son bulabileceğini tespit ettiyse, yoksulluk nafakasının süreli olabileceğini söylemişlerdir.

Süresiz yoksulluk nafakası verilebilmesi maddesi AYM'nin denetimine sunulmuştur. Fakat AYM maddeyi Anayasaya uygun görmüştür ve bunu 17.5.2012 tarihli, 2011/136 esas ve 2012/72 sayılı Kararı'nda⁶⁰⁸; "*İtirazın Konusu: 22.11.2001 günlü, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 175. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "süresiz olarak" ibaresinin Anayasa'nın 2., 10. ve 41. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir. ...İtiraz konusu kuralda, boşanma sebebiyle yoksulluğa düşen eşi korumak için diğer eşin, koşulları bulunduğu sürece, herhangi bir süre sınırı olmaksızın yoksulluk nafakası vermesi düzenlenmiş olup bu yükümlülüğün sosyal hukuk devleti ilkesinin gereği olarak getirildiği kuşkusuzdur. ...Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir. Kuralın Anayasa'nın 10. ve 41. maddesi ile ilgisi görülmemiştir. ...22.11.2001 günlü, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 175. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "süresiz olarak" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Hicabi DURSUN'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 17.5.2012 gününde karar verildi"* şeklinde açıklamıştır. AYM üyelerinden birinin bu konuda zıt oyu

---

maddesi gereğince davalı-davacı kadın yararına aylık 350 TL'den 2 yıllık toplam 8.400 TL toplu yoksulluk nafakasının davacı-davalı erkekte tahsili ile davalı-davacı kadına verilmesine, fazlaya dair isteğin reddine karar vermek gerekmiştir." (www.yargikararlari.net).

⁶⁰⁷ Doğan, s. 115.

⁶⁰⁸ RG: T. 26.06.2012, S.28335; (www.anayasa.gov.tr).

vardır⁶⁰⁹; “...İnsanların boşanarak aralarındaki hukuki ilişkiyi bitirmiş olmalarına rağmen evlilik birliğinde var olan sorumluluklarının ömür boyu devam etmesi, hem insaflı değil, hem de hakkaniyete aykırıdır. Boşanmadan kaynaklanan bir nafaka alacağının varlığının belli koşullar altında, nafaka borçlusunun veya nafaka alacaklısının yaşamı boyunca, sanki mülkiyet hakkıymış gibi sürekli olması, hak düşürücü süre ve zaman aşımı kavramlarının kabul edildiği bir hukuk sisteminde adalet duygusunu zedelemektedir. ...Yoksulluk nafakasının süresiz olması bu nafakayı alan tarafın, karşı tarafı ömür boyu cezalandırmak amacıyla gelir getirici bir işte çalışmama ve evlilik ekti yapmadan birlikte yaşama gibi davranışlara itebilecektir. ...Ancak, aynı zamanda toplumsal bir olgu olan ve Devletin aktif olarak mücadele etmesi gereken yoksulluğun sorumluluğunun, boşanan taraflardan birisinin üzerine ömür boyu yüklenmesi, kanımca, sosyal devlet ilkesine, hakkaniyete ve mantığa da uygun bir çözüm değildir. ...Açıkladığım nedenlerle; itiraz istemine konu kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğundan iptali gerekir. Bu nedenle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.” şeklinde ifade edilmiştir.

Yoksulluk nafakasının TMK’da süresiz biçimde ifade edilmesine öğretilerdeki birtakım hukukçular karşı çıkmaktadırlar ve bu yüzden TMK’da bulunan bu ifadenin değiştirilmesi için çabalar mevcuttur⁶¹⁰.

Öğretilerdeki hukukçuların bir kısmı⁶¹¹; nafakanın zaman bakımından kısıtlanmasının gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu fikir, yoksulluk nafakasına süresiz biçimde karar verilmesini adaletsiz bulmaktadır. Çünkü boşanma iki taraflıdır, fakat nafaka tek kişiye sorumluluk yükler⁶¹². İlaveten eşlerin devamlı bir şekilde zıtlaşması nedeniyle evliliklerinin bitmeyeceği

---

⁶⁰⁹ RG: T. 26.06.2012, S.28335; (www.anayasa.gov.tr).

⁶¹⁰ Doğan, s. 116.

⁶¹¹ Somkat Fırat, s. 80-81.

⁶¹² Arbek, s. 145-146.

konusu eleştiriye tabi tutulmuştur. Öteki eleştirilen husus ise⁶¹³; yoksulluk nafakasını ödemek zorunda olan şahsın tekrar evlilik yapması halinde; yoksulluk nafakasının tekrar yapılan evliliği zarara uğratacağı ve mali bakımdan külfet oluşturacağıdır. Fakat bu düşüncedeki birtakım hukukçulara göre; süresiz yoksulluk nafakasının verilmemesi gereklidir. Ancak nafakaya bütün hallerde ve bütün şahıslar bakımından belli bir zaman kısıtlaması uygun görülmesi, söz konusu hadise bakımından hakkaniyete uygun düşmeyebilir ve ülkemizde bulunan mali yapıda kadınların aleyhine sonuçlar doğurabilir⁶¹⁴.

Diğer hukukçular ise⁶¹⁵; nafakaya süresiz biçimde karar verilmesini desteklemekte ve diğer türlü nafakaya muhtaç kimsenin mağdur hale gelebileceğini ifade etmektedir.

Bir kısım hukukçular ise⁶¹⁶; karma yapıda bir fikir kabul etmiştir, isteğe bağlı şekilde iş bulmayan nafakaya muhtaç kimsenin yararına süresiz nafaka kararı verilmemesinin lazım geldiğini ifade etmiştir; evliliğin süresinin göz önünde bulundurulduktan sonra nafakaya ihtiyaç duyan kimsenin, iş yapabilme gücüne haiz bulunması ve işe girmesini talep etmenin dürüstlüğüne uygun olması halinde süresiz nafakanın verilemeyeceğini ifade etmiştir.

DOĞAN'a göre⁶¹⁷; yoksulluk nafakasında zaman kısıtlaması bulunmalı veya ileride koyulamama gibi emredici bir kanun maddesi olmamalıdır. Bu şekilde olmasındansa zamanın söz konusu hadisenin şartlarına göre tespit edilmesi ve nafakanın hak yoksunluğuna neden olmayacak biçimde süreli veya süresiz şekilde ortaya konması faydalıdır.

---

⁶¹³ Doğan, s. 116.

⁶¹⁴ Makaracı Başak/ Öktem Çevik, s. 21.

⁶¹⁵ Uzun, s. 99.

⁶¹⁶ Kahraman, s. 8 vd.

⁶¹⁷ Doğan, s. 117.

KAHRAMAN'a göre⁶¹⁸; ülkemizde İsviçre'de benimsenen yoksulluk nafakası ile ilgili hükümler kabul edilmelidir. İsviçre'de benimsenen sistemde yoksulluk nafakasının zaman olarak ne kadar devam edeceği ile ilgili özel bir düzenleme yer almamaktadır ve yoksulluk nafakasının ne zamana kadar devam edeceği evlilik süresi dikkate alınarak belirlenmektedir⁶¹⁹. Bunun haricinde evlilik devam ederken karı kocanın sorumluluklarının taksimi, evlilik sürdüğü zamandaki yaşam kalitesi, yaşları, sağlıklı olup olmadıkları, sahip oldukları mameleki hakları ve kazançları , çocuklara bakma külfeti, tahsilleri ile kariyer hedefleri ve iş hayatına tekrar dahil olabilmeleri için lazım gelen külfetler, yaşlanınca bağlanacak kazançlar, ölünce bağlanacak kazançlar, emeklilik aylıkları da nafakanın zamanını tespitte önemli rol oynar⁶²⁰. Türk hukuk sisteminde yoksulluk nafakasıyla ilgili kesin bir zaman kısıtlaması öngörülme yerine; TMK'ya yoksulluk nafakasının zamanı belirlenirken faydalanılacak koşullar konulmalıdır; bilhassa evliliğin devam etme süresi değerlendirilerek yoksulluk nafakasının ne kadar süre devam etmesi gerektiği tespit edilmelidir⁶²¹.

5. Yoksulluk Nafakasının Azaltılması ve Artırılması

Yasa koyucu, daha önce ifade edildiği gibi nafakanın hem bütün halinde hem de irat şeklinde ödenebilmesine izin vermiştir. Karar verilen nafakanın irat şeklinde ifa edilmesine hükmedilse bile, eşlerin ekonomik güçlerinin farklılaşması ya da hakkaniyet lüzumlu kıldığı takdirde irat miktarının yükseltilmesi ya da aşağı çekilmesine tekrardan hükmedilebilir (TMK. m. 176/IV). Fakat nafakanın bütün halinde ödenmesine hükmedilmişse, nafakanın

---

⁶¹⁸ Kahraman, s. 9.

⁶¹⁹ Tosun, s. 53-77.

⁶²⁰ Kocabaş, s. 382 vd.

⁶²¹ Doğan, s. 118.

tutarı daha sonra farklı belirlenemez; ödenirse borç ifa edilmiş sayılır⁶²². İrat şeklinde ödeme yapılmasına hükmedilen nafakada, bir süre sonra eşlerin mali durumu farklı hale gelebileceği için nafakaya ihtiyaç duyan kimse ya da nafakayı ödemek zorunda kalan kimse yoksulluk nafakasının yükseltilmesini veya aşağı çekilmesini isteyebilir⁶²³.

Nafakanın yükseltilmesi veya aşağı çekilmesi için, bu durumun istenmesi koşulu mevcuttur⁶²⁴. Yoksulluk nafakasına zaman kısıtlaması yapılmaksızın karar verilebileceğinden yoksulluk nafakasının yükseltilmesi veya aşağı çekilmesi de bir zamana bağlı olmadan daima istenebilir⁶²⁵. Buradaki asıl mesele, yoksulluk nafakasının yükseltilmesinin veya aşağı çekilmesinin haklı bir gerekçeye dayanıp dayanmadığıdır⁶²⁶.

Yoksulluk nafakasının değişmesinin istenmesi halinde, yargılama tarihinde eşlerin mali durumu göz önünde bulundurulur⁶²⁷. Nafakanın yükseltilmesi ya da aşağı çekilmesini sağlamak için yasa koyucu Medeni Kanunumuz'da iki koşul öngörmüştür⁶²⁸. Söz konusu metinde “veya” ifadesi geçtiğinden dolayı iki koşulun bir arada bulunması lüzumlu değildir ve sadece bir tanesinin bulunması yoksulluk nafakasının miktarının değiştirilmesi için kafidir⁶²⁹.

---

⁶²² Arkan Serim, s. 295.

⁶²³ Arbek, s. 148.

⁶²⁴ Ceylan, s. 121.

⁶²⁵ Arbek, s. 149.

⁶²⁶ Uzun, s. 75.

⁶²⁷ Arbek, s. 143.

⁶²⁸ TMK. m. 176/IV'de : “*Tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hâllerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir.*” denilmiştir.

⁶²⁹ Doğan, s. 119.

Yoksulluk nafakasını ödemekle mükellef kişinin mali şartları kötü olursa nafakayı ödeyecek kişi yoksulluk nafakasının aşağı çekilmesini isteyebilir⁶³⁰. Fakat eşlerin mali durumunun farklılaşmasından söz edebilmek için söz konusu farklılaşmanın devamlı olması lazımdır. Devamlı olmayan farklılıklar için yoksulluk nafakasının fazlalaştırılması veya eksiltilmesi istenemez⁶³¹. Bir defalık prim verilmesi bu duruma örnektir.

Yoksulluk nafakasını ödemek zorunda olan kişinin nafakanın aşağı çekilmesi isteği göz önünde bulundurulurken; yoksulluk nafakasını ödemek zorunda olan kişinin mali koşullarının kötü hale gelmesinde şahsi kusurunun etkisi araştırılır. Mali şartlarının kötü hale gelmesinde yoksulluk nafakasını ödemek zorunda olan kimsenin kasti bir davranışı mevcutsa; yoksulluk nafakasının aşağı çekilmesi istemi dikkate alınmaz⁶³².

Yoksulluk nafakasına muhtaç kimse, yalnızca yoksulluk nafakasını ödemek zorunda olan kişinin mali şartlarının iyi hale gelmesi nedeniyle yoksulluk nafakasının yükseltilmesini isteyemez. Fakat nafakayı ödeyen eşin mali şartlarının kötü halde olması nedeniyle önceden nafakanın aşağı çekildiği durumlarda, daha sonra diğer eşin mali şartlarının düzeldiğini ifade ederek yoksulluk nafakasının yükseltilmesini isteyebilir⁶³³.

Yargıcın, yoksulluk nafakasının yükseltilmesi için dava açılmasına lüzum görmeksizin, eşlerin istemiyle yoksulluk nafakasını daha sonra tarafların mali şartlarına göre uyarlayabileceğine TMK'da yer verilmiştir⁶³⁴. TMK'da da belirtildiği gibi, burada hedeflenen

---

⁶³⁰ Kartoz, s. 43.

⁶³¹ Ceylan, s. 121.

⁶³² Demir, s. 94.

⁶³³ Somkat Fırat, s. 57.

⁶³⁴ TMK. m. 176/V'te : "*Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.*" denilmiştir.

nafaka isteyenini mağdur durumdan kurtarmak ve yargılamadaki dava yükünü aşağı çekmektir⁶³⁵. Yargıç bu durumda yoksulluk nafakasının yükseltilmesine hükmeder; yargıç bu yükseltmeyi Yargıtay'ın fikrine göre, senelik TÜİK'in belirlediği ÜFE'ye göre yapmalıdır⁶³⁶.

Fakat öğretilerdeki hukukçular⁶³⁷, yoksulluk nafakası yükseltilirken yalnızca ÜFE'nin ön planda tutulmasına, hatta bunun zaruri olmasına karşı çıkmışlardır. Fakat öğretilerde⁶³⁸ yargıcın yükseltme miktarını belirlemesi bakımından ortak uygulamadaki problemleri dikkate almak gerekir.

---

⁶³⁵ Doğan, s. 120.

⁶³⁶ Y. 3. HD. E. 2018/2938 K. 2018/8499 T. 13.09.2018 "TMK'nun 175.maddesine göre; *"Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir."* TMK'nun 176/4. maddesine göre de; tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hallerde iradın arttırılması veya azaltılmasına karar verilebilir. Yukarıda sözü edilen yasal düzenlemeye göre iradın arttırılması veya azaltılması için ya tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin bunu zorunlu kılması gerekmektedir. Bu doğrultuda yerleşen Dairemiz uygulamasına göre; nafaka alacaklısı davacının ihtiyaçları ile nafaka yükümlüsü davalının gelir durumunda, nafakanın takdir edildiği tarihe göre olağanüstü bir değişiklik olmadığı takdirde; yoksulluk nafakası TÜİK'in yayınladığı ÜFE oranında artırılmalı ve böylece taraflar arasında önceki nafaka takdirinde sağlanan denge korunmalıdır. Somut olayda; davacının çalışmadığı, davalının ise, 2015 yılı kasım ayı maaşının 1.560 TL olduğu anlaşılmaktadır. Boşanma davasından sonra tarafların sosyal ve ekonomik durumlarında, nafakanın takdir edildiği tarihe göre olağanüstü bir değişiklik olduğu iddia ve ispat edilmemiştir. O halde; yoksulluk nafakasının niteliği ve takdir edildiği tarih gözetilerek, nafakanın TÜİK'in yayınladığı ÜFE oranında artırılması suretiyle dengenin yeniden sağlanması gerekirken, yanılığlı değerlendirme ile yüksek nafaka takdiri doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir." (www.kazanci.com.tr).

⁶³⁷ Köseoğlu/ Kocaağa, s. 194.

⁶³⁸ Demir, s. 90.

DOĞAN'a göre⁶³⁹; yoksulluk nafakasının yükseltilmesinde yalnızca ÜFE ölçü kabul edilmemeli, zaruri sayılmamalıdır; çünkü ÜFE endeksli yükseltme, nafakaya ihtiyacı olan kimsenin yoksul olmasını engelleyemeyebilir. Halbuki , nafakayla hedeflenen nafakaya ihtiyacı olan kimsenin yoksul olmamasını sağlamaktır.

Yoksulluk nafakasının anlaşmalı olarak boşanmada miktarının değiştirilmesi konusunda Yargıtay'ın fikri farklılaşmıştır. Eskiden eşlerin nafakanın yükselmesi veya azaltılması hakkındaki isteklerinin kabul edilemeyeceğine hükmederken; şimdi bunun tam tersi kararları vardır⁶⁴⁰.

6. Yoksulluk Nafkasını Ödeme Borcunun Bitmesi

Nafakayı ödeme zorunluluğunun ortadan kalkması, nafakanın irat ya da tamamen ödenme şekline göre değişmektedir⁶⁴¹. Nafakanın tamamen ödenmesi halinde, ödeme bir kerede yerine getirildiğinden yoksulluk nafakası tekrardan geri istenemez⁶⁴².

Nafaka irat şeklinde ödenecekse bu zorunluluğun ortadan kalktığı haller TMK'da gösterilmiştir^{643, 644}.

TMK'da ifade edilen son bulma çeşitlerinden bir tanesinin meydana gelmesi halinde, anlaşmalı olarak boşanmadan doğan yoksulluk nafakası verme zorunluluğunun

---

⁶³⁹ Doğan, s. 121.

⁶⁴⁰ Doğan, s. 121.

⁶⁴¹ Doğan, s. 121.

⁶⁴² Bozovalı, s. 75.

⁶⁴³ Yavuz, s. 261.

⁶⁴⁴ TMK. m. 176/III'de *“alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâlinde mahkeme kararıyla kaldırılır.”* denmiştir.

ortadan kalkıp kalkmayacağına ilişkin TMK’da net bir ifade yer almamaktadır. Fakat Yargıtay yoksulluk nafakası ödemenin son bulması gerektiği fikrini benimsemektedir⁶⁴⁵.

Hakimin yoksulluk nafakasının belli bir zamanla sınırlı olmasına karar vermesi halinde, nafakanın ödeneceği zamanın bitmesiyle bu külfet kendiliğinden bitecektir⁶⁴⁶.

a. Yoksulluk Nafakasının Kendiliğinden Bitmesi

Nafakanın kendiliğinden ortadan kalktığı durumlar; eşlerden birinin vefat etmesi ve nafakaya ihtiyacı olan eşin tekrar evlenmesi halleridir. Bu nedenlerden bir tanesinin meydana gelmesi durumunda, ek olarak yargı hükmü aranmamaktadır⁶⁴⁷. Hakimden istenmesi durumunda mahkemenin tetkikleri neticesinde nafaka son bulabilir⁶⁴⁸.

Yoksulluk nafakasına ihtiyacı olan kimse ya da ödemek zorunda olan kimsenin vefat etmesi halinde veya nafakaya ihtiyacı olan kimsenin tekrar evlilik yapması halinde ilgili evraklar dosyaya sunulur ve yoksulluk nafakasının son bulması istenir⁶⁴⁹.

Yoksulluk nafakasına ihtiyaç duyan kimsenin veya yoksulluk nafakası ödemek zorunda olan kimsenin vefat etmesi durumunda yoksulluk nafakasını ödeme zorunluluğu ya da yoksulluk nafakasından doğan alacak hakkı ortadan kalkar, fakat kendilerine miras kalan kişilerin istemde bulunma yetkileri ve sorumlulukları sürmeye devam eder⁶⁵⁰.

---

⁶⁴⁵ Doğan, s. 121-122.

⁶⁴⁶ Öcal, s. 62.

⁶⁴⁷ Şimşek, s. 47.

⁶⁴⁸ Somkat Fırat, s. 67.

⁶⁴⁹ Demir, s. 101.

⁶⁵⁰ Doğan, s. 122.

Yoksulluk nafakasına ihtiyaç duyan kimsenin tekrar evlilik yapması durumundaysa; önceki karı veya kocaya bakma külfeti ortadan kalkar, şimdiki evlilikte bu külfet doğar, bundan ötürü nafaka yükümlülüğü önceki eş için söz konusu olmaz⁶⁵¹. Yoksulluk nafakasına ihtiyaç duyan eşin bu halde tekrardan evlenmesi boşanmayla neticelense bile, tekrar yoksulluk nafakası isteyemez⁶⁵².

Yoksulluk nafakasını ödemek zorunda kalan kimsenin tekrar evlilik yapması, yoksulluk nafakasını ortadan kaldıran durumlardan sayılmaz. Burada yoksulluk nafakasının ödenmesi sürer, fakat lüzumlu şartlar meydana gelmişse; yoksulluk nafakası ödemek zorunda olan kimse yoksulluk nafakasının azaltılmasını isteyebilir⁶⁵³.

b. Yoksulluk Nafakasının Mahkeme Kararı ile Son Bulması

Nafakanın yargı hükmüyle bittiği durumları, nafakaya muhtaç kimsenin evlilik birliği olmadan var gibi hayat sürdürmesi, yoksul olma halinin bitmesi veya haysiyetsiz yaşaması olarak sıralayabiliriz. Bunlardan herhangi bir tanesi meydana gelirse ve yoksulluk nafakası ödemek zorunda olan eşin istemde bulunması halinde hakim yoksulluk nafakası ödeme külfetini kaldırır⁶⁵⁴.

Nafakaya ihtiyaç duyan eşin, hukukça tanınan şekilde evli olmadan böyleymiş gibi hayat sürmesi veya dinen evli olması halinde diğer eşin yargıç hükmüyle yoksulluk nafakası verme külfeti ortadan kalkar⁶⁵⁵. Çünkü nafakayla hedeflenen, yoksulluk nafakasının diğer eşin yoksul olma halini sonlandırmasıdır. Fakat, yoksulluk nafakasına ihtiyaç duyan eşin

---

⁶⁵¹ Ergenekon, s. 145.

⁶⁵² Ertürk, s. 381.

⁶⁵³ Somkat Fırat, s. 70.

⁶⁵⁴ Somkat Fırat, s. 70.

⁶⁵⁵ Kartoz, s. 39.

nafakasının sona ermemesi için hukuken evli değilken öyleymiş gibi gözükmesi hakkın kötüye kullanılması niteliğindedir.

Nafakanın yargı hükmüyle kaldırılmasının nedenlerinden bir diğeryise; yoksul olma halinin son bulmasıdır veya nafaka veren eşin mali gücünün sona ermesidir⁶⁵⁶.

Yoksulluk nafakasına ihtiyaç duyan eşin, yoksul olma halinin son bulması çeşitli nedenlerden meydana gelebilir⁶⁵⁷. Yoksulluk nafakasına ihtiyaç duyan eşin, çalışmaya başlaması veya mirasçı olarak kazanç elde etmesi yoksul olma halini sonlandıran nedenlerdendir⁶⁵⁸.

Yoksulluk nafakasını ödemek zorunda kalan eşin mali şartlarının kötü hale gelmesi halinde, nafakayı ödeyecek olan eş yoksulluk nafakasının aşağı çekilmesini ya da tamamen kalkmasını da isteyebilir⁶⁵⁹. Fakat yoksulluk nafakasının aşağı çekilmesindeki gibi yoksulluk nafakası ödemek zorunda olan eşin mali şartlarının kötü duruma gelmesi de nafakayı ödeyecek olan eşin kusurundan kaynaklanmamalıdır⁶⁶⁰.

Nafakanın yargı hükmüyle kalkmasının öteki nedenlerinden biri de haysiyetsiz yaşamaktır⁶⁶¹. Haysiyetsiz yaşamak nedeniyle nafakanın kaldırılması için; böyle hayat sürmenin devamlı olması lazımdır. Mesela kadın tacirliği, uyarıcı madde kullanma, namusa

---

⁶⁵⁶ Doğan, s. 123.

⁶⁵⁷ Ergün, s. 1244.

⁶⁵⁸ Demir, s. 104.

⁶⁵⁹ Yalçınkaya/ Kaleli, s. 1941.

⁶⁶⁰ Köseoğlu, s. 153.

⁶⁶¹ Demir, s. 103.

karşı suçlar, kumarbazlık, ahlaka aykırı işlerle uğraşmak haysiyetsiz yaşama kapsamında değerlendirilebilir⁶⁶².

Yoksulluk nafakası ödemek zorunda kalan eşin, mali şartlarının kötü hale geldiğini, diğer eşin yoksul olma halinin son bulduğunu, hukuken evli olmadan evlilik hayatı yaşadığını, haysiyetsiz yaşamı olduğunu yargı önünde kanıtlaması halinde, yargıç yoksulluk nafakası borcunu ortadan kaldırır⁶⁶³. Yoksulluk nafakasını ödemek zorunda olan eş, mali şartlarının kötü hale geldiğini, diğer eşin artık yoksul olmadığını, hukuken evli olmadan birlikte yaşadığını her türlü delil vasıtasıyla kanıtlayabilir⁶⁶⁴. Yoksulluk nafakası alan eşin haysiyetsiz yaşamı olduğunun tespit edilmesi görevi yargıcıdır, yargıç bunu tespit için bilirkişiye başvurabilir⁶⁶⁵. Yargıç, haysiyetsiz yaşamayı tespit ederken; toplumsal normları ve ahlaki değerleri göz önünde bulundurmalıdır⁶⁶⁶.

Nafaka borcunun ortadan kalkması için yargı hükmüne ihtiyaç duyulan hallerin ortaya çıkması ve yoksulluk nafakasını ödemesi gereken eşin yoksulluk nafakasının son bulmasını mahkemeden istememesi halinde yoksulluk nafakasını ödemekle yükümlü eş bu külfete katlanmaya devam eder ve önceden yerine getirdiği edimin kendisine iadesini talep edemez⁶⁶⁷.

---

⁶⁶² Uzun, s. 79-80.

⁶⁶³ Arbek, s. 150.

⁶⁶⁴ Somkat Fırat, s. 71.

⁶⁶⁵ Demir, s. 103.

⁶⁶⁶ Ersöz, Oğuz, **Yoksulluk Nafakasının Sona Ermesi**, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Y. 6, S. 12, 2018, s. 463-509, s. 502.

⁶⁶⁷ Demir, s. 99.

7. Yoksulluk Nafakası Ödeme Borcunun İhlal Edilmesi

Yoksulluk nafakasından kaynaklı alacak hakkı boşanma yargılamasıyla beraber istendiği durumlarda boşanmanın kesin olduğu zamandan başlayarak sonuçlarını meydana getirir⁶⁶⁸. Boşanma yargılaması sona erdikten daha sonra bağımsız bir davayla yoksulluk nafakası istenirse ödeme külfetinin başlaması, davanın kesinleşmesine bağlı değildir⁶⁶⁹. Nafakayı ödeme külfeti yargıç tarafından hükümden itibaren başlar; yoksulluk nafakasının verilmemesi haline alacağı olan eş cebri icraya başvurabilmektedir⁶⁷⁰.

Yoksulluk nafakası alacak olan eş, yoksulluk nafakasını ödemesi gereken eşin ödememesi halinde cebri icraya ve ceza yargılamasına başvurabilir⁶⁷¹. İİK’da tazyik hapsine yer verilmiştir⁶⁷².

İlaveten Ceza Kanunumuz’da diğer eşe bakma külfeti yerine getirilmediği takdirde bu külfeti yerine getirmeyen eş cezai yaptırıma tabi tutulabilmektedir⁶⁷³. Bu tez çalışmasında

---

⁶⁶⁸ Çitak, s. 55.

⁶⁶⁹ Memişoğlu Bozan, s. 126.

⁶⁷⁰ Uzun, s. 114.

⁶⁷¹ Memişoğlu Bozan, s. 128

⁶⁷² İİK. m. 344: “Nafakaya ilişkin kararların gereğini yerine getirmeyen borçlunun, alacaklının şikâyeti üzerine, üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başlandıktan sonra kararın gereği yerine getirilirse, borçlu tahliye edilir.

Borçlunun, nafakanın kaldırılması veya azaltılması talebiyle dava açmış olması halinde, ileri sürdüğü sebepler göz önünde bulundurularak, tazyik hapsinin uygulanması bu davanın sonuna bırakılabilir.” denilmiştir.

⁶⁷³ Başaran, Şeyma, **Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüğün İhlali (TCK. m. 233)**, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yalova, 2019, s. 27 vd.

söz konusu davranışın Ceza Hukuku'nda mevcut olan yaptırımına değinilmeyecek, yalnızca İİK bağlamında değerlendirme yapılacaktır.

Yargıcın tazyik hapsine karar verebilmesi için; yoksulluk nafakasıyla ilgili yargıç hükmünün olması, yoksulluk nafakası borcuyla ilgili icra yoluna başvurulması ve yoksulluk nafakasını ödeyecek olan eşe ödeme emrinin bildirilmesi, asgari bir aydır söz konusu borcun ödenmemiş olması, yoksulluk nafakasını ödemeyen eşin şikayet edilmiş olması, borcun ifasının borçlunun gereksinimi nedeniyle yerine getirilmemiş bulunması lazımdır⁶⁷⁴. İlaveten, yoksulluk nafakasının sona erdirilmesi ya da aşağı çekilmesi istemiyle yargılama yoluna başvurulup başvurulmadığına da dikkat edilmelidir⁶⁷⁵.

İİK'nun 344/I, 347, 348, 349. sayılı maddelerinde nafakayla ilgili hükümlere yer verilmiştir⁶⁷⁶.

Yoksulluk nafakasına ihtiyaç duyan eş, yoksulluk nafakasını ödemesi gereken eşin yerine getirmediği bütün yoksulluk nafakaları için tek tek tazyik hapsine tabi tutulmasını isteyebilir⁶⁷⁷.

---

⁶⁷⁴ Uzun, s. 117.

⁶⁷⁵ Demir, s. 33.

⁶⁷⁶ İİK. m. 344/1'de "Nafakaya ilişkin kararların gereğini yerine getirmeyen borçlunun, alacaklının şikâyeti üzerine, üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başlandıktan sonra kararın gereği yerine getirilirse, borçlu tahliye edilir."

İİK. m.347-348 'de "Nafaka alacaklısının suçun işlendiğini öğrendiği tarihten itibaren üç ay içinde şikayet hakkını kullanarak takibin yapıldığı yer İcra Ceza Mahkemesine başvurması gerekmektedir. Aksi halde, nafaka alacaklısı suçun işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde şikayette bulunulmadığı sürece ve her halde fiilin işlendiği tarihten itibaren bir yıl geçmekle şikayet hakkı düşmektedir."

İİK. m. 349'de "nafaka alacaklısının veya vekilinin duruşmaya gelmemesi durumunda ise; şikayet hakkı düşer." denilmektedir.

⁶⁷⁷ Nuhoğlu, Ayşe, **Aile Düzenine Karşı Suçlar**, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2009, s. 156.

8. Yoksulluk Nafakasının ve Mal Rejiminin Bağlantısı

Yoksulluk nafakası boşanmanın ekonomik neticelerindedir, bu konuda bir fikir ayrılığı yoktur⁶⁷⁸. Fakat boşanmaya bağlı yan haklardan olup olmadığı konusunda öğretilerde fikir ayrılıkları mevcuttur⁶⁷⁹. Çünkü tasfiye sürecinin, boşanmanın ekonomik neticelerinden birisi olup olmamasının farklı sonuçları mevcuttur⁶⁸⁰.

Nafakaya karar verilirken; yoksul olmanın tespitinde, tasfiye neticesinde ortaya çıkan alacaklar etkili olmamaktadır⁶⁸¹. Fakat karı kocanın boşanma yargılamasıyla beraber istediği tasfiyeden doğan alacak hakkının yoksulluk nafakasının belirlenmesinde önemi olmaması tartışılmaktadır. Öğretilerdeki hukukçuların bir kısmına göre⁶⁸²; tasfiyenin de nafaka konusunda hesaba katılması lazımdır.

DOĞAN'a göre⁶⁸³, nafaka hükümleri düzenlenirken; tasfiyenin de önemsenmesi gereklidir. Çünkü nafakayla hedeflenen, yoksulluk nafakasına ihtiyacı olanın gereksinimlerini karşılamak ve yoksul olmasının önüne geçmektir⁶⁸⁴.

F. Anlaşmalı Boşanmada Yoksulluk Nafakası İstenmesi

Boşanma neticesinde nafakaya karar verilebilmesi için yasa koyucu birtakım koşullar öngörmüştür⁶⁸⁵. Bunlar mevcut olduğu takdirde yargıç yoksulluk nafakasına karar verebilir.

---

⁶⁷⁸ Doğan, s. 127.

⁶⁷⁹ Günay, 2019, s. 148.

⁶⁸⁰ Doğan, s. 127.

⁶⁸¹ Yalçınkaya/Kaleli, s. 1816.

⁶⁸² Gümüüş, s. 388-403.

⁶⁸³ Doğan, s. 127.

⁶⁸⁴ Doğan, s. 99.

Karı kocanın anlaşmalı şekilde boşanması için eşlerin anlaşmalı boşanma metninin bütün maddelerinde mutabık olması gerektiğinden; eşlerin yoksulluk nafakası konusunda da mutabık olmaları⁶⁸⁶ ve yargıcın bu sözleşmeyi onaylaması lazımdır⁶⁸⁷. Bundan ötürü eşlerin bu konularda uyuşamaması veya yargıcın değiştirmelerine uymaması halinde yargıç boşanmaya karar veremez⁶⁸⁸.

Eşler çekişmeli boşanmada bu imkan olmadığı halde yoksulluk nafakası ile ilgili olarak, yoksulluk nafakasının tutarını, nasıl ödeneceğini, ödeneceği vakti, hangi para cinsiyle ödeneceğini bağımsız iradeleriyle kararlaştırabilirler⁶⁸⁹. İlâveten, nafakaya karar verilebilmesi için ihtilafli boşanmada gözetilen yoksulluk nafakası isteyen eşin kusurunun, kendisinden nafaka istenilen eşin kusurundan fazla olmaması şartı da anlaşmalı boşanmada aranmaz⁶⁹⁰. Çünkü ifade ettiğimiz gibi anlaşmalı boşanmada önemli olan eşlerin fikirleridir.

Anlaşmalı boşanmaya ilişkin öğretilerde bulunan başka bir hususta; TMK’da ifade edilen yoksulluk nafakasına son veren durumlardan bir tanesinin meydana gelmesi halinde⁶⁹¹, anlaşmalı boşanmaya dair yoksulluk nafakası ödeme zorunluluğunun bitip bitmeyeceğidir. Bununla ilgili TMK’da net bir ifade yer almamaktadır. Hukukçuların bir kısmı⁶⁹²; eşler arasındaki aktin asıl olduğunu, irade özgürlüğü için akitteki maddelerin dikkate alınması

---

⁶⁸⁵ Doğan, s. 128.

⁶⁸⁶ Özdemir, s. 155.

⁶⁸⁷ Seçer, s. 276.

⁶⁸⁸ Doğan, s. 128.

⁶⁸⁹ Topkaya, s. 35.

⁶⁹⁰ Doğan, s. 128.

⁶⁹¹ Doğan, s. 121.

⁶⁹² Ceylan, s. 119.

gerektiğini savunur. Haysiyetsiz yaşama halinde Yargıtay'ın yoksulluk nafakasının sonlandırılmasını uygun gördüğü kararlar mevcuttur⁶⁹³.

Nafaka boşanma yargılamasının kesinleşmesinden itibaren bir sene içinde farklı bir davayla istenebilmektedir⁶⁹⁴. Fakat anlaşmalı boşanma farklıdır, nafaka tek başına istenemez. Sadece boşanma davası esnasında istenebilir⁶⁹⁵.

Bazı hukukçulara göre⁶⁹⁶; eşlerin oluşturduğu anlaşmalı boşanmaya dair akitte ekonomik neticeleri içeren maddeler yoksa yoksulluk nafakası daha sonra istenebilmektedir. Zıt bir fikre göreyse⁶⁹⁷; söz konusu hadisede hükmün kesinleşmesinin akabinde dava yoluna başvurularak nafaka istenemez. Çünkü, eşlerin istemlerinden caydıkları varsayılır.

G. İcra ve İflas Kanunu'nda Yoksulluk Nafakası

İcra ve İflas Kanunumuz da boşanmanın ekonomik neticeleriyle ilgili hükümler ihtiva etmiştir ve yoksulluk nafakasının tahsil edilebilmesine yardımcı olacak çözümler getirmiştir.

---

⁶⁹³ Y. HGK. E. 2017/3-1283 K.2019/1149 T. 07.11.2019 “...Uyuşmazlığa konu eldeki davada ise davalının aylık 800,00TL kira gelirinin de bulunduğu belirlenmiştir. Bu nedenle tarafların sosyal ve ekonomik durumları dikkate alındığında davalının elde ettiği gelirin kendisini yoksulluktan kurtaracak düzeyde olduğu, davacının nafaka ödeyebilecek ekonomik gücünün bulunmadığı anlaşılmakla, davalı hakkında hükmedilen yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmesi gerekmektedir...” (www.kazanci.com.tr).

⁶⁹⁴ Arbek, s. 151.

⁶⁹⁵ Uysal, Cüneyt, **Yargıtay Kararları Işığında Boşanma Hukukunda Sözleşme Özgürlüğünün Sınırları**, Terazi Hukuk Dergisi, S. 101, 2015, s. 141-154, s. 146.

⁶⁹⁶ Seçer, s. 269.

⁶⁹⁷ Kırbaş, s. 69-70.

İİK yoksulluk nafakasını ödemeyen eşin üç ay hapis cezasına çarptırılacağına ilişkin hüküm ihtiva eder⁶⁹⁸. Asgari bir aylık yoksulluk nafakası borcu için icra takibi yapılabilir⁶⁹⁹.

Yoksulluk nafakasını yerine getirmeme ile ilgili suçlarla ilgili olarak nafakaya ihtiyaç duyan eşin şikayeti olduğunda icra mahkemesinde yargılama yapılacaktır.⁷⁰⁰ Takibatın yapıldığı yer icra mahkemesi yetkili olarak belirlenmiştir⁷⁰¹.

Nafakayı ödemek zorunda olan eş hakkında mahkumiyet kararı verildikten cezasına başlanıncaya kadar biriken nafaka borçlarından ötürü ceza verilemez⁷⁰².

Yoksulluk nafakasında nafakaya ihtiyacı olan eş duruşmalara katılmazsa şikayet etme hakkını yitirir⁷⁰³.

H.Nafaka Kararlarına Uymama Suçunun Anayasa'ya Aykırılığı Açısından Değerlendirilmesi

Yoksulluk nafakasına ihtiyaç duyan kişi bunu tahsil edemezse hakim hükmüyle icra dairesinden talep ettiği değere kavuşacaktır⁷⁰⁴. ANY' da “*Hiç kimse, yalnızca*

---

⁶⁹⁸ İİK. m. 344/Γ'de “ *Nafakaya ilişkin kararların gereğini yerine getirmeyen borçlunun, alacaklının şikayeti üzerine, üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başlandıktan sonra kararın gereği yerine getirilirse, borçlu tahliye edilir.*” denmiştir.

⁶⁹⁹ Serin Of, s. 99.

⁷⁰⁰ Serin Of, s. 99.

⁷⁰¹ Oskay, Mustafa/ Koçak, Coşkun / Deynekli, Adnan / Doğan, Ayhan, **İİK Şerhi**, C. 5, Ankara, 2005, s.6670.

⁷⁰² İpekçi, Nizam, **İcra ve İflas Kanununun Tatbikatı(Şerh)**, Adil Yayınevi, Ankara, 2003, s. 1369.

⁷⁰³ Eriş, Gönen, **En Son Değişikliklerle Gerekçeli- Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu**, Ankara 2005, s.1207.

sözleşmeden doğan yükümlülüğü yerine getirmemesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz.” ibaresi yer almaktadır. Yoksulluk nafakası alacağı hakim hükmü ile oluşan bir borçtur, ortada akti bir sorumluluk yoktur⁷⁰⁵.

---

⁷⁰⁴ Doğan, Vahit/ Akyılmaz, Bahtiyar/ Akıncı, Şahin/ Uşan, M. Fatih/ Yalman, Süleyman/ Sunay, Reyhan/ Ercan, İbrahim/ Kaya, Cemil/ Bilir, Faruk/ Balı, Ali Şafak/ Aksan, Murat , **Hukuka Giriş**, Sayram Yayınları, Konya, 2005, s.26.

⁷⁰⁵ Serin Of, s. 101.

SONUÇ

Ülkemizde boşanma ilgi çeken bir konudur. Geçmiş zamanlardaki boşanma oranı yüzdeye bakıldığında oldukça azdır. Bugün ise sürekli artmaktadır. Boşanma konusunda en önemli husus ekonomik neticelerdir. Boşanma esnasında eşler hazineyi bölüştürür gibi bir tutum sergilemektedir. Bundan dolayı yargıçların sorumluluğu ağırdır. Kanun metinlerini konuyla tam bağdaşır şekilde hazırlamak ise yasa koyucunun sorumluluğudur.

Boşanmaya birtakım nedenlere dayanarak ve yargıcın bu nedenleri uygun görmesine göre karar verilir. Bu nedenleri mutlak nedenler ile nisbi nedenler olarak ikiye ayırıyoruz. Fakat elbetteki boşanma hakkı kişiye bağlı bir hak olduğundan eşlerden birinin bile bu talebi dikkate alınmalı ve eşlerin kusur durumu gözetilmeden boşanma gerçekleşmelidir. Çünkü karşı taraf kusurlu olmasa da boşanmak isteyen eşin boşanamaması hakkaniyete uygun değildir. Boşanma konusunda asıl önemli olan gerçekleşmemesi değildir, boşanmanın eşler açısından doğuracağı ekonomik neticelerdir.

Eski Medeni Kanunumuz'a çok ciddi farklılıklar ilave edilmiştir, nafakanın zaman bakımından kısıtlanmasının önündeki engel kalkmıştır, süresiz isteme olanağı getirilmiştir. İlaveten, cinsiyet eşitliği gözetilerek nafaka talep edebilme koşulları her iki cins içinde eşit hale getirilmiştir. Yoksulluk nafakası ödemesi için erkeğin mali durumunun çok iyi olması gerektiği şartı artık aranmamaktadır. Boşanma yargılaması bittikten sonra tekrar başvurulacak yargılama yolunda yoksulluk nafakası, nafakaya ihtiyaç duyan eşin yerleşim yerindeki hakime başvurularak istenebilmektedir. Burada amaçlanan ise mali olarak durumu oldukça bozuk olan ve yoksulluk nafakasına ihtiyaç duyan kimsenin ayrıca başka mahkemelere başvurması istenilerek kötü duruma düşürülmesinin önüne geçmektir.

Önceki Medeni Kanunumuz'da maddi tazminat istenebilmesi isteyen eşin kusurunun bulunmaması halinde mümkündü. Fakat, boşanma yargılamasında eşlerden kusuru

bulunmayana nadiren denk gelindiği için kusuru görece olarak daha az olan kişinin de yoksulluk nafakası isteyebileceğine dair yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Önceki Medeni Kanunumuz'da manevi tazminat isteminde bulunan eşin kişilik hakları ağır şekilde ihlal edilmiş olmalıdır ancak şimdiki Medeni Kanunumuz'da kişilik hakkının sadece ihlal edilmesi yeterli görülmüştür.

Yoksulluk nafakası bakımından kusur durumu diğer ekonomik neticelerden ayrı değerlendirilmiştir. Yoksulluk nafakası istenilen eşin kusurunun bulunması gerekmez. Fakat isteyen eş fazla kusurlu ise yoksulluk nafakası alması mümkün olmaz.

Yoksulluk nafakasının şartları yasada net bir şekilde gösterilmiş değildir. Daha çok yargıca takdir yetkisi verilmiştir. Yargıç söz konusu hadiseye bakarak yoksulluk nafakasına karar verirken, hedeflediği yarar ihtiyaç sahibi eşin yoksul olmasına engel olmaktır. Eşlerden birinin yoksul olup olmadığı tespit edilirken, yoksulluk nafakası isteyen mal varlığı durumu, kazanç durumu, eğitim durumu, yaşam kalitesini sürdürmesi vb. etkenler ön planda tutulur.

Yargıçlar genelde yoksulluk nafakasının süresiz şekilde olmasına karar verirler. Bu konu öğretilerde birçok kez tartışılmıştır. TMK hükmünde “süresiz” şeklinde yer bulan ibarenin kalkması için çokça çabalar mevcuttur. Bizce bir zaman kısıtlaması yapmaktansa yargıcın söz konusu hadisenin ve hayatın olağan akışının gerektirdiği tutar ve sürede yoksulluk nafakasına hükmetmesi yerinde olacaktır.

Nafakanın hem kadın hem erkek için istenebilmesi gibi mutlak bir eşitlik anlayışı kadının sosyal hayattaki yeri, erkeklerin çalışma hayatında meslek kollarının neredeyse tamamında daha çok tercih edilişi ve daha yüksek ücretlerle çalıştırılışı, kadının fiziken daha zayıf konumda bulunması vb. etkenler göz önünde tutulduğunda hakkaniyet

sağlamaya uygun olmayacaktır. Hatta kadınlar bakımından pozitif ayrımcılık yapma yoluna gidilmesi çok daha faydalı bir yaklaşım olacaktır.

Yoksulluk nafakası çoğu kadının ve geçindirmekle mükellef olduğu çocuklarının geçim masraflarını karşılamakta oldukça yetersizdir. Yoksulluk nafakasına ihtiyaç duyan eşe uygun bir iş sağlanmadan ve geçimini sağlayacak duruma gelmeden nafakanın kesilmesi uygun olmayacaktır.

Nafakanın artırımında kadının satın almaya ihtiyaç duyduğu materyallerin fiyat artışı oranında artırım uygulanması yerindedir. Hayatın koşullarına göre yapılacak artırımı yargıç en uygun şekilde takdir edecektir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR/TEZLER/MAKALELER:

Abik, Yıldız, Kadının Soyadı ve Buna Bağlı Olarak Çocuğun Soyadı, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005.

Akıncı, Şahin, Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, 3. Baskı, Sayram Yayınları, Konya, 2006.

Akıntürk, Turgut, Aile Hukuku, Yenilenmiş 8.Baskı, İstanbul, 2003.

Akıntürk, Turgut, Türk Medeni Hukuku, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Aile Hukuku, 9. Basım, Beta Yayınları, C. 2, İstanbul, 2004.

Akıntürk, Turgut/ Ateş Karaman, Türk Medeni Hukuku, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Aile Hukuku, 16. Basım, Beta Yayınları, C. 2, İstanbul, 2014. (2014)

Akıntürk, Turgut/ Ateş Karaman, Derya, Aile Hukuku, 12. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, 2010.

Akıntürk, Turgut, Türk Medeni Kanununun Evlilik Hukukuna İlişkin Hükümlerinde Yapılması Öngörülen Değişiklikler, AÜHFD, C. 29, S. 1, 1972.

Aktaş, Özgül, Boşanma Nedenleri ve Boşanma Sonrasında Karşılaşılan Güçlükler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2011.

Akyüz, Emine, Çocuk Hukuku, Çocukların Hakları ve Korunması, 3. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2010.

Akipek, Jale G./ Akıntürk, Turgut / Ateş Derya, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, C.1, 12. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2015.

Altaş, Hüseyin, Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri, 1. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2014.

Ansay, Tuğrul, Boşanmanın Sonucu Olarak Maddi Tazminat ve Yoksulluk, Prof. Dr. Jale Akipek'e Armağan, Konya, 1991.

Antalya, Gökhan, Miras Hukuku, 1. Baskı, Alkım Yayınevi İstanbul, 2003.

Antalya, O. Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, Legal Yayınları, İstanbul, 2017.(Genel Hükümler)

Apaydın, Necmi, Türk Aile Hukuku'nda Manevi Tazminat ve Borçlar Kanunu'nun 49.Maddesinin Yeni Düzenlemesiyle Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi , İstanbul, 1992.

Aras, Bahattin, Anlaşmalı Boşanma Davalarında Tarafların Tazminat ve Nafaka

Taleplerinin Karara Bağlanması, Terazi Hukuk Dergisi, C. 5, S. 47, 2010, s. 73-87.

Aras, Bahattin, Boşanma Davalarında Yargılama Usulü ve Aile Mahkemeleri, 2. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011. (1. Basım)

Arbek, Ömer, Boşanmanın Mali Sonuçları, AÜHFD., C. 54, S. 1, 2005, s. 115-163.

Arkan Serim, Azra, Yoksulluk Nafakası, İÜHFM, C. 65, S. 1, 2007, s. 285-301.

Arsebük, Esat, Medeni Hukuk, 1. Baskı, Tan Matbaası, C. 2, Aile Hukuku, Ankara, 1940.

Atar, Eray Aksın, Nafakadan Feragat, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, Cilt I, C. 22, Özel

Sayı, 2016, s. 251-267.

Ateş, Derya, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku , C. 2, 21.Baskı,İstanbul, 2019.

Atlan, Hülya, Manevi Zararı Tazmin Yolları, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015.

Atmaca, Ülkü H., Türk Hukukunda Anlaşılmalı Boşanma Protokolü, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.

Ayan, Mehmet/ Ayan, Nurşen, Kişiler Hukuku, Mimoza Yayınları, Konya, 2007.

Ayan, Serkan, Evlilik Birliğinin Korunması, Türkiye Barolar Birliği, Şen Matbaa, Ankara, 2004.

Badur, Emel/ Turan Başara, Gamze, Aile Hukukunda Sadakat Yükümlülüğü ve İhlalinden Kaynaklanan Manevi Tazminat İstemi, AÜHFD, C. 65, S. 1, 2016, s. 101-136.

Baran Celep, Ebru, Boşanma Davasının Sonuçları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015.

Başaklar, Emin, Nafaka Davaları, Halkevleri Kültür Vakfı Basımevi, Haziran, 1974.

Başaran, Şeyma, Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüğün İhlali (TCK. md. 233), Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yalova, 2019.

Başpınar, Murat, Boşanmanın Mali Sonuçları ve Özellikle Maddi ve Manevi Tazminat, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008.

- Baygın, Cem,** Evlilik Birliğinde Sadakat Yükümlülüğü, Medeni Kanun'un ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Sempozyumu 1926'dan Günümüze Türk- İsviçre Medeni Kanunu 17-18-19-20 Şubat 2016, C. 2 , Ankara, 2017, s. 731-752.
- Baysal, Başak,** Zarar Görenin Kusuru, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012 .
- Belgesay, Mustafa Reşit,** Türk Kanunu Medenîsi Şerhi II, Aile Hukuku (m.1-240), Şaka Matbaası, İstanbul, 1949.
- Biçer Yener, İlgin,** Boşanmada Maddi Tazminat, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.
- Bingöl, Ediz,** Boşanmış Çiftlerin Ortak Velayet Hakkının Türk ve İsviçre Hukukları Bakımından Karşılaştırılması, İstanbul Barosu Dergisi, C. 88, S. 2, 2014, s. 276-312.
- Birsen, Kemaleddin,** Medeni Hukuk Dersleri (Genel İlkeler- Şahsın Hukuku- Aile Hukuku), Tahsin Onuk Matbaası, İstanbul, 1966.
- Bozdağ, Gonca Gülfem,** Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015.
- Bozovalı, Haluk,** Mevzuattaki Son Değişikliklerle Öğretide ve Uygulamada Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları, Kazancı Hukuk Yayınları, 1990.
- Budun, Merve,** Türk Hukukunda Boşanmanın Eşler Arasındaki Mali Sonuçlarından Maddi Tazminat ve Manevi Tazminat, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018.
- Bulut, Harun,** Aile Hukukunda Velayet (Çocukla Kişisel İlişki Kurulması) ve Nafaka Davaları, 1. Baskı, Beta Yayınları, 2007.

Camcı, Ömer, Boşanma Tazminatı ve Yoksulluk Nafakası, 2. Baskı, Kazancı Matbaacılık, İstanbul, 1998.

Can Meral, Sibel, Aile Mahkemesinin Görevine Giren Davalar ve Bunlara Özgü Yargılama Usulleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2009.

Cansel, Erol, Türk Ailesinin Anayasa 41. Maddesine Göre İncelenmesi, Prof. Dr. Jale G. Akipek'e Armağan, Konya, 1991.

Carus, Alperen, Boşanma Halinde, Maddi Manevi Tazminata Faiz Yürütülmesi, Terazi Hukuk Dergisi, S. 14, 2007, s. 15-18.

Ceylan, Ebru, Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları (Doktora Tezi), Ocak ,2006.

Cumaloğlu, Emre, "Transseksüellerin Sicil Cinsiyetini Değiştirmelerinde Kısırlık ve Ameliyat Zorunluluğu - Türk Medeni Kanunu'nun 40. Maddesi Anayasa'ya Aykırı Mıdır?", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S. 2, 2016, s.439 – 464.

Çakın, Akın, Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Nedeniyle Boşanma, Adil Yayınevi, Ankara, 1999.

Çalım, İlhan, Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Büyük Lügat, İstanbul, 1987.

Çavuşoğlu, Pelin, Manevi Tazminat Kavramı ve Türk Hukukunda Ele Alınış Biçimi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001.

Çelikel, Serdar, Çocuk Haklarına İlişkin Uluslararası Sözleşmeler Işığında

Boşanmanın Çocuklara İlişkin Sonuçları,1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, Ocak, 2012.

Çetin, Pınar, Manevî Tazminat Davasının Hukukî Niteliği ve Özellikle Tazminat

Miktarının Belirlenmesi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış

Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.

Çetiner Baktır, Selma, Velayet Hukuku, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2000.

Çitak, Burcu, Eşler Arasındaki Nafaka Yükümlülüğü, İstanbul Üniversitesi Sosyal

Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2016.

Dalamanlı, Lütfü/İzgi, Ömer, Açıklamalı, İçtihatlı ve Örnekli Tazminat Davaları, Yargıcı

Ofset Matbaacılık, Ankara, 1999.

Demir, Mecit, Türk Medeni Hukuk Öğreti ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası, 1. Baskı,

Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018.

Demirbaş, Ali, Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası, İstanbul Medipol

Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, 2018.

Dikmen, Cemil, Boşanmada Maddi Zarar ve Tazmini, Yargıtay Dergisi, C. 8, S. 3, 1982.

Doğan, Gül, Çocuk ile Kişisel İlişki Kurabilme Hakkı, Prof. Dr. Ergon Çetingil ve

Prof. Dr. Rayegan Kender'e Ellinci Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul, 2007, s.

529-535.

Doğan, Simge, Boşanmanın Eşler Açısından Mali Sonuçları, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal

Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020.

Doğan, Vahit/Akyılmaz, Bahtiyar/ Akıncı, Şahin/ Uşan, M. Fatih/ Yalman, Süleyman/ Sunay, Reyhan/ Ercan, İbrahim/ Kaya, Cemil/ Bilir, Faruk/ Balı, Ali Şafak/ Aksan, Murat, Hukuka Giriş, Sayram Yayınları, Konya, 2005.

Doğanay, İsmail, Nazari ve Tatbiki Muhtelif Nafaka Davaları, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1961.

Dolu, Serhat, İştirak Nafakası, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010.

Dural, Mustafa/ Öğüz, Tufan/ Gümüş, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku Aile Hukuku, 13. Baskı, Filiz Kitabevi, C. 3, İstanbul, 2018.

Ener, Oğuz Şükrü, Türk Hukukunda Manevi Tazminatın Niteliği ve Hesaplanması, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014.

Erdem, Bahadır, Türk Vatandaşlık Hukuku, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Erdem, Mehmet, Aile Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.(Aile)

Erdem, Mehmet, Özel Hukukta Zamanaşımı, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Erdem, Sibel, Yoksulluk Nafakası, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1992.

Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 23. Baskı, Yetkin Yayınları, 2018.

Ergenekon, Yılmaz, Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakaları, Yargıçoğlu Matbaası, Ankara, 1966.

Ergün, Zafer, Boşanma Davaları (Nişanlanma- Evlenme- Butlan-Velayet- Kişisel İlişki-Nafaka- Maddi Ve Manevi Tazminat- Mal Rejimi), 4. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.

Eriş, Gönen, En Son Değişikliklerle Gerekçeli- Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, Ankara, 2005.

Erlüle, Fulya, Boşanmada Birlikte Velayet, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.

Erlüle, Fulya, Türk Borçlar Kanunu'na Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.(Bedensel Bütünlük)

Ersöz, Oğuz, Yoksulluk Nafakasının Sona Ermesi, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Y. 6, S. 12, 2018, s. 463-509 .

Ertaş, Şeref, Manevi Tazminatın Hukuki Niteliği ve Miktarının Tesbiti, Prof. Dr. İlhan Postacıoğlu'na Armağan, İstanbul, 1990, s. 65-111.

Ertürk, Erkan, 4721 sayılı Yeni Medeni Kanuna Göre Nafaka Davaları, Kazancı Kitap Ticaret A.Ş, İstanbul, 2005.

Esener, Turhan, Boşanmadan Mütevellit Maddi veya Manevi Zararın Tazmini Ne Zamana Kadar Talep Edilebilir?, AÜHFD, C. 8, S. 1, 1951, s. 652-657.

Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin/ Özakman Cumhur/ Sarıal M. Enis, Aile Hukuku, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1986.

Fırtına, Esra, Boşanmanın Mali Sonuçları ve Yoksulluk Nafakası, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

Gelmez, Ezgi, Boşanmanın Mali Sonuçları, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.

Gençcan, Ömer Uğur, Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku Yargıtay Uygulaması Bilimsel Açıklama ve En Son İçtihatlar, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara ,2015.

Gençcan, Ömer Uğur, 6100 Sayılı HMK Hükümlerine Göre Aile Mahkemesi Davaları Açıklama-Dilekçe Örnekleri- Son İctihatlar, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.

Gökcan, Hasan Tahsin, Haksız Fiil Hukuku ve Maddi-Manevi Tazminat Davaları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

Gönensay, A. Samim, Medeni Hukuk, C. II. Aile Hukuku, Ks. 1. Karı Koca, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1937.

Gümüş, Mustafa Alper, Türk Hukukunda Yasal Mal Rejimi Olan Edinilmiş Mallara

Katılma Rejimi Çerçevesinde Boşanma Davası; İştirak Nafakası; “Maddi Tazminat

ve/veya Yoksulluk Nafakası” ve/veya Manevi Tazminat Talepleri ile Mal Rejiminin

Tasfiyesi Talebi Arasındaki İlişki”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.9,

S. 3-4, 2005, s. 384-402.

Gülbahar, Hülya, Medeni Hukukta Kadının Cinsel ve Ekonomik Kimliği, Hukuk Kurultayı, C.III, 03- 07 Ocak 2006, Ankara, 2006.

Güleç Uçakhan, Sema, Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2002.

Günay, Buket, Boşanmada Maddi ve Manevi Tazminat, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2018. (Tez)

Günay, Buket, Boşanmada Maddi ve Manevi Tazminat, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019. (2019)

Güneşlioğlu, Filiz, Boşanma ve Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Bahçeşehir

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul,

2009.

Gürkan, Merve, Ölüm Halinde Manevi Tazminat Talebi, İstanbul Barosu Dergisi,

C. 87, S. 6, 2013, s. 93-110.

Gürkan, Ülker, “Türk Kadınının Hukuki Statüsü ve Sorunları”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 35, S. 1, 1978, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/307/2924.pdf>, (E.T.14.04.2021), s. 381 - 396.

Gürsoy, Kemal Tahir, Boşanma Hukukunun Tarihi Gelişimine Genel Bir Bakış ve

Boşanma Sebeplerinde En Yeni Eğilimler, Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl

Armağanı, 1925-1975, C. 2, Boşanma Hukuku Haftası, Ankara, 1977.

Gürsoy, Kemal Tahir, Manevi Zarar ve Tazmini, AÜHFD, C. 30 S.2, 1973, s. 7-56.

Hamzaçelebi, Mehmet, Boşanma Öncesi ve Sonrası Nafaka, Yargıtay Dergisi, C.

26, S. 3, 2000.

Hatemi, Hüseyin/Gökyayla, Kadir Emre, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2.Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017.

Hatemi, Hüseyin/Kalkan Oğuztürk, Burcu, Aile Hukuku, 6. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

Hatemi, Hüseyin/Serozan, Rona, Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.

Helvacı, Serap, İsviçre ve Türk Hukukunda Boşanma Sebepleri, Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55. Yaş Günü Armağanı, C.2, İstanbul, 2002.

İnal, Nihat, Örnek Karar Dilekçelerle Açıklamalı Türk Medeni Yasası Boşanma,

Nafaka, Mal Rejimi Davaları, 3. Baskı, Adalet Yayınları, C. 1, Ankara, 2012.

- İpekçi, Nizam**, İcra ve İflas Kanununun Tatbikatı(Şerh), Adil Yayınevi, Ankara, 2003.
- Kaçak, Nazif**, Açıklamalı- İçtihatlı Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat ile Yoksulluk Nafakası, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2006.
- Kaçak, Nazif**, Boşanma, Nafaka, Mal Rejimleri, Velayet, Kartal Yayınevi, Ankara, 2004.
- Kahraman, Zafer**, Yoksulluk Nafakası Hakkındaki Güncel Meselelerin Kadın Hakları Bakımından Değerlendirilmesi, II. Uluslararası Kadın ve Hukuk Sempozyumu, Ankara, 2019.
- Kaleli, Şakir**, Nafaka Davaları, Ankara, 1987.
- Karaaslan, Erol**, Boşanmada Maddi ve Manevi Tazminat, Manisa Barosu Dergisi, S. 72, 2000, s. 19–33.
- Karabağ Bulut, Nil**, Medeni Kanunun 23. Maddesi Kapsamında Kişilik Hakkının Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014.
- Karagülmez, Ali/Ural, Sami Sezai**, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2003.
- Karahasan, Mustafa Reşit**, Tazminat Hukuku Maddi Tazminat, Beta Yayınları, İstanbul, 1996. (Maddi Tazminat)
- Karahasan, Mustafa Reşit**, Tazminat Hukuku, Manevi Tazminat, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2001. (Manevi Tazminat)
- Karakimseli, Ayşe**, Alacaklıların Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejimine Müdahale Hakkı, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2016.

Karamercan, Fatih, Türk Borçlar Hukukunda Takas, İstanbul Medipol Hukuk

Fakültesi Dergisi, C. V, S. 1, 2018, s. 271-293.

Kartal, Nagihan, Türk Hukukunda Yoksulluk Nafakası, İstanbul Medipol

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.

Kartoz, Mehmet, Yoksulluk Nafakası ve Tazminat, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2002.

Kandil, Seher, Türk Hukukunda Terk Sebebiyle Boşanma, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006.

Keskin, A. Dilşad, Objektif Manevi Zarar Teorisi Açısından Manevi Tazminat, 1.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.

Kıcalıoğlu, Mustafa, 4721 sayılı Yeni Türk Medeni Kanununa Göre Boşanma

Halinde Maddi ve Manevi Tazminat, Ankara Barosu Dergisi, 2002.

Kılıçoğlu, Ahmet Mithat, Aile Hukuku, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017.

Kılıçoğlu, Ahmet Mithat, Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş Güncelleştirilmiş 4. Baskı, Ankara, 2019.

Kılıçoğlu, Ahmet Mithat, Manevi Tazminatın Hukuksal Niteliği, Ankara Barosu

Dergisi, 1984/1.

Kılıçoğlu, Ahmet Mithat, Medeni Kanunumuzun Aile-Miras ve Eşya Hukukunda

Getirdiği Yenilikler, Genişletilmiş 3. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014. (Yenilikler)

Kırbaş, Özlem, Türk Hukukunda Eşlerin Anlaşmasına Dayanan Boşanma, İstanbul,

2004.

Kırca, Çiğdem, Manevi Tazminatın Fonksiyonu ve Niteliği, YD., C. 25. S. 3, 1999,
s. 242-270.

Kırmızı, Ali E., Boşanmanın Sonuçlarından Maddi ve Manevi Tazminat, İstanbul
Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
İstanbul, 2009.

Kocabaş, Gediz, Evlilik Sonrası Dayanışma İlkesi ve Bu İlkenin Sınırı Olarak
Clean Break İlkesi Doğrultusunda Yoksulluk Nafakasını Belirleyici Ölçütler, Marmara
Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 1, 2013, s.357-391.

Köprülü, Bülent/Kaneti, Selim, Aile Hukuku, 2.Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1989.

Köseoğlu, Bilal/ Kocaağa, Köksal, Aile Hukuku ve Uygulaması, Ekin Basım Yayın,
Ankara, 2011.

Köseoğlu, Bilal, Aile Mahkemelerinin İşleyişi Bilimsel Görüşler- Yargı İçtihatları1, Seçkin
Yayınevi, Ankara, 2005.

Kuntalp, Erden, Mutlak Boşanma Nedenleri, Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı,
C.2 Boşanma Haftası, Sevinç Matbaası, Ankara, 1977.

Kulaklı, Emrah, Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasının Süresi Bağlamında
Bir Mukayeseli Hukuk İncelemesi, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Dergisi, C. 5, S. 2, 2018.

Kuru, Baki/ Arslan Ramazan/ Yılmaz, Ejder, Medeni Usul Hukuku, 12. Baskı, Yetkin
Yayınları, Ankara, 2000.

Kuru, Feriha, Takas İşlemi, Takasın Davaya ve İflasa Etkisi, Ankara Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.

Makaracı Başak, Aslı/ Öktem Çevik, Seda, Yoksulluk Nafakası, Süreye İlişkin Çözüm, Güncel Hukuk Dergisi, S. 175, 2019, s. 20-21.

Medar, Arzu Ahsen, Yargı Kararları Işığında Türk ve İsviçre Hukukunda Yoksulluk Nafakası, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018.

Memişoğlu Bozan, Ayşe Gül, Boşanma Davalarında Nafakalar, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.

Nuhoğlu, Ayşe, Aile Düzenine Karşı Suçlar, 1.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2009.

Nomer, Halûk N., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2017.

Oğuz, Cemal, Medeni Kanun Madde 174/I ile 175 Arasındaki Farklar, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Haziran-Aralık 2000, C IV, S. 1-2.

Oğuzman, Kemal/ Dural, Mustafa, Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2001.

Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/ Oktay, Saibe, Kişiler Hukuku(Gerçek ve Tüzel Kişiler), 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2002.

Okyar Karaosmanoğlu, Dila, Yargıtay Kararları Işığında Yoksulluk Nafakası Ödeme Yükümlülüğünün Şartları ve Ortadan Kalkması, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. M. İlhan Uluşan'a Armağan, C. 2, S. 2, 2016, s. 421-434.

Olgaç, Senai, İlmî ve Kazai İçtihatlarla Türk Medeni Kanunu Şerhi, İstanbul, 1967.

Orhunöz, Ergun, Ölüm ve Cismanî Zararlarda Manevî Tazminat, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İzmir, 1999.

Oskay, Mustafa/Koçak, Çoşkun /Deynekli, Adnan /Doğan, Ayhan, İİK Şerhi, C.5, Ankara, 2005.

Oy, Osman, Boşanmanın Hukukî Neticeleri: Nafaka, Tazminat, Velayet, Mal Paylaşımı, Aile Konutu, 1. Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2008.

Öcal, Mesut, Yoksulluk Nafakasının Süresi, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.

Öncü, Özge, Eşlerin ‘Anlaşmalı Boşanma’ Çerçevesinde Mal Rejiminin Tasfiyesine Yönelik Olarak Yaptıkları Anlaşmalar ve Bu Anlaşmaların Uygulamada Doğurduğu Sorunlar, DEÜHFD, Prof. Dr. Şeref Ertaş’ a Armağan, C. 19, Özel Sayı, 2017.

Önen, Ergun, İnşai Dava, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981.

Özdamar, Demet, Türk Hukukunda Özellikle Türk Medeni Kanunu Hükümleri Karşısında Kadının Hukukî Durumu, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2002.

Özdemir, Nevzat, Türk-İsviçre Hukukunda Anlaşmalı Boşanma, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2003.

Özkan, Hasan, Açıklamalı-İçtihatlı Aile Hukuku Davaları ve Tatbikatı, 1. Baskı, Legal Yayınevi, İstanbul, 2005.

Özsunay, Ergun, Çeşitli Hukuk Çevrelerinde “Manevi Zarar” Kavramı ve “Manevi Zararın Giderimi” ne İlişkin Çözümler, Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay’ın Hatırasına Armağan, İstanbul, 1999.

Özta, Bilge, Aile Hukuku, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.

Özta, Bilge, Aile Hukuku, 4. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2004. (2004)

Özta, Bilge, Türk Medeni Kanuna Göre Evliliği Sona Erdiren Sebepler, Özellikle Boşanma, Ankara, 2003. (Özellikle Boşanma)

Özta, Bilge, Evlilik Birliğinin Sona Ermesi Halinde Kadının Soyadı, Prof. Dr. H. C. Oğuzoğlu’na Armağan, Ankara, 1972.

Özta, Bilge, Medeni Hukukun Temel Kavramları, 45. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.

Özğur, Ali İhsan, Evlilik Birliğini Sona Erdiren Nedenler Boşanma Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara , 2013.

Özğur, Ali İhsan, Evlilik Birliğini Sona Erdiren Nedenler Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri, Ankara, 2006.(Boşanma)

Pekantez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet, Medeni Usul Hukuku, 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, Ankara, 2019.

Perktaş, Hatice, Boşanmada Yoksulluk Nafakası, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.

Petek, Hasan, Terke Dayalı Boşanmada Manevi Tazminat, DEÜHFD, C. 12, S. 2,

2010, s. 43-78.

Postacıoğlu, İlhan E./ Altay, Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.

Reisoğlu, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2014.

Ruhi, Ahmet Cemal, Gerekçeli-Açıklamalı-İçtihatlı Türk Hukukunda Boşanma , Boşanmanın Sonuçları, Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

Ruhi, Ahmet Cemal, Türk Hukukunda Nafaka ve Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003. (Nafaka Alacakları)

Ruhi, Ahmet Cemal, Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010.

Sarı, Suat, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 1. Baskı, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2007.

Saymen, Ferit Hakkı/ Elbir, Halit Kemal, Türk Medeni Hukuku, C.3, Aile Hukuku, 2.Basım, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1960.

Saymen, Ferit Hakkı, Manevi Zarar ve Tazmini Sureti, Doktora Tezi, Hukuk İlmini Yayma Kurumu Yayınevi, İstanbul, 1940.

Seçer, Öz, Anlaşmalı Boşanmada Eşlerin Yaptıkları Anlaşma, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 2, 2016, s. 259-286.

Serin Of, Emine, Boşanmanın Mali Sonuçları, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2008.

Serozan, Rona, Manevi Tazminat İstemine Değişik Bir Yaklaşım, BATİDER, Prof.

Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan, Ankara, 1990.

Serozan, Rona/ Engin, Baki İlkay, Miras Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, 2004.

Somkat Fırat, Aylin, Yoksulluk Nafakası, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

Soner, Lütfi, Terk Nedeni ile Boşanma Davası ve Bunda Kesin Hüküm Sorunu, Adalet Dergisi, S.5, 1969.

Şafak, Ali, Alacağın Temliki (Devri), 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.

Şahin, Emin, Aile Hukuku Davaları, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.

Şener, Esat, Açıklamalı-Madde Atıflı Hukuk Sözlüğü, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001.

Şener, Esat, Uygulama ve Teoride Her Yönü ile Boşanma, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1997.

Şeren Demirel, Esra, Yoksulluk Nafakası, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.

Şıpka, Şükran/Özdoğan, Ayça, Yargı Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler

Arasındaki Malvarlığı Davaları, 2. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

Şıpka, Şükran, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiye ve Katılma Alacağına

Talep Hakkına İlişkin Zamanaşımı Süreleri, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara, 2008.

Şimşek, Mustafa, Açıklamalı ve İçtihatlı Aile Mahkemelerinin Görevine Giren

Davalar ve Yargılama Usulü, 2 .Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.

Şimşek, Mustafa, “Yeni Medeni Yasaya Bakış”, Yargıtay Dergisi , C. 28, S. 1-2, 2002.

Tandoğan, Haluk, Aile Hukuku Ders Notları, (Teksir) (Tasnif ve cüz’i ilaveler yapan: Ayiter, Nuşin), Ankara, 1965.

Tekinay, Selahattin Sulhi / Akman, Sermet / Burcuoğlu, Haluk / Altop, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.

Tekinay, Selahattin Sulhi, Türk Aile Hukuku, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1990.

Tercan, Erdal, Türk Aile Mahkemeleri, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 52, S. 3, 2003, s. 19-53.

Topkaya, Şahin, Yoksulluk ve İştirak Nafakası, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.

Topuz, Murat, İsviçre ve Türk Borçlar Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Roma Borçlar Hukukunda Maddi Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, İstanbul, 2020.

Tosun, Yalçın, Türk ve İsviçre Hukukunda Yoksulluk Nafakasının ve Doğurduğu Hukuki Sorunların İncelenmesi, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 129-130, Ankara, 2015, s. 53-77.

Tunç Türkol, Dilek, Boşanma Davalarında Manevi Tazminat, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013.

Tutumlu, Mehmet Akif, Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Evliliğin Butlanı, Boşanma, Ayrılık Sebepleri ve Boşanmanın Hukuki Sonuçları, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2002.

Turan Başara, Gamze, “Türk Medeni Kanunu’nun 40’ıncı Maddesi Kapsamında Cinsiyet Değişikliği ve Hukuki Sonuçları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2013-103-1234>, (15.04.2021), s. 245-266.

Turhan, Nedim, “Boşanma Halinde Maddi Tazminat ve Yoksulluk Nafakası”, Yargıtay Dergisi, C. 19, S. 3, 1993, s. 248 - 269.

Türk, Hikmet Sami, Çağdaş Türkiye İçin Yeni Türk Medeni Kanunu, Adalet Bakanlığı, Ankara, 2002.

Tüysüz , Abdul Vahit, Türk Medeni Hukukunda Boşanma Sebepleri, Boşanma Davası, Boşanmanın Hukuki Sonuçları, Adalet Dergisi, 1979, S.2, Mart-Nisan 1988.

Tiftik, Mustafa, Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminat, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1988.

Ulusan, İlhan, Özellikle Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından İşverenin İşçiyi Gözetme Borcu, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1990.

Uyar, Talih, Türk Medeni Kanunu, Aile Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, C. II, Ankara, 2002.

Uysal, Cüneyt, Yargıtay Kararları Işığında Boşanma Hukukunda Sözleşme

Özgürlüğünün Sınırları, Terazi Hukuk Dergisi, S. 101, 2015, s. 141-154.

Uzun, Mine, Türk Medeni Kanunu ve Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk

Nafakası, Sevinç Matbaası, İstanbul, 2013.

Ünal, Mehmet, Manevi Tazminat ve Bu Tazminat Çeşidinde Kusurun Rolü,

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 35, 1978.

Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, C. 2, Nurgök Matbaası, İstanbul, 1965.

Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, Ailenin Çilesi Boşanma, İstanbul, 1976.

Will, Michael R. / Öztan, Bilge, “Hukukun Sebebiyet Verdiği Bir Acı -Transseksüellerin Hukuki Durumu-”, AÜHFD, C. 43, S. 1-4, 1993.

Yağcı, Kürşad, Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 76, S. 1, 2018, s. 323-358.

Yağcıoğlu, Ali Haydar, Haksız Fiil Sebebiyle Aynı Zarardan Birden Fazla

Kimsenin Müteselsil Sorumluluğu, 1. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.

Yalçınkaya, Namık/ Kaleli, Şakir, Boşanma Hukuku, C. I, 3444 sayılı

Kanunla Yapılan Değişikliklerle Birlikte İlave, 2. Basım, Türk Hava Kurumu Yayınları, Ankara, 1988.

Yavuz, Nihat, Öğretide ve Uygulamada Nafaka, Nişan ve Eşlerin Katkı Payı ile İlgili

Davalar, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008.

Yazıcı, Hilmi/ Atasoy Hasan, Şahıs, Aile ve Miras Hukuku ile ilgili Yargıtay Tatbikatı 1952-1970, Kardeş Matbaası, Ankara, 1970.

Yetik, Nurten, Açıklamalı-İçtihatlı Nüfus Velayet Vesayet Nafaka, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2007.

Yetik, Nurten, Boşanma, Anlaşmalı Boşanma ve Mal Rejimleri, 2. Bası, Bilge Yayınevi, Ankara, 2005.

Yıldırım, Abdülkerim, Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasında Süre

Sorunu, Legal Hukuk Dergisi, C. 14, S. 157, 2016, s. 59-88.

Yıldırım, Necdet, Boşanma Davaları, 1. Bası, Bilge Yayınevi, Ankara, 2018.

Yılmaz, Canan, Yargıtay Kararları Işığında Çocukla Kişisel İlişki Kurulması,

Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 35, S. 1, 2015, s. 103-141.

Yılmaz, Ejder, Hukuk Sözlüğü, Ankara, Yetkin Yayınları, 2004.

Yılmaz, Zekeriya, Hukuk Davalarında Yargılama Harç ve Giderleri ile Vekalet Ücreti, 2.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2006.

Yücel, Yeliz, Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Velayete İlişkin Hükümlerinin Çocuk Hakları Sözleşmesi ve İsviçre Medeni Kanunu Işığında Değerlendirilmesi, Cumhuriyet'in 75. Yıl Armağanı, İstanbul, 1999.

Yücel, Yeliz, Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Kişisel

İlişki Kurulması ve Çocuğun Soyadı, 1. Basım, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

Zararsız, Abdulmuttalip, Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat,

Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek

Lisans Tezi, Gaziantep, 2019.

Zevkliler, Aydın/Acabey, Beşir/Gökyayla, Emre, Medeni Hukuk, (Giriş, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku), 6.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2000.

Zeytin Çağrı, Gözde, Boşanmada Maddi Tazminat, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2020.

İNTERNET KAYNAKLARI

www.tdk.gov.tr

www.kazanci.com.tr

<https://www.anayasa.gov.tr/tr/anasayfa/>

www.yargikararlari.net

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>

ÖZET

Aile sosyal yaşamın en küçük birimidir ve ailedeki fertler birtakım yükümlülüklerle sahiptir. Özellikle boşanma gerçekleştiğinde eşlerin birbirine karşı ekonomik olarak destek olma borçları ortaya çıkmaktadır. Bu duruma TMK’da maddi tazminat, manevi tazminat ve yoksulluk nafakası olmak üzere üç ana başlık altında değinilmiştir. Biz de bu tez çalışmasında kanundaki hükümlere ve bunların uygulamadaki görünümüne Yargıtay kararları ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında değinmeye çalıştık.

Eşlerin evlilik sürdüğü müddetçe birbirine destek olma yükümlülüğü bulunmaktadır. Örf ve adetler gereğince bu sorumluluklar boşanma meydana geldiğinde de bir ölçüde sürmektedir. Özellikle yoksulluk nafakası zor durumda kalan eşi yoksulluktan kurtarma konusunda önemli bir işleve sahip olmaktadır. Yoksulluk nafakasının son bulduğu hallere ise kanunda ayrıca değinilmektedir.

Tez çalışmamızda özellikle kadınlar açısından uygulamada yararlı sonuçlar veren maddi tazminatı, manevi tazminatı ve yoksulluk nafakasını ve hangi şartlar altında bunlara hükmedileceğini uygulamadaki görünümüleriyle beraber inceledik.

ABSTRACT

The family is the smallest unit of social life and members of the family have some obligations. Especially when divorce occurs, the debts of the spouses to support each other economically arise. This situation has been mentioned in the Turkish Civil Code under three main headings; material, moral compensation and poverty alimony. In this thesis, we tried to touch upon the provisions of the law and their appearances in practice in the light of the Supreme Court decisions and the Constitutional Court decisions.

The husband and wife are obliged to support the other as long as the marriage continues. In accordance with customs and traditions, these responsibilities continue to some extent when divorce occurs. Especially the poverty alimony has an important function in rescuing the spouse who is in a difficult situation from poverty. The situations in which the poverty alimony ends are also mentioned in the law.

In our thesis, we examined the financial and moral compensation and poverty alimony, which gives beneficial results in practice especially for women, and under which conditions they will be ruled, together with their appearances in practice.